VALDEMAR BONSELS:

PČELICA MAJA

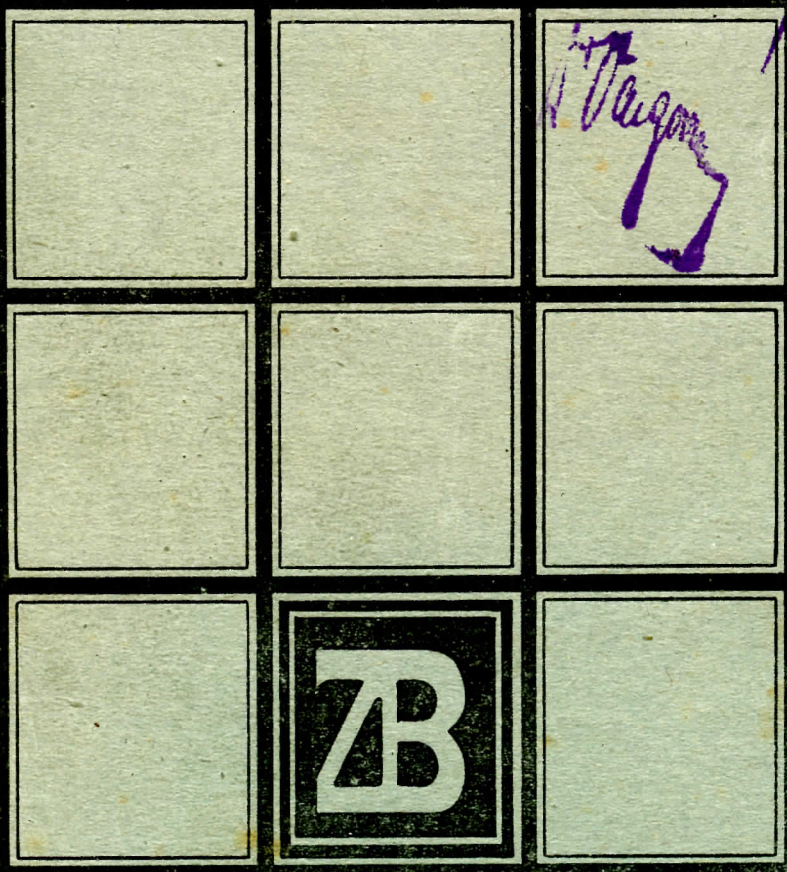

ZABAVNA BIBLIOTEKA

KNJIGA 256—258. CIJENA ~~20~~ K

17854

ZABAVNA BIBLIOTEKA
UREDJUJE DR. NIKOLA ANDRIĆ.
KOLO XXI. KNJIGA 256—258.

PČELICA MAJA
I NJENI DOŽIVLJAJI

ROMAN ZA DJECU

NAPISAO

VALDEMAR BONSELS

(BOŽIĆNI DAR HRVATSKOJ OMLADINI)

ZAGREB 1921.
NAKLADA KR. ZEMALJSKE TISKARE.

Valdemar Bonsels

Pisac je ovo, koji je posljednjih godina došao do velika glasa, pa se može reći, da je upravo sada u naponu svoje stvaralačke snage. Tek je navršio 40 godina. Rodio se dne 21. februara 1881. u Ahrensburgu (u Holsteinu), gimnaziju svršio u Kielu, a iza toga pošao na putovanje u Afriku i Indiju, odakle je donio prekrasno djelo »Indienfahrt«. Danas živi u Münchenu, u Bavarskoj.

Već ovim svojim djelom pokazao je, da misli gledati na svijet sasvim drugim očima, nego što su gledali obični pisci, koji su putovali po Indiji. Ne opisuje on ono, što bi svaki mogao opisati, koji gleda čudovišta sasvim druge kulture nego što je naša, nego — ljude, životinje i prirodu, ali tako, da im čujemo kucanje srca i osjećamo miris indijskih šuma i livada, kao da ih gledamo pred sobom. Radujemo se sami sebi, što nam je pisac svojim gledanjem otvorio u srcu sasvim nove izvore uživanja u ljepoti i dobroti. U doba laganja i mukle pokvarenosti svjetske blistaju nebeske misli pojedinih osamljenih ljudi, koji pjevaju i misle i muziciraju za osamljene duše. Ovakovi pjesnici stoje na uzvisini, na kojoj sami zadrhću od strepnje, kad pogledaju oko sebe na nevolje i zablude ljudske. Ali oni drže visoko iznad sebe buktinju — to im je služba. A iza njih se ukazuje onda vedrina i svjetlost, za kojom danas čovječanstvo najviše žudi.

Stanje čitavog današnjeg civiliziranog svijeta teži za obnavljanjem života. Tužbe i jadikovke penju se prama nebu; očaj nabujava u dušama sviju, koji mogu da gledaju i da osjećaju. U takvim prilikama doista je oslobodjenje, kad naidjemo na čovjeka, koji bez zaslijepljenosti i bez bojazni, bez lažne romantike i bez proklinjanja, kao Bogom odabrani

pjesnik, izradjuje iznad carstva nevolje i bijede — carstvo čistoće i ljepote. Takav čovjek postaje vodjom prema novim ciljevima, prema čovještvu i prema prirodi, jer očaj svoj i očaj svojih savremenika želi nadbiti himnom na svemoć prirode i ljudskoga srca.

Svi problemi, koje Bonsels rješava, razblažuju čitaočevu dušu toplinom i razumljivošću, kojom se priroda pred nama razotkriva i s kojom se tako usko vežemo, da se ne možemo od nje otkinuti. Jezik, kojim to postizava ovaj pisac vanredan je zbog toga, što on bogata svoja sredstva podre djuje iskrenosti, istini i jasnoći osjećaja, kojom iskazuje naša rodjena čuvstva. Rijetko ćeš u ikojega pisca naći ovoliku, upravo religioznu ljubav prama drvetu, prama čovjeku, vjetru, suncu, zemlji; saučešće prama zalutalim i odagnanim ljudima, a ujedno i oštru porugu, koju razasiplje, sa smiješkom na ustima, nad svim neistinitim i duševno neizradjenim. Rijetko ćeš naći pisca, koji svoje knjige umije da zalije tolikim gorskim zrakom, tolikom vedrinom i ljubavlju.

A takav je pisac ovaj Bonsels, čija se djela prevode na sve kulturne jezike. Napisao je već vrlo mnogo pripovijedaka, drama i pjesama, počevši god. 1905. sa »Ave vita, morituri te salutant« (»Mare«, »Das Feuer«, »Blut«, »Kyrie eleison«, »Don Juans Tod«, »Der tiefste Traum«, »Die Toten des ewigen Krieges«, »Märztage« itd.), dok mu god. 1912. nije izašla čuvena »Biene Maja und ihre Abenteuer«' a godinu dana kasnije, slična ovoj, po osnovnom značaju, pripovijest »Anjekind« i prekrasne najnovije pjesnikove knjige: »Menschenwege« i »Himmelsvolk« (1918.).

»Pčelicu Maju« predajemo u ruke hrvatskoj djeci (ali i njihovim roditeljima, koji će naći u knjizi iste ljepote, koje su i djeca i oni našli već u Kiplingovoj »Indijskoj džungli« i Sienkiewiczevoj »Žarkoj Africi«) s dubokim uvjerenjem, da će razblažiti dušu kao rijetkom kojom knjigom moderne literature.

DIE BIENE MAJA UND IHRE ABENTEUER

PRVA GLAVA

Majino bjegstvo iz pčelinjeg grada

Starija gospodja Pčela, koja je maloj pčelici Maji bila od pomoći, kad se probudila na život i izmilila iz svoje ćelijice, zvala se Kasandra i uživala je velik ugled u košnici. Bili su tada vrlo uzbudjeni dani, jer je planula buna u pčelinjem narodu, koje kraljica nije mogla ugušiti.

Dok je iskusna Kasandra maloj Maji, o kojoj ću pričati, što je doživjela, posušila velike sjajne oči i nastojala malo urediti njena nježna krilašca, zujala je strašljivo velika košnica, a maloj se Maji učini veoma vruće, pa je to i rekla svojoj pratilici.

Kasandra se zabrinuto obazre, ali ne odgovori odmah maloj. Čudila se, da to dijete već tako rano nešto zamjerava, ali je zapravo bilo istina: toplina i metež nisu se gotovo mogli podnijeti. Maja je vidjela, kako se neprestano pokraj nje žuri pčela za pčelom, a guranje i žurba bila je tako velika, da se katkad penjala jedna pčela preko druge, dok su se opet druge pored nje valjale, zbagljane kao grude.

Jedanput se našla kraljica u njenoj blizini. Kasandru i Maju odguraše malo na stranu, ali im priskoči u pomoć neki trut, ljubezan mlad gospodin, kojemu se vidjelo, da se njeguje. On klimne Maji glavom i pogladi se nešto uzbudjeno po svojoj

sjajnoj kosi na grudima prednjom nogom, koju pčele upotrebljavaju kao ruku i šaku.

»Nesreća će doći«, reče on Kasandri. »Roj će revolucionaraca ostaviti grad. Već su proglasili drugu kraljicom maticom«.

Kasandra ga nije gotovo ni gledala. Nije mu ni zahvalila na pomoći, te je Maja jasno osjećala, da je stara dama bila vrlo neprijazna s mladim gospodinom. Nije se pravo usudjivala, da pita; svi su ti utisci dolazili tako naglo jedan za drugim i prijetili se, da će je shrvati. Uzbudjenje predje i na nju, te i ona poče tanko i jasno zujati.

»Što ti pada na pamet?« zapitaKasandra. »Zar nije dosta vike?«

Maja odmah umukne i upravi, pitajući, pogled na svoju stariju prijateljicu.

»Hodi amo«, reče ova Maji — »pokušat ćemo, da se ovdje saberemo«.

Ona odvuče Maju za njeno lijepo sjajno krilašce, koje je bilo još meko i sasvim novo i divno prozirno, u jedan slabo posjećen kut pred nekoliko ormara od saća, koji su bili napunjeni medom.

Maja stane i uhvati se za jedan ormar.

»Ovdje izvrsno miriše«, reče ona Kasandri.

Stara postade opet sasvim nervozna:

»Moraš se naučiti čekati«, odgovori ona. »Dijete, ja sam proljetos već mnogo stotina mladih pčela odgojila i pripravila za njihov prvi lijet, ali se nisam još ni na jednu namjerila, koja bi htjela svakamo zabosti svoj nos. Čini se, da si ti neki izuzetak«.

Maja pocrveni i turi oba nježna prstića svoje ruke u usta.

»Što je to?« upita plašljivo — »neki izuzetak?«

»Ah, to je nešto sasvim nepristojno«, povikne Kasandra, koja je svakako mislila na pokret ruke male pčelice, a nije pazila na njeno pitanje. »Sada pazi dobro sve, što ću ti reći, jer ja ti mogu posvetiti samo kratko vrijeme; već su nova djeca izmilila,

a moja jedina pomoćnica u ovom spratu, Turka, i onako je do zla boga izmorena, a tužila se zadnjih dana, da joj šumi u ušima. Sjedi ovamo«.

Maja posluša i zagleda se svojim velikim smedjim očima u učiteljicu.

»Prvo pravilo, koje mlada pčela mora da zapamti«, reče Kasandra i uzdahne — »glasi, da svaka u svemu, što misli i radi, mora biti jednaka drugima i misliti na to, kako će svima biti dobro. To je po državnom redu, koji smo mi od pradavnih vremena priznali kao valjan, a koji se pokazao kao najbolji, jedini temelj državnom boljitku. Sutra ćeš izletjeti. Jedna će te starija drugarica pratiti. Isprva smiješ samo na male daljine letjeti i treba da dobro upamtiš predmete, kraj kojih prodješ, da se uvijek uzmogneš vratiti. Tvoja će te pratilica naučiti ono stotinjak cvijeća i cvatova, koji imadu najbolji med; moraš ih naizust naučiti, jer to ima svaka pčela da učini. Prvi redak možeš odmah upamtiti. ‚Resulja i lipin cvat'. Ponovi mi«.

»Ne umijem«, reče mala Maja, — »to je strašno teško. Pa ja ću kasnije već vidjeti«.

Stara Kasandra raskolači oči i zavrti glavom.

»Ti ćeš zlo svršiti«, uzdahne ona — »ja to već sada vidim««.

»Pa zar ću ja kasnije čitav dan sakupljati med?« upita mala Maja.

Kasandra uzdahne duboko i zagleda se u malu pčelicu na čas ozbiljno i žalostivo. Činilo se, kao da se sjetila svoga rodjenog života, koji je bio od početka do kraja pun muke i rada. A onda reče promijenjenim glasom i pogleda ljubezno Maju:

»Mala moja Majo, ti ćeš upoznati sunce, visoko zeleno drveće i cvjetne livade pune cvijeća, srebrna jezera i brze blistave potoke, sjajno plavo nebo, a najzad možda čak i čovjeka, koji je najviše i najsavršenije, što je priroda stvorila. Rad će ti zbog svih tih divota postati radošću. Eto, sve te to još čeka, srce moje, pa treba da budeš sretna«.

»Dobro«, prihvati mala Maja — »pa ja to i hoću«.

Kasandra se dobroćudno nasmiješi. Nije znala kako, ali je bila najednom neobično zavoljela malu Maju, tako, da se nije sjećala, da je igda takove ljubavi osjetila prema drugoj kojoj mladoj pčeli. Pa zato je valjda maloj Maji i rekla više i ispripovijedala, nego što pčele obično čuju prvi dan svoga života. Dala joj je svakakovih posebnih savjeta, opomenula ju, da se čuva opasnosti opakog svijeta vani i imenovala joj najopasnije neprijatelje, koje ima pčelinji narod. Najzad joj je mnogo pričala i o ljudima i ucijepila je maloj pčelici prvu ljubav prema njima i klicu velike čežnje, da ih upozna.

»Budi učtiva i uslužna prema svim kukcima, koje budeš susretala«, reče na koncu — »onda ćeš više od njih naučiti, nego što ti ja danas mogu reći, ali se čuvaj stršena i osa. Stršenovi su naši najmoćniji i najljući neprijatelji, a ose su nekorisna razbojnička bagra bez zavičaja i vjere. Mi smo jače i moćnije od njih, ali oni kradu i ubijaju, gdje god mogu. Svoju žaoku možeš upotrebiti protiv svakog kukca, da si pribaviš štovanje i da se obraniš, ali ako ubodeš životinju s toplom krvi ili čak čovjeka, onda moraš umrijeti, jer će ti žaoka zapeti u njihovoj koži i prelomiti se. Ubadaj takova bića samo u slučaju najveće nevolje, ali onda to čini odvažno i ne boj se smrti, jer mi pčele dugujemo svoj veliki ugled i poštovanje, koje svuda uživamo, našoj odvažnosti i našoj mudrosti. A sada ostaj zbogom, mala Majo, da si sretna u svijetu i budi vjerna svom narodu i svojoj kraljici!«

Mala pčelica klimne glavom i uzvrati poljubac i zagrljaj svoje stare učiteljice. S tajnom radošću i uzbudjenošću legne na počinak, ali je jedva mogla zadrijemati od radoznalosti, jer kad svane dan, imala je upoznati velik široki svijet, sunce, nebo i cvijeće.

* * *

U pčelinjem je gradu medjutim nastala tišina. Veliki dio mladjih pčela bio je ostavio kraljevinu, da osnuje novu državu. Dugo se čulo, kako veliki roj zuji u sunčanom svijetlu. Nije to bilo od obijesti ili zbog toga, što bi bile kivne na kraljicu, nego se narod bio tako jako razmnožao, da grad nije više imao dosta mjesta za sve stanovnike, pa se nije moglo skupiti toliko zaliha meda, da se uzmognu sve prehraniti preko zime. Jedan naime veliki dio meda, koji je bio sakupljen ljeti, valjalo je dati čovjeku. To su bili stari državni ugovori, a zato su ljudi bili zajamčili procvat gradu, brinuli se za njegov mir i sigurnost, a zimi za zaštitu od studeni.

Drugoga jutra začuje Maja kraj svoga ležišta radostan poklič:

»Sunce je izišlo!«

Ona odmah skoči na noge i pridruži se jednoj medonoši.

»Dobro«, reče ova prijazno — »možeš sa mnom uzletjeti«.

Na kapiji ih sustaviše stražari. Bila je prava stiska. Jedan čuvar kapije kaza maloj Maji geslo njenog naroda, bez koga se nijedna pčela ne pušta u grad.

»Upamti ga«, reče on — »i dobra ti sreća na tvom prvom putu!«

Kad je mala pčelica izišla pred gradsku kapiju, morala je zatvoriti oči zbog jačine svijetla, koje joj je udarilo u oči. Nešto se sjajno zlatilo i zelenilo, tako vanredno bogato i toplo i blistavo, da od blaženstva nije znala, što bi uradila ili kazala.

»No to je zaista veličanstveno«, reče svojoj pratilici. »Leti li se u to?!«

»Samo napred!« odgovori druga.

Tada podiže mala Maja svoju glavicu, makne svojim lijepim novim krilima i osjeti najedanput, kao da uzletište, na kojemu je sjedila, propada. A u isto vrijeme bilo joj je kao da izmiče zemlja ispod

nje, unazad da odmiče i kao da se velika zelena kubeta ispred nje ustremljuju na nju.

Oči su joj sijevale, a srce joj klicalo.

»Ja letim«, viknu ona — »može biti samo letenje to, što ja radim! Pa to je doista nešto vrlo lijepo«.

»Jest, ti letiš«, reče pčela medonoša, koju je stajalo muke, da ostane kraj Maje. »Ovo su lipe, prema kojima letimo, naše dvorske lipe; po njima možeš upamtiti položaj našega grada. Nego čuješ, Majo, ti odviše brzo letiš«.

»Pa to se i ne može dosta brzo, kako bih ja željela«, reče Maja. »Ah, kako miriše sunce!«

»Ne«, reče medonoša, koja se bila nešto zadihala — »to je cvat. Ali sada leti polaganije, jer ću ja drugačije zaostati, pa ne ćeš moći zapamtiti okolicu za povratak«.

Ali mala Maja nije slušala. Bila je kao opijena od radosti, sunca i sreće, što živi. Bilo joj je kao da se kliže kroz neko sjajno zelenkasto more od svijetla prema nekoj sve većoj divoti. Kao da ju je pozivalo šareno cvijeće, tihe su je obasjane daljine mamile, a plavo je nebo blagosivalo njen radosni mladjani lijet. Tako krasno, kao što je danas, ne će više nikada biti, pomisli ona — ja se ne mogu vratiti, ne mogu ni na što misliti osim na sunce.

Pod njom su se mijenjale šarene slike, daleko i široko hrlio je kroz svijetlo mirni kraj. Sve sunce mora da je od zlata! — pomisli mala pčelica.

Kad je stigla iznad nekog velikoga vrta, koji kao da je počivao u samim cvjetnim oblacima od trešanja, gloga i jorgovana, spusti se ona mrtva od umora. Pade u lijehu crvenih lala i zakvači se za jedan od velikih cvjetova, pritisne se na cvjetni zid, uzdahne duboko i blaženo, te pogleda preko blistavih svijetlih rubova cvijeta sjajno plavo nebo.

»Ah, kako je tisuću puta ljepše vani u velikom svijetu«, klikne — »nego u mračnom pčelinjem gradu! Ne ću se nikada onamo vratiti, da donosim

med ili pravim vosak. Ah ne, nikada ne ću toga učiniti. Hoću da vidim i upoznam cvjetni svijet; ja nisam, kakove su druge pčele; moje je srce skupo, stvoreno za radost i iznenadjenja, za doživljaje i neobične dogodjaje. Ne ću da se bojim nikakvih opasnosti. Zar nemam snage i odvažnosti i žaoku?«

Ona se nasmija od obijesti i radosti i duboko gutnu mednog soka iz laline čaške. Veličanstveno! — pomisli ona, — doista je divno živjeti.

Ah, da je mala Maja slutila, kakove su je razne opasnosti i nevolje čekale, zacijelo bi se opametila. Ali ih ona nije slutila i ostala je kod svoga nauma. Naskoro je svlada umor i ona zaspi. Kad se probudila, nestalo je sunca, a okolica je ležala u sumraku. Srce joj ipak malo zakuca i ona ostavi s teškim srcem cvijet, koji se baš spremao, da se preko noći zatvori. Skrije se ispod nekog velikog lista, visoko u vršci nekog visokog drveta, a spremajući se, da zaspi, pomisli s pouzdanjem:

»Ne ću odmah na početku da klonem. Sunce će pouzdano opet doći, tako mi je rekla Kasandra, pa valja samo duboko i mirno spavati.

DRUGA GLAVA

Juričina ruža

Kad se mala Maja probudila, već je svanulo. Bilo joj je malo hladno pod onim velikim zelenim listom, pa su joj prve kretnje, koje je pokušala, pošle nespretno i polagano za rukom. Držala se za jednu žilicu lista, zadrhtala je i zatreptala krilima, ne bi li se ispružila i oprašila. Onda pogladi plavu svoju kosu i protrlja velike svoje oči. Oprezno otpuzi malo dalje do ruba od lista i pogleda unaokolo.

Bila ju je sasvim zablještila krasota i blistavost jutarnjega sunca unaokolo. Visoko iznad nje sjalo se lišće kao zeleno zlato, ali ondje, gdje je sama sjedila, bilo je još hladno u sjeni.

Ah, kako je prekrasan svijet! — pomisli mala pčela.

Polako se sjećala svih doživljaja prošloga dana, sviju opasnosti i svih ljepota, koje je vidjela. Ali ona ostade kod svoje odluke, da se ne će više vraćati u košnicu. Dabogme da joj je zakucalo srce, kad je pomislila na Kasandru. Ali Kasandra je nikako ne bi više mogla naći. Ne, Maji nije godilo, da vazda mora samo ulijetati i izlijetati, nositi med ili praviti vosak. Htjela je da bude sretna i slobodna i da uživa život na svoj način, pa došlo, što mu drago, ona će izdržati. Tako je lakoumno mislila Maja, svakako i zato, jer nije mogla pravo zamisliti, što ju još čeka.

Daleko negdje u suncu stade se nešto rumeniti. Maja opazi, kako se sja i svijetli, pa je spopade neka potajna nestrpljivost. A osjeti i da je gladna. Tada se odvažno vine iz svoga skrovišta s jasnim veselim zujanjem daleko u svijetli ustreptali zrak i u toplo sunašce. Leteći mirno, uperi pravo prema crvenom cvjetnom svijetlu, koje kao da ju je dozivalo, a kad se približila, osjeti dašak nekog tako sladjanog mirisa, da se gotovo omamila, pa je s teškom mukom stigla do velikog crvenog cvijeta. Ona se vine na krajnji, obli list cvijeta i prihvati se. Ali, gle, zbog lakog potresa, koji je zaljuljao list, prema njoj se stade valjati svjetlucava srebrna kruglja, gotovo tako velika kao ona sama, a bila je prozirna i caklila se u svim bojama duge. Maja se strašno prepane, premda ju je divota te hladne srebrne kruglje ushitila. Prozirna lopta otkotura se pokraj nje, nagne se nad ivicu lista, skoči u sunašce i padne opet u travu.

Maja lako zavrisne od straha, kad vidje, da je lijepa kruglja dolje prsnula na mnogo sićušnih bisernih zrnašca. Ali sada zatreperi u travi tako pomladjeno i osvježeno, poteče u drhtavim kapljicama niz travke i zablista kao što dragulji sijevaju na svijetlu svjetiljke. Maja razabra, da je to bila velika vodena kaplja, koja se skupila u čašku cvijeta za vlažne noći.

Kad je opet pošla prema čaški, opazi, gdje na ulazu u cvjetnu čašku sjedi neki kukac sa smeđim krilima i sa crnim štitom na prsima. Bio je nešto manji od nje; mirno je sjedio na svom mjestu i gledao ju ozbiljno, ali nipošto neprijazno.

Maja ga učtivo pozdravi.

»Je li ono bila vaša kruglja?« upita. A kad kukac ne odgovori, doda ona: »Vrlo mi je žao, što sam je strovalila«.

»Mislite li kap rose?« zapita kukac i nasmiješi se nekako prezirno. »Ne berite brige za to. Ja sam

već pio, a moja žena nikada ne pije vode, jer ima s bubrezima neprilike. Što želite ovdje?«

»Kakav je to prekrasan cvijet?« zapita Maja, ne odgovarajući na njegovo pitanje. »Hoćete li biti tako dobri, pa me uputiti, kako se zove?«

Sjećala se Kasandrinih savjeta i bila je što je mogla učtivija.

Kukac stade micati golom sjajnom glavom u koričavim ledjima. To je mogao lako činiti, jer mu je glava lijepo pristajala u štit, pa se nečujno amotamo klizala.

»Vi ste zacijelo tek od jučer?« zapita on i nasmije se, ne baš učtivo, zbog Majina neznanja. U njega je uopće bilo nešto, što je Maji udarilo u oči kao nelijepo; pčele su bile obrazovanije i znale se bolje vladati. Ali je izgledalo, da je kukac ipak dobričina, jer kad je opazio, kako je Majine obraze podišlo rumenilo od neprilike, pokaza više blagosti prema njenom neznanju.

»To je ruža«, reče — »da, eto, znate. U nju smo se uselili prije četiri dana, pa je ona za to vrijeme, uz našu njegu, lijepo napredovala. Smijem li vas zamoliti, da pridjete bliže?«

Maja se susprezala, ali je svladala svoju zabrinutost i učinila nekoliko koračaja. Kukac odgurne na stranu jedan svijetli listić i oni uporedo stupe u uske odaje s jasno-crvenim, mirisnim zidovima i prigušenim svijetlom.

»U vas je doista prekrasno«, reče Maja, koja je bila iskreno ushićena. »A ovaj miris ima nešto, što upravo omamljuje«.

Kukcu je bilo drago, što se Maji svidjao njegov stan.

»Treba da znaš, gdje boraviš«, reče on i prijazno se nasmiješi. ‚Reci mi, gdje boraviš, pa ću ti reći, što vrijediš', veli stara poslovica. Je li po volji malo meda?«

»Ah«, izmakne Maji — »to bi mi bilo doista vrlo prijatno«.

Kukac klimne glavom i iščezne za jednim zidom. Maja se, sva sretna, obazre. Prisloni obraz i ručice na nježne zastore, što su se crveno svijetlili, duboko udihne divni miris i osjeti se sva blažena od radosti, što smije boraviti u tako divnom stanu. Živjeti je zaista veliko uživanje, pomisli, a ovaj se dom ne može uporediti sa zagušljivim i prepunim spratovima, u kojima mi živimo i radimo. Već je taj mir prava krasota.

Tada začuje, kako kukac za zidovima u sav glas grdi. Brundao je uzbudjeno i srdito, a Maji se činilo, kao da je nekoga pograbio, te ga, ne baš osobito nježno, gura pred sobom. Izmedju toga čula je jasan glasić, pun straha i svadje, i razumjela je riječi:

»Dakako, kad sam sâm, usudjujete se mnogo zapredati i na me navaljivati! Ali čekajte, kako će vam biti, kad podjem po svoje drugove. Vi ste prostak! Dobro, ja idem. Ali ne ćete nikada zaboraviti ime, koje sam vam dao«.

Maja se bila jako prestrašila zbog živog glasa tudjinčeva, koji je zvučao oštro i srdito. Onda još začu, kako se netko brzo udaljuje.

Kukac se vrati i baci zlovoljno grudicu meda.

»To je skandal«, reče — »nemaš nigdje mira od te klateži«.

Maja zaboravi, od velikog glada, zahvaliti, pa uzme brzo jedan zalogaj i stade žvakati, dok je kukac brisao znoj sa čela i malo popustio svoj prsni prsten, da može lakše disati.

»A tko je bio ovdje?« upita Maja s punim ustima.

»Molim vas, najprije pojedite, što imate u ustima, i progutajte«, reče kukac — »ovako vas ne mogu razumjeti«.

Maja posluša, ali joj uzbudjeni domaćin ne dade vremena da nanovo zapita. Izjavio je zlovoljno:

»Bio je mrav. Zar taj svijet misli, da mi štedimo i brinemo se dan na dan samo za njih? Provaljuje u smočnice, bez pozdrava i bez pristojnosti. To me upravo razjaruje. Kad ne bih znao, da te životinje zaista nemaju ni stida ni srama, ne bih se ni trenutka sustezao, da ih ne nazovem lupežima«. — Najedanput se sjeti nečega i okrene se prema Maji:

»Oprostit ćete; zaboravio sam, da vam se predstavim: ja se zovem Jurica, od porodice Zlatnih Mara«.

»A meni je ime Maja«, reče mala pčelica plašljivo — »vrlo mi je milo, što sam se upoznala s vama«. Ona točno pogleda kukca Juricu. On se nekoliko puta nakloni, a pri tome raširi svoja ticala kao dvije male smedje lepeze. To se Maji vanredno svidjelo.

»U vas su prekrasna ticala«, reče ona — »upravo slatka . . .«

»Pa dabome«, odgovori Jurica polaskan — »mi mnogo držimo do toga. Hoćete li da vidite i naličje?«

»Ako smijem moliti«, reče Maja.

Kukac okrene postrance ticala u obliku lepeze i udesi da jedan sunčani zrak preko njih predje.

»Famozno, zar ne?« upita on.

»Ne bih nikada rekla, da je tako što moguće«, odgovori Maja. »Moja su ticala vrlo neugledna«.

»Dakako«, izjavi Jurica — »svakom svoje. Zato vi imate svakako lijepe oči, a i zlatna boja vašega tijela mnogo vrijedi«.

Mala se Maja zažari od sreće. Nije joj još nitko rekao, da je nešto na njoj lijepo. Ona se sasvim uzobijesti od radosti, što živi i brzo se maši još jedne grudice meda.

»Izvrsne je kvalitete«, reče.

»Molim, uzmite samo još«, reče Jurica, nešto zadivljen apetitom svoje gošće — »to je ružin med prve berbe. Malo se valja čuvati, da ne pokvarimo

želudac. Evo, imamo još i malo rose, ako možda osjećate žedj«.

»Mnogo vam hvala«, reče Maja. »A sada bih htjela poletjeti, ako dopustite«.

Kukac se nasmije.

»Letjeti i samo letjeti«, reče — »to je vama pčelama u krvi. Ja pravo ne razumijem taj neumorni način života. Ipak je ugodnije ostajati na jednom mjestu, zar se vama ne čini?«

»Ah, ja tako rado letim«, reče mala Maja.

Kukac joj učtivo otvori crveni zastor.

»Ispratit ću vas malo. Odvest ću vas do jednog lista s lijepim vidikom, sa kojega možete udobno poletjeti«.

»Ah, hvala«, reče Maja — »ja mogu poletjeti, odakle god htjednem«.

»To je vaša prednost preda mnom«, reče Jurica — »meni je malo poteže raširiti donja krila«.

On joj stisne ruku i odgurne na stranu zadnji zastor.

»Ah, Bože, plavo nebo«, klikne Maja — »ostajte mi zbogom!«

»Do vidjenja!« prihvati Jurica i ostade trenutak sjedeći na najvišoj ružinoj latici, da uzmogne gledati za Majom, koja je brzo u ravnoj crti poletjela visoko prama nebu, u zlatno sunašce i u čisti jutarnji zrak.

Onda Jurica potajno uzdahne i opet se zamišljen ukloni u hladovitu ružinu čašku. Postade mu nešto toplo, premda je još bilo rano. Zabrunda sam za se svoju jutarnju pjesmu, koja zaori u crvenom svijetlu ružinih latica i u toplom sunčevom sjaju:

Sve se zlati, buja vlat,
Vruć je ljetni dan.
Samo dok je ružin cvat,
Imam divan stan.

Ne znam, gdje mi bješe dom,
Niti marim znat,
Dok u sjaju ružinom
Mogu mirno spat'.

Slabo mi je poznat sv'jet,
— Sretno živim tu. —
Kada ružin svene cv'jet,
Ja ću sl'jedit nju.

A vani se lagano radjao sjajni proljetni dan iznad procvale zemlje.

TREĆA GLAVA

Šumsko jezero i njegov svijet

Ah, pomisli mala Maja poletjevši, zaboravila sam zapitati Juricu za ljude. Tako iskusan čovjek kao on, zacijelo bi me mogao najbolje izvijestiti. Ali ću možda danas još i sama sresti kakvog čovjeka. — Puna poduzetne volje i radosti, pasla je svoje blistave oči po širokoj šarenoj krajini, koja se pod njom širila u svojoj ljetnoj krasoti.

Ona prodje kraj jednog velikog vrta, u kojemu se žarilo tisuću boja. Sretali su je raznolični kukci, koji su joj dobacivali pozdrave s puta, zaželjeli veselo putovanje i dobru berbu. Svaki put, kad bi susrela koju pčelu, srce bi joj isprva malo zakucalo, jer je osjećala, da je u svojoj besposlici ipak nešto kriva i bojala se, da ne bi srela poznata lica. Ali naskoro opazi, da se pčele nisu dalje za nju brinule.

Tada opazi najedanput plavo nebo, kako se u beskrajnoj dubini ispod nje svijetli. Isprva je u velikom strahu pomislila, da je možda previsoko odletjela i da je na nebu zalutala, ali tada razabra, da se na rubu tog podzemnog neba zrcale drveta, pa opazi na svoju veliku radost, da je to ispod nje bilo veliko, mirno jezero, što se plavo i bistro širilo u mirnome jutru. Ona se, puna radosti, spusti sasvim do površine, pa je mogla vidjeti u vodi kao u zrcalu, kako leti; vidjela je svoja svijetla krilašca, kako se cakle kao blistavo staklo; opazi, da su joj nožice

pravilno ležale uz tijelo, kako ju je Kasandra učila, te primijeti, kako u vodi odsijeva krasna zlatna boja njenoga tijela.

»Doista je prava slast letjeti tako nad površinom vode«, usklikne... Ugleda velike i male ribe, koje su plivale u bistroj vodi ili kao da su u njoj sasvim mirno lebdile. Maja se dobro čuvala, da im se ne približi, jer je znala, da joj od ribljega roda prijeti opasnost.

Kad je stigla na drugu obalu jezera, primamiše je topla trska i gorostasni listovi lokvanja, što su ležali na vodi kao zeleni tanjuri. Ona izabere jedan od najskrivenijih listova, preko kojega su se na suncu zibale gole stabljike trske, a koji je sam stajao gotovo sasvim u hladu. Na njemu je ležalo samo nekoliko sunčanih pjega poput zlatnika.

»Prekrasno«, reče mala pčelica — »doista, vrlo krasno«. Stade se malo čistiti, posegnuvši objema rukama iza glave i povukavši je malo napred, kao da je misli otrgnuti. Ali se čuvala, da ne vuče prejako; radilo se samo o tome, da strese sa sebe prašinu. Prevukla je stražnjim nožicama preko krilnih poklopaca, tako da su se dolje svinula pa opet divno sjajna odskočila u predjašnji položaj.

Tada dodje k njoj jedan mali tamnoplavi bumbarak, spusti se kraj nje na list i pogleda je začudjeno:

»Što tražite ovdje na mom listu?« upita je.

Maja se prestraši.

»Valida se smiješ časak odmoriti«, odgovori ona. Sjetila se, da joj je Kasandra saopćila, da se pčelinji narod svuda u svijetu kukaca uvelike uvažava. Pa je eto htjela da jedanput iskuša, hoće li joj poći za rukom, da sebi pribavi poštovanje. Ali joj je srce ipak malo lupalo, jer je bila vrlo glasno i odlučno odgovorila.

Bumbarak se doista vidno prestraši, kad opazi, da Maja nije bila voljna slušati čije zapovijedi. On se sa zlovoljnim zujanjem vine na jednu trskinu stabljiku, koja se nagnu preko lista, na kom je Maja sjedila, i reče sada mnogo učtivije odozgor dolje iz sunca:

»Bolje bi bilo, kad biste nešto radili, kako vam se i pristoji, ali kad vam je potreban odmor... pa neka. Ja ću ovdje počekati«.

»Pa ovdje ima dosta listova«, izjavi Maja.

»Svi su iznajmljeni«, reče on. »Danas moraš biti sretan, ako imaš komadić zemljišta. Da nije moga predšasnika prije dva dana ulovila žaba, ja ne bih još ni danas imao pravoga stana. Noćiti uvijek, sad ovdje sad ondje, vrlo je neugodno. Ta nema svatko tako uredjenu državu kao vi. Uostalom, ja se zovem Gjuka Zuka, ako dozvolite, da se predstavim«.

Maja je šutjela i sa strahom razmišljala o tome, kako mora da je užasno pasti u šake žapcu.

»Ima li u ovoj vodi mnogo žaba?« upita ona bumbarka i sjedne upravo na sredinu lista, da ju ne opaze s vode.

Bumbarak se nasmije.

»Nemojte se truditi«, naruga se — »žaba vas može ozdola vidjeti, kad sunce sja, jer je onda list proziran. Ona sasvim jasno vidi, kako sjedite na mom listu«.

Maja, koju je bila zaokupila huda pomisao, da možda baš pod njenim listom sjedi kakav veliki žabac i da je gleda svojim izbuljenim, gladnim očima, htjede brzo poletjeti u vis, kad al dogodi se nešto strašno, na što nije uistinu bila nikako spremna. U prvoj zabuni nije mogla točno razlikovati, što se upravo dogodilo, samo je začula jasan jetki šum nad sobom, koji je tako zvučao, kao da vjetar fićuka u suhom lišću; uz to je razabrala neko pjevuckavo fićukanje, neki jasan i srdit lovački zov, a fina prozirna sjena munu preko njenog lista. Uto prepozna — da je jedna velika libela, što se sva prelijevala, uhvatila Gjuku Zuku, pa ga držala u svojim velikim hvataljkama, oštrima kao nož, dok je on očajno pi-

štao. Libela se spusti sa svojim plijenom na trskinu stabljiku, koja se pod njezinim teretom nešto savila, tako da je Maja vidjela, kako oboje nad njom lebde, a ujedno njihovu sliku u bistroj vodi. Dreka Gjuke Zuke parala joj je srce, pa je, ne promišljajući, glasno viknula:

»Odmah da ste pustili bumbarka, bili vi tko mu drago! Vi nemate nikakova prava, da na tako samovoljan način zadirete u tudje običaje«.

Libela ispusti bumbarka iz svojih hvataljki, ali ga je brižno držala rukama i okrenula glavu prema Maji. Maja se jako prestraši velikih ozbiljnih očiju libelinih i hudih štipalica, što ih je imala, ali ju je ushitilo svjetlucanje njezinih krila i njenog tijela. Sijevala su kao voda, staklo i dragulji. Samo se ustravi zbog ogromne veličine libeline; nije više razumijevala svoju odvažnost i stade silno drhtati.

Ali libela reče sasvim prijazno:

»Dijete, a što biste vi?«

»Pustite ga«, zajeca Maja, dok su joj se oči zalile suzama — »on se zove Gjuka Zuka . . . «

Libela se nasmiješi.

»A zašto, mala?« upita ona i uozbilji lice kao da se počela zanimati, ali joj se na licu razabirao izraz velike dostojanstvenosti.

Maja nemoćno promuca:

»Ah, pa on je tako pristao, čist gospodin i nije vam, koliko ja znam, ništa učinio na žao«.

Libela pogleda zamišljeno Gjuku Zuku:

»Jest, on je mila, mala lolica«, odgovori ona nježno i odgrize mu glavu.

Maja je mislila, da će pasti u nesvijest, tako ju je jako potresao taj prizor. Dugo nije mogla ni riječi izustiti, pa je sada morala slušati puckave i druckave glasove, uz koje se iznad nje komadalo tijelo ociljastog Gjuke Zuke.

»Ta nemojte se prenemagati«, reče libela s punim zubima žvačući i dalje — »vaša tankoćudnost mene vrlo slabo dira. A zar vi radite bolje? Vidi se,

da ste još vrlo mladi, pa ste se slabo ogledali po rodjenoj kući. Kad u ljeto počne u vašoj košnici ubijanje trutova, ništa se manje ne zgraža izokolni svijet, a ja mislim, s većim pravom«.

Maja zapita: »Jeste li vi tamo gore gotovi?« Nije se mogla odlučiti, da pogleda gore.

»Ima još jedna noga«, reče libela.

»Progutajte je, molim, a onda ću vam odgovoriti«, dovikne Maja, koja je dobro znala, zašto se ljeti moraju u košnici poubijati trutovi, pa se srdila zbog libeline gluposti. »Ali da se niste usudili, da mi se makar samo za jedan korak približite! Ja se ne ću predomišljati, da smjesta upotrebim svoju žaoku«.

Mala se Maja uistinu vrlo rasrdila. Prvi je put spomenula svoju žaoku i prvi put ju obradovalo to oružje.

Libela sijevne očima. Bila je dovršila svoj objed, pa je sada sjedila, nešto šćućurena, gledala vrebajući na Maju i izgledala kao grabežljiva zvijer, koja je gotova da se baci na svoj plijen. Ali je mala pčelica ostala sasvim mirna. Nije mogla pravo pojmiti, odakle joj ta odvažnost, ali nije više osjećala nikakova straha. Ona sasvim tiho zazuji, kako je jedanput čula u košnici od stražara, kad se jedna osa približavala izletištu.

Libela reče prijeteći se i polako:

»Libele žive u najboljem sporazumu s pčelinjim narodom«.

»Pa tako i moraju«, reče naglo Maja.

»Mislite li možda, da vas se bojim, ja — vas?!« upita libela. Ona odjedared ispusti trskinu stabljiku, koja odskoči u svoj prijašnji položaj, i zašušti blistavim lepetom do same površine vode. Izgledalo je vrlo lijepo, kako se zrcalila u jezeru; čovjek bi pomislio, da gleda dvije libele i obje su kretale svoja staklena krila tako hitro i fino, te je izgledalo, kao da oko njih teče jasan srebreni trak. Tako je divno izgledalo, da je mala Maja zaboravila svu svoju

srdžbu zbog jadnoga Gjuke Zuke i svaku opasnost. Ona pljesne u ruke i povikne oduševljeno:

»Kako je krasno! Kako je krasno!«

»Mislite li mene?« upita libela u velikom čudu. Ali onda brzo doda: »Jest, na meni ima šta da se gleda. Trebali ste vidjeti oduševljenje, koje je jučer obuzelo ljude, koji su me gledali na potoku, gdje su bili polijegali«.

»Ljudi?« zapita Maja — »ah, dakle ste vi vidjeli ljude?«

»Dakako«, odgovori libela — »ali će vas bez sumnje jako zanimati, da saznate kako se zovem: ime mi je Biserka od porodice Mrežokrilaca, a pobliže Libela«.

»Ah, pričajte o ljudima«, molila je Maja, rekavši joj svoje ime.

Izgledalo je, da se libela pomirila. Sjela je pored Maje na list, a mala je pčelica to dopustila. Znala je, da će Biserka dobro promisliti prije nego što njoj učini što na žao.

»Imaju li ljudi žaoku?« upita Maja.

»Bože dragi«, reče Biserka — »pa što bi s njom počeli. Ne, oni imaju gore oružje protiv nas, pa su nam vrlo opasni. Nema nikoga, tko ih se ne bi bojao, naročito malih, kod kojih se točno raspoznaju obje noge. Ti se zovu dječaci«.

»Da li vam rade o glavi?« zapita Maja, ostavši bez daha od uzbudjenja.

»Jest, a zar vam to nije razumljivo?« upita Biserka, preletjevši pogledom preko svojih krila. »Rijetko sam kada naišla na čovjeka, koji ne bi pokušao, da me uhvati«.

»A zašto, molim vas?« upita Maja bojažljivo.

»Imamo, eto, nešto što privlači«, reče Biserka sa skromnim smiješkom i ukliješti oborene oči. »Ne znam drugog razloga. Dogadjalo se, da je čeljad iz naše porodice, koja su se dala uhvatiti, morala pretrpjeti najstrašnije muke, a najkasnije i smrt«.

»Jesu li ih pojeli?«

»Ne, ne«, reče Biserka umirujući je — »to baš nisu. Koliko je poznato, čovjek se ne hrani libelama. Ali u čovjeku živi ponekad želja za ubijanjem, koja će zacijelo vječno ostati neobjašnjena. Možda će vam se učiniti nevjerojatno, ali je doista bilo slučajeva, da su tako zvani dječaci uhvatili libele, pa im od puste zabave poistrgali krila ili noge. Vi sumnjate?«

»Naravno, da sumnjam«, povikne Maja ljutito.

Biserka slegne blistavim ramenima, a lice joj se učini sasvim staro od velikoga iskustva.

»Ah, kad bih smjela biti jedanput iskrena«, reče, sasvim blijeda od žalosti — »imala sam jednoga brata, od kojega smo se mogli nadati svakome dobru, samo je bio malko lakouman i nažalost vrlo radoznao. Dopao je šakâ nekome dječaku, koji mu je iznenada bacio preko glave mrežu, što je bila pričvršćena na dugu motku. Recite sami, tko bi na tako što pomislio?«

»Ne«, odgovori mala Maja — »na tako što nisam nikada pomislila«.

Libela ju pogleda.

»Onda su mu privezali crno uže oko prsiju, izmedju krila, tako da je istinabog mogao poletjeti, ali nikada umaknuti. Svaki put, kad je moj jadni brat pomislio, da se dočepao slobode, opazio bi, da je na najokrutniji način bio opet natrag povučen u domašaj dječakov za ono već spomenuto uže«.

Maja je samo mahala glavom.

»Ne smijem to ni zamisliti«, prošapće pčelica žalosno.

»Ako ja koji dan na to i ne mislim, ali onda svakako o tome sanjam«, nastavi Biserka. »Iza toga se još štošta desilo. Napokon umrije moj brat«. Biserka duboko uzdahne.

»A od čega je umro?« upita Maja s iskrenim žaljenjem.

Biserka nije mogla odmah odgovoriti, na oči joj udariše krupne suze i potekoše lagano niz obraze.

»Spremljen je u džep«, zajeca Biserka« — »a to nitko ne bi mogao izdržati . . .«

»Šta je to?« upita Maja bojažljivo, jer nije mogla da toliko novih i rdjavih stvari najedanput razumije i prekuha.

»Džep«, objasni joj biserka — »to je spremište, koje ljudi imaju u svom vanjskom krznu. Ali što mislite, da je osim toga još bilo u džepu? Ah, u kakvom je užasnom društvu morao moj jadni brat proživjeti svoje zadnje časove! Ne ćete se tome nikada dosjetiti!«

»Ne«, reče Maja s uzdrhtalim dahom — »ne ću . . . možda med?«

»Ah, što vam pada na pamet!« izjavi Biserka vrlo važno, a ujedno i vrlo žalosno. »Meda ćete rijetko kada naći u ljudskim džepovima. Kazat ću vam, što je u njemu bilo: bila je jedna žaba, jedna kustura i jedna mrkva. Što velite?«

»Užasno«, prošapće Maja — »a što je to, molim, kustura?«

»To je u neku ruku čovjekova umjetna žaoka. Pošto mu je priroda to oružje uskratila, nastoji on, da ga sam načini. Žaba je, na sreću, bila već pripravna, da se preseli u vječnost. Izgubila je jednu nogu, a donja joj je vilica bila iščašena. Ali čim se moj brat pojavio u džepu, zasikće ona iz svoje iskrivljene gubice: ‚Kad ozdravim, smjesta ću vas progutati'. Uz to zaškilji onim okom, što joj je još bilo ostalo, na bijednoga došljaka. Taj je pogled morao užasno djelovati u mraku tamnice. Brat mi je izgubio svijest, kad je odmah iza toga iznenadnim potresom bio tako pritisnut uza žabu, da su mu se krila zalijepila za hladno vlažno tijelo žabe na samrti. Ah, teško je naći riječi, da se ta bijeda, kako treba, opiše«.

»A odakle vi sve to tako znate?« promuca Maja, zgražajući se do krajnosti.

»Dječak je kasnije bacio moga brata i žabu, kad je ogladnio i posegao za mrkvom, da je pojede.

Našla sam ih, gdje leže jedno pored drugoga u travi, kad me je dozvalo zapomaganje bratovo. Ali sam stigla samo da sve čujem i da mu stisnem oči. On mi je ovio ruku oko vrata i poljubio me na rastanku. Onda umre hrabro i bez plača kao mali junak. Kad je prestalo posljednje trzanje njegovih zgužvanih krila, pokrila sam ga hrastovim lišćem i potražila jedan procvali stričak, kojega je cvijet trebao da uvene u njegovu počast na grobnom humku. ‚Ostaj zbogom!' klikoh — ‚i snivaj slatko, moj mali brate', našto sam odletjela u tihu večer, prema objema crvenim suncima, jer se sunce dvaput vidjelo: na večernjem nebu i u jezeru. Još nikome nije na srce pala takova žalost i tako svečan osjećaj . . . Je li se i vama već što žalosno desilo? Onda ćete mi to možda drugi put pričati«.

»Ne«, reče Maja — »ja sam zapravo dosad uvijek bila radosna«.

»Onda hvalite Bogu«, izjavi Biserka, malo razočarana.

Maja još zapita, što se dogodilo sa žabom.

»Ah tako, s njom?« reče Biserka. »Ona je jamačno umrla smrću, koju je zaslužila. Kako je samo mogla biti tako tvrda srca, da zaplaši čeljade na samrti? Pokušala je da umakne, ali pošto joj je jedna noga kao i jedno oko bilo sasvim onesposobljeno, neprestano je skakala u okrugu. Izgledalo je to neobično komično. ‚Tako će vas naskoro naći roda', doviknuh joj prije nego što sam odande odletjela«.

»Jadna žaba!« izusti mala Maja.

»No, dopustite«, izjavi libela dosta ljutito — »vi s tim svojim saučešćem idete malo predaleko. Tko žali žabu, taj reže granu, na kojoj sjedi. Vi nemate svijesti u sebi, kako mi se čini«.

»Možda imate i pravo«, odgovori Maja — »ali se meni srce vrlo ražali, kad vidim, da netko trpi«.

»Ah«, tješila ju je Biserka — »to se mora odbiti na vašu mladost; već će vas život naučiti,

samo odvažno napred, prijateljice moja! Ali sada moram na sunce. Ovdje je dosta hladno. Ostajte mi zdravo!«

Lako zazvekeće krilima, a tisuće svijetlih boja zasijevnuše, blijede, ljupke boje, kakove ima izvorvoda i čisti dragulji. Biserka se vine kroz zelenu trstiku nad površinu vode i Maja začuje, kako je zapjevala u jutarnjem suncu. Prisluškivala je tanko pjevanje, koje je imalo nešto od sjetne slatkoće narodne pjesme, a kojemu se srce male Maje u isti čas radovalo i žalostilo. Do nje se orila pjesma:

Krasan je rijeke trak,
kad joj zorom sunca zrak
tihe vale ljubi.
Gdje se trskin njiše list
i gdje lokvanj b'jel i čist
cvijećem ju rubi.

Miris, lahor, vode čar,
na krilašcu sunca žar,
duša puna sreće.
Ah, života brz je l'jet,
Zbogom, ljeto, znam, da sv'jet
Takav bit već ne će.

»Slušaj, čuje se libelina pjesma«, poviče neki bijeli leptir svojoj prijateljici. Ljuljali su se tik pokraj Maje kroz sjajnu plavet krasnoga dana. Tada i mala pčelica podiže svoja krila i pozdravi tihim zujanjem srebrno jezero na rastanku i odleti prema kopnu.

ČETVRTA GLAVA

Milica i Mrgud

Kad se mala Maja sutradan probudila u čaški jednog plavog zvončića, začuje, kako zrakom šumi neki tihi romon i osjeti, da se cvijet micao, kao da ga netko iz potaje pomalo lupka. Kroz njegovu otvorenu čašku strujao je vlažan miris trave i zemlje, a bilo je veoma hladno.

Maja bojažljivo uzme malo peluda sa zvončićevih žutih prašnika, onda se brižljivo umije i počešlja i oprezno se osmjeli, korak po korak, do krajnjega ruba obješene čaške. Tada opazi, da pada kiša. Padala je hladna kiša s tihim romonom i pokrivala sve unaokolo milijunima jasnoga srebrnog biserja. Zastajali su po listovima cvijeća, kotrljali se po travi, po uskim zelenim puteljcima vlatî i osvježavali crnu zemlju.

Maja je gledala u velikom čudu i puna dubokog udivljenja, tu promjenu svijeta; bila je to prva kiša, koju je u svom mladom životu doživjela. Ali premda joj se vrlo svidjala i usrećavala je, ipak se lako zabrine, jer se sjećala Kasandrine opomene: neka nikada ne izlijeće po kiši... Razumjela je, da je moralo teško biti micati krilima, dok kapljice padaju, a zadavala joj je bol i studen. Nije opažala ni mirnog zlaćanog traka sunčanog, koji je čitavoj zemlji davao neku radost i bezbrižnost.

Mora da je bilo još vrlo rano, jer se život u travi ispod nje istom započinjao. Pod svojim plavim

zvončićem bila je dobro sklonjena, pa je mogla divno promatrati pod sobom metež, koji se tek budio. Zbog toga je na čas zaboravila svoj jad i žalost za kućom, koja joj se u srcu javljala. Bilo je i previše zanimljivo gledati tako iz pouzdanoga skrovišta, odozgor, život i rad žitelja u travi. Ali ju je ipak nešto malo pomalo gonilo da misli na ostavljeni zavičaj, na zaštitu i jaku zajednicu košnice. Tamo su sada sve skupa sjedile, radujući se prazniku, gradile možda tu i tamo poneku ćeliju ili hranile male ličinke. Ali je uglavnom bilo vrlo mirno i udobno u košnici za kišovitih dana. Samo bi ponekad izletjele izvidnice, pogledale, kakvo je vrijeme i ispitale, s koje strane dolazi vjetar. Matica je obilazila kraljevinu, od sprata do sprata, sve ispitivala, hvalila ili kudila, a i snijela ovdaonda po koje jaje i sve usrećavala svojom kraljevskom nazočnošću. Kolika je bila radost, ujagmiti jedan njen pogled ili jednu milostivu riječ. Događalo se, da je mladje pčele, koje su već izvršile svoje prve radove, prijazno pogladila po glavicama ili se raspitivala za njihove doživljaje.

Ah, kolika je bila sreća, da si se mogao ubrojiti medju njih i znati, da te svi poštuju, te moći uživati jaku zaštitu zajednice. Ovdje na svom samotnom i izloženom mjestu bila je Maja u opasnosti i zebla je. No ako potraje kiša, što da onda počne i čime da se hrani? U zvončiću se jedva moglo naći mednog soka, a pelud takodjer ne će predugo trajati. Ona osjeti prvi put, kako je za svaki putnički i skitnički život bilo potrebno sunce. Bez sunca zacijelo nitko ne bi bio lakouman, — pomisli.

Ali, kad bi se samo sjetila sunca, već bi ju nanovo obuzela radost i potajni ponos, što je bila tako odvažna, da započne život na svoj račun. Što li sve nije već za kratko vrijeme svog putovanja vidjela i iskusila! O tome su druge bez sumnje čitavog svoga vijeka samo malo saznale. Iskustvo je ipak najviše dobro života i vrijedno žrtava, — pomisli.

Dolje je u travi prolazila četa šumskih mravi. Prolazili su, pjevajući, kroz hladovitu šumu od trave i kao da su se nekud žurili. Svježa njihova jutarnja pjesma zvonila je u taktu koračnice, pa je sneveselila i zabrinula srce male Maje.

Samo kratko život naš'
Na tom sv'jetu traje.
Ali pravi hajduk baš
Malo za to haje.

Bili su vanredno dobro naoružani, pa su izgledali drsko i opasno. Pjesma im zamnije ispod repuhova lišća. Ali tamo kao da su svojom pjesmom nešto naredili, što nisu trebali, jer se začuo neki surov i promukao glas, a mali se listići jednog mladog pasjeg zuba energično rastavili. Maja opazi, kako se progurao velik plavi kukac, koji je izgledao poput polukruglje od blistavog mrkog metala, te se caklio sad modrikasto, sad zelenkasto, ponekad i sasvim crno. Bio je barem dva ili tri puta tako velik kao ona. Činilo joj se, da je njegov tvrdi oklop tako čvrst, da se ne može razbiti, a njegov krupni glas je upravo nagonio u strah. Izgledalo je, da ga je probudila vojnička pjesma i da je vrlo rdjave volje. Kosa mu još nije bila uredjena, a on je trljao pospane i plave lukave očice.

»Ja dolazim«, vikne on — »a time je rečeno svima, da mi se maknu s puta!«

Hvala Bogu, ja nisam na putu, pomisli Maja, koja je držala, da je sigurna u svom visokom i lakom skrovištu. Ali joj je srce ipak malo zakucalo, pa se tiho povuče jedan korak dublje u zvončić.

Kukac se nespretno i gegajući se kretao kroz mokru travu. Nije naime baš bio osobito elegantna pojava. Kod jednog uvelog lista, baš ispod njezinog cvijeta, zaustavi se, odgurne ga na stranu i malo ustukne. Tada Maja opazi ispod njega ulaz u neku spilju.

Bože, čega li sve nema? pomisli s razbudjenom radoznalošću, — o tome nisam imala ni pojma. Ne možeš dosta dugo živjeti, da iskusiš sve, što na svijetu može da bude!... Bila se sasvim pritajila. Samo je kiša tiho sipila. Tada začuje, kako kukac dovikuje u spilju.

»Ako želite sa mnom u lov, izvolite se odlučiti da ustanete. Već je bijeli dan«. Pošto se prvi probudio, mislio je, da je nešto bolji od drugih, pa nije mogao da bude ljubezan.

Potrajalo je neko vrijeme, dok je došao odgovor, pa Maja začuje tanak, piskutljiv glasić, gdje cvrči iz rupe:

»Zaboga, zatvorite gore, prokisava unutra«.

Kukac posluša, iskrene glavu malo u stranu i proviri kroz pukotinu.

»Požurite se, ako smijem moliti«, reče mrzovoljasto.

Maja je bila vrlo radoznala, što će se izleći. Otpuza toliko napred, da joj je velika kaplja kiše pala na rame. Ona se jako prestraši i obriše se. Dolje se diže suhi list, a iz njega izmili neka smeđa životinja, koja joj se učini sasvim neobična. Imala je nezgrapno tijelo i neobično debelu glavu s malim uspravnim ticalima. Nožice su joj bile vrlo tanke i lagano se micale, a izraz lica bio je zabrinut.

»Dobro jutro, Milice!« pozdravi je kukac i utanji se od same udvornosti. »Kako ste spavali?« našto doda: »Zlato moje!«

Milica prihvati nekako ravnodušno njegovu ruku.

»Ne može biti, Mrgude«, reče — »ja ne mog s vama. Svijet i tako previše govori«.

Jadni kukac kao da se zbilja jako prepao.

»Ja doista to ne razumijem«, promuca — »zar da se mlada sreća našeg prijateljstva zbog tako ravnodušnih stvari pokvari? Promislite samo, Milice, što vas je briga za svijet? Imate svoju spilju,

možete se uvući u nju, kad hoćete, pa ako se dosta duboko zavučete, ne ćete ništa čuti«.

Milica se sjetno i mudro nasmiješi.

»Mrgude, vi se u to ne razumijete. Ja o tome imam posebno mišljenje. Uostalom, ima još nešto: vi ste zloupotrebili moje neznanje sa vrlo malo otmenosti. Rekli ste, da ste od roda Zlatnih Mara, a jučer mi kaza balavi puž, da ste gundevalj. To je golema razlika. Balavi puž vas je promatrao kod jednog posla, o kojemu ovdje ne ću dalje da raspredam; razumjet ćete dakle, da se moram povući natrag«.

Kad se Mrgud sabrao od prvoga straha, odgovori ljutito:

»Ne, to ja ne razumijem«, viknu glasno — »želim, da me netko ljubi radi mene samoga, a ne zbog moga zanimanja. Kako možete jednog čovjeka prosudjivati po tome, gdje se zadržava!«

»Kad ne bi baš bilo džubrište, ja bih zažmirila na jedno oko« — reče Milica sustežljivo. »Treba da promislite i to, da jedna mlada udovica, kojoj je tek prije tri dana tekunica požderala muža, mora da pazi na sebe. Dakle — ostajte mi zbogom!«

I Milica, što bi dlanom o dlan udario, nestane u svojoj spilji, kao da ju je vjetar odnio. Maja nije vjerovala, da bi netko mogao tako naglo iščeznuti u rupu... Kad je Milica otišla, kukac je zabezeknuta lica stao buljiti u prazan tamni otvor, a pri tom je izgledao tako glup, da se Maja morala nasmijati.

Najzad se kukac predomisli i stane žalosno i srdito vrtjeti malom okruglastom glavom, dok su mu se ticala žalosno otromboljila kao dvije pokisle lepeze.

»Danas nitko više nema smisla za karakternost i valjano vladanje«, uzdahne on. »Milica nema srca. Prije se nisam usudjivao, da to priznam, ali je doista tako. Ali kad već nema srca, da bude

moja prijateljica, onda bi trebao barem razum da joj to kaže«.

Maja opazi, kako su mu suze udarile na oči, i srce joj obuze samilost.

Ali najednom poče Mrgud da se miče. Otare suze iz očiju i oprezno zadje za gomilu zemlje, koju je valjda njegova prijateljica izbacila lopatom iz stana i Maja opazi malu crvenkastu gljistu, kako dolazi kroz travu. Ona se na neobičan način kretala napred, čas bi se ispružila i utanjila, a onda opet skratila i udebljala, a crveni vršak njenoga tijela sastojao se od samih tankih kolobara, koji su se nečujno pomicali i polako napredovali. Ona se vrlo prestraši, kad je Mrgud najednom banuo iz svog skrovišta, zgrabio gljistu i pregrizao ju na dvije pole. Počeo je mirno jesti jednu polovicu i slabo se brinuo za očajno uvijanje, koje su obje gljistine polovice izvodile na zemlji i u njegovim rukama. Bio je sasvim malen crv.

»Samo se strpi«, reče Mrgud — »odmah će biti gotova stvar«.

Ali zvačući kao da je opet pomislio na Milicu, koju je izgubio za sva vremena i krupne mu suze potekoše niz obraze.

Mala ga je Maja iz svoga skrovišta od srca žalila. U svijetu ipak ima vrlo mnogo žalosti, pomisli ona. Tada opazi, kako se jedna polovica gljiste, koju je Mrgud u svojoj zabrinutosti metnuo na stranu, brzo udaljuje.

»No, čudo nad čudesima!« poviče, a viknula je od straha tako glasno, da se Mrgud u čudu obazreo.

»Uklonite mi se s puta!« vikne on, čuvši njezin glas.

»Ta ja vam nisam na putu«, odgovori Maja.

»Pa gdje, do djavola, sjedite?« upita on. — »Negdje valjda morate sjediti«.

»Ovdje gore«, dovikne Maja — »iznad vas u cvijetu«.

»Vjerujem vam«, reče Mrgud — »ali ja nisam nikakav skakavac, pa se ne mogu tako okrenuti gore, da vas uzmognem vidjeti. A zašto ste, molim vas, viknuli?«

»Jedna polovica gljiste bježi«, usklikne Maja.

»Da, da«, reče Mrgud i pogleda za polovicom crvića — »te su životinje vrlo okretne. Nemam više apetita«. Time baci ostatak crva, što ga je još držao u rukama, a ovaj se preostali dio udalji na drugu stranu.

Maja se sasvim zbuni, ali Mrgudu kao da je bilo poznato to gljistino svojstvo.

»Ne smijete misliti, da ja uvijek jedem crve«, reče on — »ali ne cvatu svuda ruže«.

»Onda barem recite mališanu, kuda mu je otrčala druga polovica«, odgovori Maja u velikoj uzbudjenosti.

Mrgud odmahne ozbiljno glavom:

»Što sudbina rastavi, ne valja nanovo sastavljati«, izjavi on. »A tko ste vi?«

»Ja sam Maja od pčelinjeg plemena«.

»To mi je milo«, reče Mrgud — »ja nemam ništa protiv pčela. A zašto sjetkarite tude? To bar obično ne čine pčele. Sjedite li već dugo tamo?«

»Ovdje sam spavala«.

»Tako«, reći će nepovjerljivo Mrgud. »Zacijelo imate dubok i zdrav san. Valjda ste se tek probudili?«

Maja potvrdi, jer je opazila, da Mrgudu ne bi bilo milo, da je netko prisluškivao njegov razgovor sa šturkom Milicom, pa ga nije mislila ponovno ražalostiti.

Mrgud stade trčkarati gore-dolje i pokušavati da pogleda gore.

»Čekajte«, reče — »ako se malko poduprem uz onaj vlat trave, moći ću vas vidjeti, a vi ćete meni moći u oči pogledati. To biste svakako htjeli«.

»Dakako«, reče Maja — »bilo bi mi vrlo prijatno«.

*

Mrgud nadje prikladan vlat, bila je stabljika maslačka, a pošto se cvijet nešto na stranu nagnuo, mogla ga je Maja vidjeti, kad se digao na stražnje noge i pogledao gore prema njoj. Opazila je, da je imao prijazno i milo lice; sasvim mlad kao da već nije bio, a obrazi su mu bili nešto punani. On se sada nakloni, da se cvijet malo zadrmao, i predstavi se:

»Mrgud, od plemena Zlatnih Mara«.

Mala se Maja morala u sebi nasmijati, jer je vrlo dobro znala, da je Mrgud gundevalj, ali kako ga nije mislila vrijedjati, ne dotače se toga ničim.

»Zar vama kiša ništa ne smeta?« upita Maja.

»O ne, na to sam navikao po svom boravku medju ružama, jer tamo obično pada rosa«.

Maja pomisli: ipak ga moram malo kazniti za te drske laži, jer je prilično uobražen momak.

»Mrgude«, zapita ga i oprezno se nasmiješi — »a kakova je ono po Bogu rupa ispod lista?«

Mrgud se trgne.

»Rupa?« upita — »govorite li vi o nekakvoj rupi? Pa ima na svijetu vrlo mnogo rupa; bit će dakle da je takva nekakva. Ne možete ni zamisliti, koliko ima rupa u zemlji«.

Ali u potajnom zaprepaštenju, koje ga je zaokupilo, dogodi se nešto sasvim strašno. Mrgud je bio u svojoj gorljivosti i u svom nastojanju, da se prikaže što ravnodušnijim, izgubio ravnotežu. Maja začu, kako je očajno dreknuo, a odmah zatim vidje, gdje se izvrnuo na ledja, te nemoćno i jadno lomatao rukama i nogama po zraku.

»Gotov sam!« povikne — »ne mogu se više ispraviti. Morat ću poginuti. Jadnije sudbine nije još nitko dočekao«.

Zapomagao je tako glasno, da nije razumio Majina tješenja. Pri tom je pokušavao da se nogama dohvati zemlje, ali svaki put, kad je mislio, da se uhvatio, popustile bi male grudice, koje je s mukom dosegao, pa bi opet pao natrag na visoka

i okrugla svoja ledja. Bio je to doista vanredno bijedan prizor, a mala se Maja iskreno bojala za njega, pogotovo zbog toga, što je već sasvim poblijedio u licu, a kukanje mu uistinu paralo srce.

»Ne ću izdržati ovaj položaj«, povikne — »nemojte me barem gledati. Ne mučite samrtnika nametljivim pogledima. Ah, kad bih barem mogao dosegnuti kakav vlat trave ili stapku maslačka. Tko bi se mogao prihvatiti za zrak? To nitko ne može«.

Srce male Maje drhtalo je od samilosti.

»Čekajte«, dovikne — »ja ću pokušati da vas uspravim. Valjda ću moći, ako se upnem. Zaboga Mrgude, dragi Mrgude, nemojte samo toliko vikati... čujte me: Kad bih savinula kakvu travku i dodala vam gornji kraj, biste li se mogli pomoći?«

Mrgud je samo jecao i nije razumio; u smrtnom je strahu sasvim obnevidio i oglušio. Tada poleti mala Maja iz svoga skrovišta, premda je škropila kiša, potraži uzak zelen vlat trave, koja je u Mrgudovoj blizini rasla i uhvati se za krajnji tanki vršak. Klicala je od veselja, kad se vlat pod njezinom težinom savio tako, da je upravo pao na Mrguda, koji se praćakao.

»Dobro se uhvatite!« dovikne Maja.

Mrgud osjeti nešto na obrazu i posegne žurno, najprije jednom rukom, onda objema, a napokon i nožicama, koje su imale prekrasne cštre čaporke, svaka po dvije. Lagano se po njemu stane vući sve dalje, dok nije dosegao koren vlata, pa se tamo, gdje je bio jači i deblji, mogao uspraviti.

Duboko uzdahne.

»Bože moj, Bože!« reče. »To je bilo strašno. Bez moje prisebnosti postao bih zacijelo žrtvom vaše brbljavosti«.

»Je li vam sada bolje?« upita mala Maja.

Mrgud se uhvati za čelo.

»Hvala na pitanju; kad me prodje ova vrtoglavica, točno ću vas izvijestiti«.

Ali Maja nije dočekala odgovora na svoje pitanje, jer doleprša neka crnoglavka kroz travke, koja je bila u lovu na kukce. Mala pčelica se čvrsto šćućuri na zemlju i sasvim se pritaji, dok nije ptica prošla. Kad se kasnije obazrela za Mrgudom, bio je on iščezao, a onda se i ona dade na put i odleti, jer je kiša bila prestala, a dan je bio svijetao i topal.

PETA GLAVA

Skakavac

To je bio dan! U ranu zoru pala je rosa, našto je sunce bilo granulo iznad šume, te stalo slati svoje zrake koso preko zelene šume od trave, da se započelo blisikanje i svjetlucanje te od blaženstva i ushićenja radi tako krasnoga prizora nisi znao, što da kažeš ili uradiš.

Mala je Maja, čim se probudila, razabrala same jasne klicaje oko sebe. Dolazili su visoko iz drveća od strašnih ptica, kojih su glasovi znali ipak tako milo odzvanjati, ili iz zraka od kukaca, što su prolijetali, ili iz grmova i trave od buba, leptirova i malih i velikih muha.

Maja se vrlo udobno smjestila u udubini jednoga drveta. Ta je udubina bila sigurna i suha, pa je i po noći zadugo ostajala topla, pošto je ulaz po vas dan obasjavalo sunce. Jedanput je doduše u ranu zoru čula, kako žuna kuca po deblu njenoga drveta, pa se žurno pokupila. Jer slušati žunu kako kuca, znači za malog kukca, koji se sakriva u kori drveta, tako veliku nepriliku, kao kad od nas tko noću čuje štropot provalnika, koji otpire kapke na prozorima. Ali je po noći Maja bila sigurna, pa ju nije nitko uznemirivao u njenom visokom skrovištu.

U jednoj pukotinici otraga, u kojoj je bilo mračno i hladovito, bila je ona osnovala malo skladište meda, da bude za kišovitih dana snabdjevena hranom, a ulaz u svoju šumsku kulu zalijepila je

malo voskom, da nije bio veći nego što je baš bilo potrebno, da se uzmogne lako u nju uvući.

I s glasnim klicanjem, punim životne radosti, vine se mala Maja toga jutra napolje, na sunce, da vidi, što će joj donijeti taj novi krasni dan.

Zaplovi pravo kroz zlaćano svijetlo zraka, da je izgledala kao mala hitra točkica, koju nosi vjetar.

»Danas ću sresti čovjeka«, usklikne — »za takvih se dana zacijelo i ljudi kreću, da se u svijetloj prirodi nasladjuju«. Nije još nikada susrela toliko kukaca: dolazili su i žurili se, zujali, smijali se, klicali u zraku, da si nehotice morao uz njih pristati.

Mala se Maja najzad spusti u jednoj šumi od trave, u kojoj je raslo razno cvijeće i bilje. Najviše su bile bjelkaste cvjetne kitice stoliske i makovi cvjetovi, koji su crveni kao vatra i svijetli, vrlo privlačili. Kad je Maja ubrala malo meda iz jednog cvijeta popine kapice, pa je baš htjela da odleti dalje, sretne ju na jednoj travki, koja se bila savila prema njezinom cvijetu, neki posve neobičan svat. Isprva se jako prepala, jer nije mogla vjerovati, da bi se moglo naći jedno takovo zeleno i mršavo čudovište, ali se tada u njoj ipak razbudi sav interes u tako visokoj mjeri, da je ostala sjedeći kao prikovana i zablenula se u krakatog došljaka. Činilo se kao da ima rogove, ali ga je samo njegovo čudnovato izbočeno čelo takovim činilo. Na njemu su bila dva beskrajno duga ticala, tanka kao končić; izgledao je vrlo vitak, a imao je kitnjaste prednje nožice i sasvim tanka neprimjetna krilašca, kojima se, po Majinu mišljenju, nije moglo mnogo letjeti. Najčudnovatije su bile njegove dvije velike, visoke stražnje noge, koje su ga kao dvije gorostasne klecave golijeni daleko nadmašavale. Bio je zelen i prezelen, a lukave su mu oči imale nešto drsko i ujedno začudjeno, ali se moglo pouzdano reći, da nisu bile zlobne nego više dobroćudne.

»No, gospodjice«, reče on Maji, očevidno ljutit zbog njezinog začudjenog lica — »vi kao da još nikada niste vidjeli skakavca? Ili možda nosite jaja?«

»Što vam pada na pamet?« vikne Maja srdito. »Kako bih mogla doći na tu misao? Pa i da mogu, ne bih toga nikada činila. Kako bih ja na tako lakouman način dirala u svete dužnosti naše matice?«

Skakavac se malo šćućuri, a lice mu postade komično, da se ne da opisati, tako da se Maja pored sve srditosti morala na glas nasmijati.

»Gospodjice«, usklikne on, ali se tada morade i sam nasmijati, pa još samo reče: »No čujete! I vi ste mi neka vragolanka!«

Maja postade nestrpljiva zbog vladanja toga neobičnoga svata. »A zašto se, molim vas, smijete?« upita ona ne baš prijazno. — »Valjda ne možete ozbiljno zahtijevati, da ja nosim jaja, pa uz to još ovdje na tratini«.

Tada nešto škljocnu, skakavac samo reče: »Hopla« i nestade ga.

Maja razrogači oči. Neznanac se visoko vinuo u zrak, ne posluživ se krilima, u velikom luku i, kako se Maji učinilo, sa smješošću, koja je graničila s ludošću.

Ali se on opet našao uz nju. Nije mogla vidjeti, odakle je došao, samo je sjedio kraj nje na listu stoliske.

Promatrao ju je sa svih strana, straga i sprijeda:

»Ne«, reče onda ujedljivo — »vi nikako ne možete nositi jaja, jer niste za to ni udešeni. U vas nema žaoke za nošenje jaja«.

»Što«, reče Maja — »ja nemam žaoke za nošenje jaja« ona se pokrije malo svojim krilima i tako se okrene, da joj je neznanac mogao vidjeti samo lice.

»Pa dakako! Nemojte samo pasti sa svoga podnožja, gospodjice. Vi ste osa, zar ne?«

Nešto se gore doista nije moglo maloj Maji nigdje na svijetu desiti.

»Baš si pogodio!« povikne ona.

»Hopla!« odgovori skakavac, pa ga nestade.

»Kako me samo uzrujava ovakav ludjak«, reče Maja i odluči da odleti. Od kako se pamti, nije ju nitko tako uvrijedio. Bila joj je najveća sramota, da je zamijene s osom, s tom beskorisnom, razbojničkom bagrom, s tima kradljivcima, s tim vucibatinama. Bilo je doista grozno.

Ali se u taj mah skakavac najedanput opet stvori do nje.

»Gospodjice«, klikne on i polako se malo okrene, dok su mu duge stražnje noge izgledale kao kazaljke na uri, kad pokazuje pet časova prije pola sedam. »Gospodjice, morate mi oprostiti, što ponekad prekidam razgovor. Ali me to najedanput spopadne. Moram da skočim, moram pod živu glavu da skočim, kamo god. Zar ne možete i vi skakati?«

Razvukao je usta od jednog uha do drugoga, nasmijavši se Maji. Nije mogla drugo, nego da se i ona nasmije.

»Zar ne!« reče skakavac i migne okom, sokoleći nju.

»A tko ste vi zapravo?« upita Maja — »strašno me uzrujavate«.

»Pa mene barem svuda poznaju«, reče Zelenko i opet se iskesi, kako Maja nije još nikoga vidjela da se kesi. Nikada nije pravo znala, misli li on nešto ozbiljno ili u šali.

»Ja sam nepoznata u ovom kraju«, reče ona prijazno — »inače bih vas svakako poznavala, ali vas molim, upamtite, da pripadam plemenu pčela i da nipošto nisam osa«.

»Ah, Bože moj«, reče Skakavac — »pa to je svejedno«.

Maja je jedva mogla otvoriti usta od uzrujanosti.

»Vi ste prostak!« izusti napokon. »Pogledajte jedanput, kako izgleda osa«.

»A što bi me samo moglo na to navesti?« odgovori Zelenko. »Kamo bi me to odvelo, kad bih pamtio razlike, koje samo u mašti postoje? Vi letite unaokolo, ubadate sve, što vam dodje u blizinu, a ne možete skakati. A isto je to i s osama. Gdje je tu dakle razlika? Hopla!« I nestade ga.

Ali sad ću ipak odletjeti, pomisli Maja.

On se opet stvorio kraj nje.

»Gospodjice«, klikne — »sutra će biti utakmica u skakanju u vrtu župnika Svetića. Hoćete li slobodnu ulaznicu, da možete vidjeti? Moja stara ima još dvije, pa će vam dati jednu za kakav komplimenat. Nadam se, da ću nadbiti dosadašnji rekord«.

»Ja se ne zanimam za takovo skakutanje«, reče Maja, malo srdita. »Tko umije letjeti, taj se zanima za nešto više«.

Skakavac se iskesi, da se upravo činilo, kao da ga čuješ.

»Nemojte se precjenjivati, gospodjice. Većina životinja na svijetu umije da leti, ali ih najmanje umije skakati. Vi nemate pregleda o interesima ostalcga svijeta. Želju za visokim, elegantnim skokom naći ćete pače i kod ljudi. Nedavno sam vidio, kako je župnik Svetić gotovo jedan metar u vis poskočio, ne bi li imponirao jednoj maloj zmiji, kcja je pred njim pretrčala preko puta. Njegov je prezir prema svemu, što nije bilo skakanje, bio tako velik, da je odbacio i svoju lulu, bez koje ne može ni jedan župnik da živi. Treba da shvatite to častoljublje! . . . Ja sam poznavao skakavaca, a pripadali su mojoj familiji, kcji su skakali trista puta dalje, nego što su bili sami veliki. Jest, sada se čudite i ne kažete više ni bijele, a u duši se kajete zbog svega, što ste maločas izustili i što ste možda

još htjeli ustvrditi. Trista puta dalje, nego što je sam bio velik! Dajte, recite tako nešto o kom drugom! Čak ni najveća životinja na svijetu, slon, ne može da tako visoko skoči. Dakle? Sad mukom mučite, jelda? Zar nisam rekao, da ćete ostati bez riječi kao zaliveni?«

»Pa kako da govorim, kad vi ni časka ne šutite?« reče Maja.

»Govorite dakle«, reče skakavac prijazno, a onda poviče »Hopla« i nestade ga.

Tada se mala Maja morade uza svu ljutinu ipak nasmijati. Tako što nije još nikada doživjela. Kolikog god ju je skakavac svojim šaljivim vladanjem nagonio u čudo, toliko se ipak divila njegovom velikom znanju. Ako i nije do skakanja toliko držala, koliko on, ipak je bila zadivljena svim tim novostima, koje je u kratkom razgovoru saznala. Da je Zelenko bio samo nešto pristupačniji, ona bi ga čak i vrlo rado zapitala za ovo ili ono. Često, doista, najviše doživljavaju oni, pomisli pčelica, koji najmanje znadu, što bi s tim doživljajima počeli.

Da li je mogao razumjeti ljudski govor, kad im je, eto, znao imena? Htjela ga je o tome pitati, kad se opet vrati, a i o tome, što on misli, kako bi bilo, da se ona približi čovjeku i da ga pohodi u njegovom domu.

»Gospodjice!« zovnu nešto pokraj nje, a jedna se travka zadrma.

»Bože sveti«, reče Maja — »odakle to neprestano dolazite?«

»Iz okolice«, odgovori skakavac.

»Ali molim vas«, dovikne Maja — »pa zar vi tako, na sreću, odskačete u svijet, ne znajući, kamo vas to vodi, i ne poznajući mjesto, na koje ćete pasti?«

»Dabome«, odgovori Zelenko. »A i što bih drugo? Zar vi možda vidite u budućnost? To ne može nitko. Samo Gatalinka može, ali ona ne kazuje kako«.

»Što vi sve ne znate«, usklikne mala Maja — »to je naprosto divno. Razumijete li vi i ljudski jezik?«

»Na to je pitanje teško odgovoriti, gospodjice, jer još nije dokazano, da li ljudi uopće imadu kakav jezik. Oni se doduše ponekad oglašuju glasovima, ali se njihova strahovita neskladnost ne da ničim uporediti. Očevidno se time sporazumijevaju. No mora im se priznati iskreno nastojanje za podnošljivim glasovima. Promatrao sam dva dječaka, koji su uzeli listove od trave medju prste, pa su ustima na njih pirili zrak, da se čuo zvižduk, koji se mogao možda uporediti sa cvrčanjem cvrčka. Ali je ipak daleko zaostajao za pravim cvrčanjem. Svakako se trude da učine, što mogu. Želite li možda još što da saznate? Ja ipak koješta znam«.

I on se iskesi na malu Maju, da se upravo čulo.

Ali kad je opet iznenada odskočio, nije se više vraćao, a pčela ga je uzalud neko vrijeme čekala. Tražila ga je po travi i po cvijeću, ali se on nikako nije mogao naći.

ŠESTA GLAVA

Vragolanka

Malu je Maju prilično umorila podnevna žega toga krasnog ljetnog dana; polako je letjela pokraj živo obasjanih vrtnih bokora, dok joj nisu veliki listovi jednog golemog kestena dali utočište i hlad. Pod kestenom stojali su na izgaženoj tratini stolovi i klupe; očevidno je bilo neko ljetno kućanstvo, koje se bilo smjestilo pod krošnju drveta. U blizini se sjao crveni krov od crijepa jedne seljačke kuće, a iz dimnjaka joj se dizao prema suncu modrikast dim.

Sada se maloj Maji činilo sasvim pouzdano, da će najzad naići na čovjeka. Zar nije prodrla već sasvim do njegova carstva? Ono je drvo zacijelo bilo njegova svojina, a čudnovato drveno orudje dolje u hladu spadalo je medju njegove najglavnije stvari.

Tada zazuji nešto kraj nje, a na list njezin spusti se muha. Neko je vrijeme trčkarala po zelenim žilicama, onako na mahove, tako da se nisu opažale kretnje njenih nogu, nego si gotovo mogao pomisliti, da naglo i uzbudjeno gore-dolje puza. Onda stane letjeti od jednog dijela velikoga lista do drugoga, ali tako brzo i iznebuha, te bi svatko pomislio, da je skočila mjesto poletjela. Ali je to samo tako izgledalo. Očevidno joj je bilo stalo do toga, da dozna, na kojemu je dijelu lista najzgodnije. Pokadšto bi se, sasvim na kratki razmak,

najedanput vinula u zrak, zazujala pri tom upravo strastveno, kao da se nešto nečuveno dogodilo ili kao da je muči najveći problem svijeta, ali bi se onda opet spustila, te bi iznova skokomice prevaljivala svoje trčkaranje, kao da se nije ništa dogodilo, a onda opet sasvim mirno sjela, kao da se ukočila.

Maja je gledala, što to muha na suncu radi. Najzad joj se približi i reče uljudno:

»Želim dobar dan i pozdravljam vas dobrodošlicom na mom listu; koliko znam, vi ste muha«.

»A da šta bih bila?« odgovori mala — »ime mi je Vragolanka i vrlo sam zaposlena. Hoćete li možda da me otjerate?«

»Ah ne, već mi je drago upoznati vas«, odvrati Maja.

»Vjerujem«, reče Vragolanka i pokuša, da si otrgne glavu.

»Zaboga«, poviče Maja — »što to radite?«

»To mora tako biti. Vi toga ne razumijete«, odvrati mirno Vragolanka, pa se pogladi nogama po krilima, da su joj se otraga savila pod tijelo. »Ja sam, uostalom, sobna muha«, doda ona s nekim ponosom — »pa sam ovdje samo na ljetovanju«.

»Kako je to interesantno«, klikne mala Maja sva sretna — »onda vi jamačno poznajete čovjeka?«

»Poznajem ga kao svoj rodjeni džep«, prezrivo dobaci Vragolanka — »i svaki dan sjedim na njemu. Pa zar vi to ne znate? Vi ste pčele inače tako pametne, barem mislite, da ste«.

»Meni je ime Maja«, odgovori mala pčela nešto plaho. Nije pravo shvaćala, otkud drugim kukcima tolika samosvijest, sigurnost, a često i drskost.

»Dobro, dobro«, odbije Vragolanka — »zovite se vi, kako vam drago, ali ste na svaki način glupi«.

Vragolanka je sjedila kao kakav top, koji tek što ne opali: glava i prsa su joj stršila, a najniži

komad tijela dodirivao joj je list. Onda se najedanput zguri, da se činilo, kao da i nema nogu.

»Valja biti oprezan«, reče — »to je glavna stvar«.

Ali je u maloj Maji kipjelo od ljutine poslije uvrede, koju joj je dobacila Vragolanka. I ne znajući, što zapravo radi, vine se brzo poput munje prema Vragolanki, pograbi je za vrat i tako je podrži.

»Ja ću vas već naučiti, da budete uljudni s pčelom«, vikne.

Vragolanka nadade strašnu dreku.

»Samo ne bodite«, poviče — »to je jedino, što možete, ali strašno opasno. Molim vas, uklonite svoj stražnji dio, koliko možete dalje; u njemu je žaoka. I pustite me, ako možete: sve ću učiniti, što od mene zatražite. Zar ne razumijete šale!? Svaki stvor božji zna, da ste vi pčele medju kukcima najuglednije, najmoćnije i najmnogobrojnije. Samo me nemojte ubiti, ako smijem moliti, jer se to kasnije ne bi moglo popraviti. Bože dragi, da baš nitko nema smisla za moj humor«.

»Dobro«, reče Maja s nekim prezirom u duši — »pustit ću vas da živite, ako mi o čovjeku kažete sve, što znate«.

»Dobro«, poviče Vragolanka — »to sam i tako bila naumila, a sad me pustite«.

Maja ju posluša. Postalo joj je najedanput muhino mišljenje ravnodušno: izgubila je povjerenje i štovanje prema njoj. Što ovakova bagra može znati o čovjeku, pomisli, malo vrijedi pred ozbiljnim ljudima; svakako ću sama morati da pogledam, što je to sa čovjekom.

Ali je mala Vragolanka ipak postala mnogo snošljivija, pošto je dobila ovu ozbiljnu lekciju. Prije svega uredi, mrmljajući i psujući, svoja ticala, krila i dlačice crnoga svoga tijela. Sve se je bilo ispremiješalo, jer ju je mala Maja bila čvrsto pograbila. Na koncu stade Vragolanka uvlačiti i izvlačiti svoje rilce, nešto što Maja nije još nikada vidjela.

»Iskrivljeno je! Totalno mi je iskrivljeno rilce«, vikne bolno — »a sve zbog te uzbudjenosti, s kojom vi nastupate. Pogledajte i sami: donji dio sisala izgleda mi kao ulubljen limeni pladanj!«

»Zar vi imate sisalo?« upita Maja.

»Bože sveti, pa dakako da imam! . . . Što biste dakle htjeli znati o čovjeku? Rilce će se već ispraviti. Mislim, da će biti najbolje, ako vam ispričam što iz svoga života. Pošto sam medju ljudima odrasla, sve ćete doznati, što želite znati«.

»Vi ste medju ljudima odrasli?«

»Dabome. Moja je majka snijela u kutu njihove sobe jaje, iz kojega sam se ja izlegla; na njihovim zastorima sam učila prve korake, a od Schillera do Goethe-a prvi sam put iskušala snagu svojih krila«.

Maja zapita, što je Schiller i Goethe, a Vragolanka joj to mudro objasni. To su kipovi dvojice ljudi, koji su se svakako morali naročito istaknuti. Stoje ispod zrcala, desno i lijevo, a nitko ih ne gleda.

Sada je Maja htjela doznati, što je zrcalo i zašto ta dva kipa stoje ispod njega.

»U zrcalu možeš vidjeti svoj trbuh, kad po njemu puzaš«, izjavi Vragolanka. »To je vrlo zabavno. Kad ljudi stupe preda nj, onda se hvataju za kosu ili čupaju bradu. Kad su sami, smiješe se u nj, ali ako je još tko u sobi, udešavaju ozbiljna lica. Prave svrhe zrcalu ne znam i nisam je nikada mogla iznaći; čini se, da je to neka nepotrebna ljudska igračka. Sama sam zbog njega mnogo pretrpjela za prvih dana svoga života, jer sam se zalijetala u nj i dakako da sam žestoko udarala nosom«.

Maloj je Vragolanki bilo vrlo teško odgovarati točno na dalja pitanja o zrcalu. »Vidite«, reče naposljetku — »zacijelo ste kada letjeli preko

glatke vodene površine? Tome je, eto, slično i zrcalo, samo što stoji uspravno i što je tvrdo«.

Mala je muha postala mnogo prijaznija, kad je opazila, da ju Maja sluša i da su njezina iskustva naišla na priznanje. Pa ako Maja i nije baš sve vjerovala, što je od muhe čula, ipak se pokajala, što ju je prije bila tako omalovažila. Drugi su često mnogo pametniji, nego što mi u prvi mah mislimo.

A Vragolanka produži pripovijedanje:

»Dugo sam trebala, dok sam naučila razumijevati ljudski jezik. On se teško nauči, ako se nisi na neki način zbratimio s ljudima. Sad napokon znam, što hoće. Mnogo doduše nije; obično kazuju svaki dan isto«.

»To nikako ne mogu vjerovati«, reče Maja. »Ta ljudi imadu toliko raznih interesa, oni su bogati po mislima, a veliki po svojim djelima. Čula sam od Kasandre, da grade gradove, koji su veći, nego što se može za jedan dan obletjeti; kule, koje su tako visoke, kao vjenčani lijet matičin; kuće, što plivaju po vodi i druge, koje se brže od ptice kližu preko zemlje po dvjema uskim srebrnim cestama«.

»Počekaj malo!« reče Vragolanka energično — »tko je ta tvoja Kasandra? Što je ona, ako smijem upitati? Reci!«

»Ah, tako«, reče Maja — »ona je bila moja odgojiteljica«.

»Odgojiteljica«, ponovi Vragolanka prezirno — »po svoj prilici dakle kakova pčela. Tko bi inače mogao doći na takovo precjenjivanje čovjeka. Ta gospodjica Kasandra, ili kako se već zove, ne poznaje nimalo povijest. Ljudske uredbe, o kojima ste maločas govorili, sve su bez ikakove vrijednosti za nas. Tko bi gledao svijet tako nepraktičnim očima, kako ga gledate vi! Ako ne polazite od osnovne misli, da zemljom vladaju muhe, te da su

one najraširenije i najznatnije pleme, onda ne ćete svijet nikad upoznati, kako treba«.

Vragolanka načini nekoliko uzrujanih cik-cak-koraka po listu i stade kidati svoju glavu, da se Maja upravo zaprepastila. Ali je mala pčelica sada ipak opazila, da od muhe ne bi baš bogzna što pametno doznala.

»A znate li, po čemu se možete uvjeriti, da ja imam pravo?« upita Vragolanka i protrlja ruke, kao da ih je htjela jednu drugom zauzlati — »prebrojite u jednoj sobi ljude i muhe. Rezultat će vas na neslućeni način dovesti u čudo«.

»Možda imate pravo«, reče Maja — »ali se ne radi o tome«.

»Vi valjda mislite, da sam ja ljetošnja muha?« zapita Vragolanka iznenada.

»Pa ja to ne znam«, odgovori Maja.

»Prezimila sam ja«, izvijesti ponosno Vragolanka. »Moja iskustva sežu čak u ledeno doba i na neki način vode baš kroza nj. Zato sam sada izašla na ladanje, da se oporavim«.

»Svakao ste smioni«, primijeti Maja.

»Ah, da«, usklikne Vragolanka i poskoči malko u sunce. »Muhe su najsmjelije pleme, koje nastava zemlju. Svuda ćete vidjeti, da mi samo onda bježimo, kad je tako bolje za nas, ali se uvijek vraćamo natrag. Jeste li vi već kada sjedili na kakvom čovjeku?«

Maja odmahne glavom, da nije, pa pogleda poprijeko i podozrivo na muhu. Još nikako nije pravo znala, što bi o njoj mislila.

»Nisam«, reče tada — »pa nemam ni interesa, da sjedim na njemu«.

»Jer vam to nije poznato, draga moja! Da ste jedanput promatrali veselu igru, koju ja doma igram sa čovjekom, pukli biste od zavisti. Ipak ću vam ispričati. U mojoj sobi stanuje jedan stariji čovjek, koji njeguje boju svoga nosa nekim osobitim pićem, koje skriva u kutu u jednom ormaru.

*

Miriše opojno i slatko; kad on podje prema njemu, da ga uzme, smiješi se i usitni očima. Uzme čašicu, a kad ju ispije, onda pogleda na strop, da vidi, jesam li ja već gore. Ja mu klimnem glavom, a on predje rukom preko čela, nosa i usta, da mi nagovijesti, kamo kasnije imam da sjednem. Onda zatrepće očima i razvali usta, koliko se više može, i spusti zastore na prozoru, da nam popodnevno sunce ne smeta. Napokon legne na počivaljku, koja se naziva sofa, te za kratko vrijeme stane potmulo groktati, držeći, bez sumnje, da su ti glasovi krasni. O tome ćemo drugi put govoriti; to je naime ljudska uspavanka, a meni znak, da se približim. Prije svega uzmem svoj dio iz čaše, što ga je za mene ostavio. Takova kapljica vanredno oživljava, pa ja sasvim dobro razumijem čovjeka, kad pije. Onda doletim k njemu i posadim se na čelo zaspaloga. Čelo leži izmedju nosa i kose, te služi mišljenju. To se odaje po dugim naborima, koji teku kao brazde s desna na lijevo i koji se moraju pomicati, kad čovjek misli i kad treba, da se nešto dobro ispeče. Pa i kad je čovjek zlovoljan, sve se to vidi na čelu, samo što se onda brazde protežu odozgor dolje, a nad nosom se stvara neka namreškana uzvisina.

Čim sjednem i stanem da trčkaram gore-dolje po brazdama, počinje čovjek rukom lomatati po zraku. Misli, da sam tamo negdje. Pošto mu sjedim na naborima za mišljenje, ne može tako brzo da dozna, gdje se zapravo nalazim. Ali se najzad dosjeti. Zareži i zamahne za mnom. No, znate, gospodjice Maja, ili kako vas već zovu, u tom času već moram biti na oprezu. Vidim kako ruka dolazi, ali počekam sve do pod konac, onda vješto šmuknem u stranu, sjednem i gledam, kako on pipa, da li sam još ondje. Tako se to odigrava često po pola sata; nemate pojma, kako je čovjek istrajan. Napokon skoči i razaspe svakakve riječi, koje dokazuju njegovu neblagodarnost. Ali što ćete? Plemenito srce

ne računa na zahvalnost. Ja sam dotle već opet gore na stropu sobe, pa slušam, kako je on nezahvalan«.

»Ne mogu baš reći, da mi se to osobito svidja«, izjavi Maja. »Nije li to prilično beskoristan i jalov posao?«

»Zar da mu možda sagradim saće na nosu?« usklikne Vragolanka. »Vi nemate humora, draga moja. A što vi radite tako korisno?«

Mala Maja pocrveni preko ušiju. Ali se brzo sabere, da ne bi Vragolanka opazila njenu nepriliku.

»Doći će dan, pa ću stvoriti nešto lijepo i veliko, što će biti i dobro i korisno«, reče ona brzo — »ali najprije hoću da vidim, što se dogadja po svijetu. Osjećam duboko u srcu, da tako mora doći!«

I kad je ovo mala Maja glasno izjavila, osjeti, kako ju je obuzeo neki žar od nade i oduševljenja, ali Vragolanka kao da nije nikako razumjela, kako ona ozbiljno misli i što je pokretalo njenu nutarnjost. Muha se uzrujano zatrčkavala gore-dolje na kratke razmake, a najzad reče:

»Imate li možda sa sobom malo meda, draga moja?«

»Vrlo mi je žao«, odgovori Maja — »rado bih vam malo dala, pogotovo jer ste me tako ljubezno zabavili, ali nemam meda ni kapljice. Smijem li vas možda još nešto zapitati?«

»Samo pitajte«, odgovori Vragolanka — »ja uvijek odgovaram«.

»Htjela bih od vas doznati, kako bih mogla ući u čovjekov dom«.

»Morate u nj uletjeti«, reče Vragolanka mudro.

»Ali kako da to izvedem bez opasnosti?«

»Počekajte, dok se otvori koji prozor, ali zapamtite izlaz. Ako ga ne biste opet našli, onda kasnije najbolje letite za svijetlom. Prozora ćete dosta naći na svakoj kući; valja vam samo na to

pripaziti, gdje se sunce ogledava. Zar mislite već da odete?«

»Mislim«, odgovori Maja i pruži Vragolanci ruku. »Ostajte mi zdravo i gledajte da se dobro oporavite. Ja imam još štošta da posvršavam«.

I mala Maja podiže sjajna svoja krila s onim običnim tihim zujanjem, koje je uvijek ponešto zabrinuto zvučalo, te izleti napolje u sunce i na cvjetne livade, da založi malo hrane.

Vragolanka je gledala za njom i oprezno se domišljala, što bi još mogla reći, a onda izusti zamišljeno:

»Pa, napokon, dakle!... A zašto i ne?«

SEDMA GLAVA

Majino robovanje u pauka

Poslije susretaja s Vragolankom nije maloj Maji bilo bogzna kako prijatno pri duši. Nije nikako mogla zamisliti, da Vragolanka ima pravo u svemu, što je rekla o čovjeku i u kakvom odnosu stoji prema njemu. Maja je o čovjeku sasvim drugačije mislila. Imała je uzvišenu i lijepu sliku o njemu i nije htjela da o njemu misli nešto nisko i smiješno. Ali se ipak nije usudjivala da udje u njegov dom. Kako je mogla znati, da li će mu biti ugodna, a ni za sav svijet nije htjela nikome padati na teret. Još je jedanput promislila o svemu, što joj je Kasandra ispričala: »Ljudi su dobri i mudri«, rekla joj je. »Oni su vrlo jaki i moćni, ali ne zloupotrebljavaju svoje snage, nego svuda, kamo dodju, nastaje red i blagostanje. Oni su prijateljski skloni pčelinjem narodu, pa se zato mi pčele utječemo njihovoj zaštiti i dijelimo s njima svoj med. Dosta nam ostavljaju za zimu i brinu se za to, da nas zima i velika množina neprijatelja, koje imamo medju životinjama, ne smetaju ili ne uništavaju. Malo je slobodnih životinja na svijetu, koje su sklopile takovo prijateljstvo i dobrovoljno služenje. Ti ćeš još uvijek medju kukcima naići na glasove, koji o čovjeku govore zlo. Nemoj ih slušati. Ako se kakvo zaludjeno pčelinje pleme kada zaputi u pustinju i potraži svoju sreću bez ljudi, ono brzo propada. Ima previše stvorenja, koja žude za našim medom, pa

je često čitava država bila bezbožno uništena, sa svim svojim zgradama i omladinom, samo zato, što je kakva nerazumna životinja htjela da utaži svoju pohlepu za medom«. Tako joj je onda Kasandra pričala, a dokle god se Maja ne bude uvjerila o protivnom, htjela je da vjeruje u istinitost ovih riječi.

Došlo je već popodne i sunce je stojalo za voćkama nekog velikog povrtnjaka, preko kojega je Maja letjela. Drveta su bila davno ocvala, ali se mala pčelica još dobro sjećala, da ih je sve vidjala, kad su se na njima blistali i sjali nebrojeni cvjetići, što su se svjetlije od svijetla i opojno čisto i ljupko izdizali prema plavom nebu. Slatki miris i svijetli sjaj bili su je opili nekim blaženstvom, koje ne bi htjela nikada zaboraviti, dok bude živjela.

Leteći tuda, mislila je sada, da je to sve opet trebalo doći, a srce joj se širilo od sreće zbog krasote velike zemlje, na kojoj je smjela da živi.

Na kraju vrta svjetlucali su se bijeli zvjezdani grmovi jasmina sa svojim nježnim žutim licima, sred blistavog vijenca od čiste bjeline. Blagi vjetrić dopirkivao joj je slatki miris. A zar nije bilo još i lipâ, koje su u ovo doba godine u potpunom cvatu? I Maja, sva sretna, pomisli na velike, ozbiljne lipe, kojima se u vršikama sve do nedavna zadržavao crvenkasti žar večernjeg sunca.

Ona proleti kroz kupinove loze, koje su već imale zelene jagode, ali su još nosile i cvat. Kad je htjela opet gore, da stigne do jasmina, pade joj najedanput nešto tudje preko čela i preko ramena, pa joj isto tako brzo pokrije krila, da su postala kao uzeta. Maji je nevidjeno čudo te nepoznate pojave dozivalo u svijest, da je najedanput zaustavljena u svom lijetu, a osjećaj ju je zaokupljao kao da pada, bez snage pada, kao da joj neka tajna, zla sila drži ticala, noge i krila u nevidljivom ropstvu. Ali Maja nije pala. Premda nije mogla više micati krilima, ipak je lebdjela; nešto ju je divno

mekano i nježno i popustljivo držalo, malo ju dizalo, pa opet spuštalo i guralo amo-tamo, kao da se blagi vjetrić igra otkinutim listom.

Malu Maju obuze neki osjećaj strašljivosti, ali se još nije mogla pravo bojati, jer niti je osjećala boli, niti kakove neugodnosti. Samo je bilo čudno, sasvim čudno, a iza toga je vrebalo neko zlo. Htjela je poći dalje. Ako se malo jače upne, zacijelo će joj to poći za rukom.

Tada opazi preko svojih prsiju jedan neiskazano fin, rastegljiv srebrn končić, a kad je naglo i u smrtnom strahu za njim posegnula, ostane joj viseći na ruci, čvrsto se prilijepi i nije se više dao skinuti. A druga srebrna nit tekla je preko njenih ramena, pružala se dalje preko krila i vezivala ih zajedno, tako da ih nije više mogla dići. I ovdje i tamo, svuda po zraku i više njenog tijela, širile se te svijetle, blistave, ljepljive niti.

Mala Maja glasno cikne od užasa, jer je sada razabrala, što joj se dogodilo i gdje se nalazi. Bila je — u paukovoj mreži.

Njen plač i cika odjekivali su glasno i strašivo po tihoj ljetnoj okolini, u kojoj je sunce bliještalo na zlatno-zelenom lišću, po kojem su kukci goredolje lijetali, a ptice zrakom šikale. Posve blizu mirisao je jasmin u plavetnilu. Bila je namjerila onamo, a sada je bilo s njome svršeno.

Mali modrikasti leptirić, koji je imao na krilima smedje točkice, što su se svijetlile kao bakar, prodje sasvim blizu pokraj Maje.

»Ah, jadnice«, usklikne on, kad je čuo kukanje male Maje i vidio, kako se očajno bacakala u paukovoj mreži. »Neka vam bude laka smrt, draga moja! Ja vam ne mogu pomoći. I mene će jedanput pogoditi, možda već noćas. Ali je meni zasad još lijepo. Ostajte zbogom i nemojte zaboraviti sunca u vašem dubokom smrtnom snu«.

I odziba se dalje, sasvim omamljen cvijećem i suncem i svojim blaženstvom, što može da živi.

Maloj Maji udariše suze na oči i ona izgubi svu nadu i mirnoću. Kobacala se amo-tamo svojim vezanim krilima i nožicama, vikala je i zujala, što je mogla glasnije i dozivala u pomoć, a nije znala koga. A pri tome se sve čvršće zapletala u mrežu. Ah, sada joj munuše glavom u tom velikom strahu Kasandrine opomene: »Čuvaj se paukove mreže; u njegovoj vlasti stizava nas najokrutnija smrt. On nema srca, a podmukao je i nikoga ne pušta iz svojih šapa«.

Smrtni se strah Majin pretvori u očajanje; posljednjim svojim silama strahovito se napregne, ali premda ju je podilazio osjećaj, da se negdje prekida poneko dugo, jače uže, na kojima je visjela mreža, ipak je osjećala užasnu kobnost paukove mreže, koja se sastojala u tome, da djeluje to opasnije, što se više u njoj miješ.

Kad je, sasvim sustavši, jedan trenutak zastala, opazi ispod jednog velikog kupinova lista, sasvim u blizini, pauka gdje sjedi. Užas se Majin ne da opisati, kad je opazila, kako velika neman, šćućurena kao da će skočiti, sasvim ozbiljno i mirno vreba ispod lista. Pauk je opakim svojim blistavim očima gledao malu Maju, sa zloradom strpljivošću i jezivom hladnokrvnošću.

Maja glasno vrisne. Bilo joj je kao da nije još nikada tako prestrašeno kriknula. Gore nije mogla ni smrt izgledati, od ove sive, kosmate nemani sa strašnim zuberinama i visokim nogama, na kojima je zdepnasto tijelo čučalo kao na kakvom stalku. Sad će odmah pojuriti, a onda je došao kraj njenom životu . . .

Tada Maju obuzme užasna ljutina, kakove nije još nikada osjetila. Ona vikne svoj jasni, hudi bojni zov, koji sve životinje poznaju i boje ga se i zaboravi svoj strah i svoj jad, te odluči, da svoj život što skuplje proda.

»Platit ćete mi glavom svoju lukavštinu!« dovikne ona pauku. »Dodjite samo amo, da me usmrtite, pa ćete vidjeti, što može pčela da učini«.

Pauk se nije micao. Bio je doista užasan, pa bi se od njega jamačno i veće životinje prestrašile, nego što je mala Maja.

Snagom svoje srditosti pokuša posljednji očajni napor. Krk! . . . Više nje se prekinu duga nit, koja je držala mrežu na jednoj strani. Bila je zacijelo namijenjena za male komarce ili muhe, a ne za tako velike kukce kao što su pčele. Ali se Maja samo još gore zaplete.

Tada pauk klizne jednim zamahom bliže, sasvim do male Maje, po jednoj jedinoj niti, po kojoj se svojim pomičnim nogama dokobaca, tako da mu je tijelo visjelo odozdo.

»Kako mi smijete da trgate mrežu?« zapita kreštavim glasom Maju. »Što tražite ovdje? Zar svijet nije dosta velik? Što smetate miroljubivog pustinjaka?«

Toga nije mala Maja očekivala. Ne, tome se doista nije nadala.

»Zabunila sam se«, reče ona i zadrhće od sreće i nade. — Koliko god pauk bio ružan, ipak se činilo, da nema rdjavih namjera. »Nisam, nažalost, pazila na vašu mrežu, pa sam se zaplela. Ah, oprostite«.

Pauk joj se prikuči još bliže.

»Pa vi ste sasvim zgodna pčelica«, reče on i ispruži najprije jednu pa onda drugu nogu. Nit se zaljulja. Bilo je doista čudno, da je tako tanka nit mogla nositi tako velikog pauka.

»Ah, pomozite mi, da se iskobeljam«, zamoli Maja — »pa ću vam biti zahvalna, koliko bude u mojoj moći«.

»Zašto sam i došao«, reče pauk i čudnovato se nasmiješi. Ali uza sav taj smiješak izgledao je podmukao i opak. »Ta vi mi svojim bacakanjem trgate čitavu mrežu. Ako samo jedan čas prestanete, oslobodit ću vas«.

»Mnogo vam, mnogo hvala«, vikne Maja.

Pauk je sada bio sasvim blizu nje. Točno se uvjeri, koliko se Maja već čvrsto zaplela.

»A kako je sa žaokom?« upita.

Ah, kako je izgledao opak i gadan! Maja se sva potresla od užasa, kad je pomislila, da bi se pauk sada htio nje dotaknuti. Ali je rekla što je mogla prijaznije:

»Ne vodite brige o mojoj žaoki. Uvući ću je, a onda se nitko ne će o nju ozlijediti«.

»No to bih još trebao!« reče pauk. »Dakle, pazite i držite se mirno! Zbilja je šteta za moju mrežu«.

Mala se Maja umiri. Osjeti, kako ju nešto prevrće, uvijek na jednom mjestu, tako da joj se sasvim zavrtjelo u glavi. Morala je zaklopiti oči, jer joj je pozlilo. . . . No što je to bilo?! Ona raskolači oči od užasa. Bila je sva ispremotana jednom sasvim svježom ljepljivom niti, koju je pauk morao sa sobom donijeti . . .

»Ah, Bože sveti, Bože,« izusti mala Maja tiho i uzdrhtalim glasom. Više nije rekla ništa. Sada je došao kraj. Upoznala je svu paukovu lukavštinu. Sada je bila uhvaćena, pa nije više moglo biti govora o bjeganju. Nije više mogla ni jednog krila, ni jednog uda maknuti.

Izgubila se i njena srdžba i njezin bijes, samo joj srce obuze velika tuga. Nisam znala, da na svijetu ima toliko zloće i pakosti, pomisli. Sada dolazi moja duboka samrtna noć; ostaj zbogom, sjajno moje sunce, zbogom, drage drugarice, zašto sam vas ostavila? Ostajte mi svi zbogom! Ja moram mrijeti.

Pauk je oprezno malo postrance sjedio. Još se uvijek bojao žaoke male Maje.

»Dakle?« upita on porugljivo — »kako ste sada, mala moja?«

Maja je bila previše ohola, a da bi tom licemjeru još i odgovarala. Samo nakon nekog vremena, kad je mislila, da više ne može izdržati tugu, reče:

»Usmrtite me, molim vas, odmah«.

»Ako vam ne treba«, reče pauk i zaveže nekoliko prepuklih niti — »zar mislite, da sam ja tako glup kao vi? Umrijet ćete i tako, ako vas samo dosta dugo ostavim obješenu, a ja ću vam moći ispiti krv i onda, kad ne budete više mogli bosti. Samo je šteta, što ne možete više vidjeti, što ste uradili s mojom lijepom mrežom, jer biste onda barem svoju smrt smatrali pravednom kaznom«.

On se poput munje spusti na zemlju, ovije okrajak tek ispredene niti oko jednog kamenčića i čvrsto ga pritegne.

Nato se opet digne gore, pograbi čvrsto uže, na kojemu je visjela zapletena Maja i odvuče ga polako skupa sa svojom robinjom.

»Stavit ću vas u hlad, draga moja«, reče on — »da vas sunce ne sasuši. A ondje mi gore plašite i drugu čeljad, koja ne umije paziti. I crnoglavkama ponekad padne na pamet, da mi oplijene mrežu. A da znate, s kime imate posla: Ja se zovem Majstor Prelac iz porodice pauka krstaša. Ne trebate mi kazivati svog imena, jer mi je ravnodušno, pošto ste na svaki način mastan zalogaj«.

Mala je Maja tako visjela u mračnom hladu kupinova džbuna, tik iznad zemlje, predana na milost i nemilost okrutnosti pauka, koji je naumio, da ju pusti, neka lagano ugine od glada. Pošto je jadnica visjela s glavom dolje, osjeti naskoro, da ne će dugo izdržati toga strašnog položaja. Tiho je sama za sebe jecala, a zapomaganje joj je postajalo sve slabije i slabije. A tko da joj i pomogne? Njezini kod kuće nisu ništa znali o nevolji, koja ju je snašla, pa nisu mogli da joj priteknu u pomoć i da ju oslobode.

Tada najedanput začuje, kako netko ispod nje u travi zlovoljno gundja i ona razabere riječi.

»Ja dolazim, a time je rečeno svima, da mi se maknu s puta!«

Njeno prestrašeno srce stade burno lupati, jer je odmah prepoznala glas gundevalja Mrguda, ko-

jega je onomadne prisluškivala kod Milice i kojemu je bila pomogla, da se opet ispravi iz svog nezgodnog položaja.

»Mrgude«, zovne ona što je mogla glasnije — »dragi Mrgude!«

»Uklonite se!« viknu plavi Mrgud, koji je to doista bio.

»Pa ja vam nisam na putu, Mrgude«, poviče Maja — »ah, ja ovdje iznad vas visim, pauk me je uhvatio«.

»Ali tko ste božji?« zapita Mrgud. »Ja sam vrlo poznat svuda, to ćete valjda priznati?«

»Ja sam pčelica Maja. Ah, molim i zaklinjem vas, pomozite mi!«

»Maja? Maja?... Ah, sjećam se. Vi ste me prije nekoliko nedjelja upoznali. Trista mu, doista ste u kobnom položaju, to moram priznati, tu je dakako potrebna moja pomoć. A kako baš imam kada, ne ću vam te pomoći uskratiti«.

»Oh, dragi Mrgude! Možete li raskinuti ove niti?«

»Ove niti? Mislite li me vrijedjati?« Mrgud se udari rukom po mišicama svoje ruke. »Pogledajte amo, djevojčice, ovo je tako čvrsto kao najčistiji čelik! Ovakove snage ne ćete nadaleko naći. Mogu se latiti i malo težih stvari, nego da raskinem ovo malo paučine. Čudesa ćete vidjeti«.

On odgmiže u vis preko lista, dohvati nit, na kojoj je visjela Maja, uhvati se čvrsto za nju i pusti ispod nogu list. Nit se pretrgne i oni oboje padnu na zemlju.

»To bi bio početak«, reče Mrgud. »Zaboga, vi drhćete, Majo, ah, jadnice, kako ste mi blijedi. Ta tko bi se toliko bojao smrti? Smrti valja mirno u oči pogledati, kao što ja obično gledam. Tako, a sada ću vas izmotati«.

Mala pčelica nije mogla ni riječi da kaže. Bistre suze radosnice potekoše joj niz obraze. Bit će slobodna... opet će letjeti po suncu, kamo god zaželi... opet će živjeti!

Tada opazi iznad sebe pauka, gdje silazi niz stabljiku od kupine.

»Mrgude«, zaviče ona — »pauk dolazi!«

Mrgud se ne dade smesti, samo se u sebi nasmije. Bio je svakako vanredno jak kukac.

»Taj će prije dobro promisliti«, reče mirno.

Ali tada već zaori pakosni i kreštavi glas iznad njih:

»Razbojnici! U pomoć! Robe me. Kakvoga posla imate s mojim plijenom, vi debeli blesane?!«

»Nemojte se samo uzrujavati, gosparu«, reče Mrgud. »Ta valjda se smijem zabavljati sa svojom prijateljicom. Ako pisnete samo još jednu riječ, koja meni ne bude po volji, razderat ću vam čitavu mrežu. Dakle? A zašto ste sada najedanput tako umuknuli mukom?«

»Jadan sam ja i čemeran«, odgovori pauk.

»To me se ništa ne tiče«, izjavi Mrgud. »A sada gledajte, da se izgubite!«

Pauk dobaci Mrgudu pogled, pun mržnje i otrova, ali pogleda na svoju mrežu i predomisli se. Polako se vrati, psujući sam u sebi, tiho i srdito. Tu dakako ne bi pomagao nikakav ugriz ni ubod na oklopu, kakav je nosio Mrgud; nije se mogao s njime hvatati u koštac.

Pauk se stade strašno tužiti na svjetsku nepravdu, pa se za svaki slučaj sakrije na neko vrijeme u suhi jedan list, iz koga je mogao paziti na svoju mrežu.

Dotle je Mrgud dolje sasvim oslobodio malu Maju. Bio je rastrgao predju, oslobodio joj krila i nožice, a ostalo je mogla i ona sama posvršavati. Ona se vesela i sretna čistila i prala, iako polagano, jer je bila vrlo oslabila od pretrpljena straha, te je još uvijek drhtala.

»Morate sve zaboraviti«, reče Mrgud — »a onda će prestati i drhtanje. A sada lijepo pokušajte, da li možete poletjeti«.

Maja se digne s lakim zujanjem; išlo je sjajno i ona opazi na svoju radost, da joj ni jedno udo nije povrijedjeno. Zato odleti polako gore do jasminovih bokora, stade požudno piti miomirisni medni sok, koga nadje u velikoj množini i vrati se iza toga k Mrgudu, koji je bio ostavio kupinov džbun i sjedio u travi.

»Hvala vam od svega srca«, reče Maja, duboko ganuta srećom svoje nove slobode.

»Da, da, vrlo je pohvalno, što sam učinio«, izjavi Mrgud — »ali ja sam vam uvijek takav bio i ostao. Odletite dakle samo. Preporučio bih vam, da večeras rano legnete. Je li vam daleko do kuće?«

»Nije«, odgovori Maja — »samo nekoliko časaka; stanujem u bukovoj šumi. Ostajte mi zbogom, dragi Mrgude, ne ću vas nikada zaboraviti. Ne ću vas nikada, za cijelog svoga vijeka, zaboraviti«.

OSMA GLAVA

Martin i leptir

Robovanje kod pauka ipak je malu Maju dovelo pameti. Odlučila je da će biti opreznija i da se unapredak ne će više tako naglo zatrčavati. Ma da ju je Kasandra poučila o najvećim opasnostima, koje prijete pčelama, ipak je svijet bio odviše velik, a bilo je kojekakovih mogućnosti, tako da si imao dovoljno razloga da se zamisliš. Naročito pod večer, kad bi se spustio na zemlju mrak, dolazile su maloj pčelici svakakve misli u njenoj samoći, ali ako je sutradan sunce sjalo, obično bi zaboravila polovicu svojih briga i nije mogla, a da ne popusti želji za doživljajima, pa ju je ta želja nanovo istjerala u šarcliki vrtlog života.

Jednoga dana sretne u nekom malinovom džbunu čudnu neku životinju. Bila je uglasta i neobično plosnata, ali je imala krasan crtež na svom štitu na ledjima, za koji nisi pravo mogao reći, jesu li bila krila ili nisu. Čudnovata mala neman sjedila je sasvim mirno sa napola zatvorenim očima na jednom listu u hladu, u mirisu malina, i kao da se dala u duboke misli.

Maja htjede doznati, kakova je to životinja. Odleti dakle sasvim blizu, sjedne na susjedni list i pozdravi. Stranac ne odgovori.

»Ej!« reče Maja i gurne strančev list, da se malo zaljuljao. Tada onaj plosnati stvor otvori polako jedno oko, pogleda njime Maju i reče:

»Pčela. Dabome, ima mnogo pčela«. Pa onda opet zaklopi oko.

Kako je to čudnovato! pomisli mala Maja, ali ipak odluči, da će proniknuti strančevu tajnu. Sada joj je tek postao zapravo zanimljiv, kao što već postaju ljudi, koji ne će da znadu za nas. Maja pokuša s medom. »Imam ga u izobilju«, reče — »ako vam smijem možda malo ponuditi?«

Stranac otvori opet oko i pogleda zamišljeno za čas Maju. Što će sada reći? pomisli Maja. Ali ne dodje nikakov odgovor, samo se oko opet zatvori, stranac ostade tiho sjedeći, priljubivši se sasvim čvrsto uz list, tako da mu se nisu vidjele noge, pa si mogao gotovo pomisliti, da ga je tko palcem tako čvrsto pritisnuo na list, da se na njemu spljoštio.

Maja jasno razabra, da stranac nije htio da za nju zna, ali kako već jest na svijetu, nitko ne bi htio, da ga netko tako neuljudno otpravi, ponajmanje, kad nije ni postigao, što je želio. To bi bila upravo blamaža, a ove ne voli nitko doživjeti.

»Tko ste, da ste«, poviče Maja— »upamtite, da je u svijetu kukaca običaj odvratiti na pozdrav, a naročito onda, kad taj pozdrav potječe od pčele«.

Nastade tajac i ništa se ne maknu. Stranac nije više otvarao oka.

Ova je životinja bolesna, pomisli Maja u sebi. Kako je nezgodno, kad si na ovako krasnom danu bolestan, pa zato i sjediš u hladu. Ona odleti na strančev list i sjedne pokraj njega.

»Ljubljeni moj«, upita ga prijazno — »što je vama?«

Tada se strana životinja stade micati, na posve neobičan način, kao da ju gura neka nevidljiva ruka. Nema nogu, pomisli Maja, zato je tako i zlovoljna... On zastade na stapki lista i tada opazi Maja na svoje veliko čudo, da je on ostavio za sobom malu neku smedju kap. Kako je to apartno! pomisli, kad al najedanput se stade širiti zrakom užasan vonj, koji se ishlapljivao iz te smedje kaplje.

Pčelica se gotovo omami, kako je jak i odvratan bio taj miris, pa odleti što je mogla brže, u vis i sjedne na jednu malinu, začepi nos i stade se tresti od uzbudjenja i užasa.

»Pa što se miješate sa smrdljivim Martinom?« reče netko iznad nje i nasmija se.

»Ne smijte se!« vikne Maja.

Ona se obazre. Više nje je na jednom tankom, gipkom izdanku malinova džbuna sjedio bijel leptir. Rastvarao je i zaklapao polako svoja velika krila, šuteći i sav blažen zbog sunca. Krila su mu imala crne uglove, a i na sredini njihovoj nalazile su se crne točke, na svakom krilu po jedna, tako da ih je u svemu bilo četiri. Maja je bila već mnogo leptira vidjela, ali se nije još ni s jednim upoznala. Zato od ushićenja zbog njegove ljepote zaboravi svoju ljutinu.

»Ah«, reče — »vi možda imate sasvim pravo, kad se smijete. Zar je to bio Martin?«

Leptir klimne glavom. »Svakako je bio on«, reče leptir, smiješeći se još uvijek — »s njima se ne valja miješati. Vi ste svakako još vrlo mladi?«

»No«, izjavi Maja — »to baš ne bih mogla ustvrditi. Skupila sam mnogo iskustava. Ali na ovakovu životinju još nisam naišla. Tko bi to još radio?«

Leptir se morade opet nasmijati.

»Martin«, poče pripovijedati — »voli da bude sam, pa jer uopće nije vrlo omiljen, nastoji da se na taj način iskaže. Inače bi po svoj prilici naskoro pao u zaborav, a ovako moraš misliti na njega. A on to svakako i želi«.

»Kako su krasna vaša krila«, reče Maja — »tako laka i bijela. Smijem li vam se prikazati? Ja se zovem Maja, od pčelinjeg roda i plemena«.

Leptir sastavi krila, da je izgledalo kao da ima samo jedno; stojala su uspravno u zrak. Malo se nakloni i reče ukratko:

»Cvjetko«.

*

Tako se zvao. Maja se nije mogla sita nagledati njegovih krila. »Poletite malo«, reče ona.

»Zar da odletim?«

»O, ne«, odgovori Maja — »htjela bih samo vidjeti, kako se vaša velika bijela krila kreću u modrom zraku, ali to mogu i kasnije još vidjeti. Gdje stanujete?«

»Neman odredjena stana«, reče Cvjetko — »to zadaje samo neprilike. Otkako sam leptir, život mi je istom postao lijep. Ranije, dok sam bio gusjenica, nisam po čitav dan silazio sa keljeva lišća, nego samo žderao i svadjao se«.

»Kako to mislite?« upita Maja u čudu.

»Ranije sam bio gusjenica«, reče Cvjetko.

»To ne može da bude«, vikne Maja.

»No, čujete!« izjavi Cvjetko i upravi oba svoja ticala pravo na Maju — »pa to svatko zna, to zna čak i čovjek«.

Mala se Maja nadje u najvećoj neprilici. Da li takvo što može da bude na svijetu?

»Onda se morate jasnije izjaviti«, reče ona u nedoumici — »ne mogu to samo tako povjerovati. To ne možete ni tražiti od mene«.

Leptir sjedne kraj pčelice na malu ljuljkavu grančicu džbuna i oboje se stadoše ljuljati, jedno kraj drugoga, na jutarnjem povjetarcu. On joj je pričao, kako je jednog dana kao gusjenica stao da se zapreda, dok se nije više ništa raspoznavalo osim neuglednog ruha, koje nazivaju čahurom. »A poslije nekoliko nedjelja«, produži on — »probudio sam se iz svog mračnoga sna i probio sam ono ruho. Ne mogu vam nikada opisati, Majo, kako se osjećaš poslije takovog vremena, kad nanovo ugledaš iznenada sunce. Bilo mi je pri duši, kao da se rastapam u nekom toplom zlatnom moru i tako sam zavolio svoj život, da me je uhvatilo lupanje srca«.

»To mogu razumjeti«, reče Maja — »i meni je bilo isto tako, kad sam prvi put izletjela iz našeg mračnoga grada u svijetli miris cvijeća« . . . Tu mala pčelica na čas sasvim zamukne, jer je morala misliti na svoj prvi izlet. Ali onda htjede saznati, kako su mogla velika leptirova krila narasti u maloj košuljici.

Cvjetko joj objasni:

»Krila su lako i fino složena, poput latica kakvog cvijeta u pupoljku. Kad svane i otopli, mora cvijet da se otvori; on i ne može drukčije, a listovi mu se rašire. Tako je bilo i s mojim krilima. Nitko ne može odoljeti, kad sine sunce«.

»Istina«, potvrdi Maja — »upravo je tako«. Ona zamišljeno stade promatrati bijeloga leptira, kako sjedi u zlatnom jutarnjem svijetlu spram plavoga neba.

»Često nam prigovaraju, da smo lakoumni«, reče Cvjetko — »ali smo mi zapravo samo sretni. Vi ne možete ni zamisliti, kako ja često o životu razmišljam«.

»A što ste sve smislili?« upita ga Maja.

»Razmišljam o budućnosti«, reče leptir — »ona je vrlo interesantna. Ali sad hoću da poletim; livade na obronku brijega pune su zvončića i stoliske, tamo je sve u cvatu; htio bih, znate, da budem tamo«.

Maja je to dobro razumjela, pa su se oprostili i odletjeli na razne strane: bijeli leptir šuteći i zibajući se, kao da ga nosi blagi povjetarac, a mala Maja, zujeći zabrinuto, kao što slušamo za lijepih dana iznad cvijeća i ne možemo nikada da zaboravimo, kad pomislimo na ljeto.

DEVETA GLAVA

Hanibalov boj s ljudima

U blizini drvene spilje, u kojoj se preko ljeta nastanila mala Maja, naselio se u kori bora potkornjak Fridolin sa svojom porodicom. Bio je to radin i ozbiljan čovjek, koji se mnogo brinuo za širenje svoje porodice, pa je na tom polju dotjerao do krasnih uspjeha. S ponosom je gledao na pedesetak okretnih sinova, koji su svi opravdavali najbolje nade. Svaki je bio ispod kore iskopao sebi svoj mali zavojiti kanal, pa su se u njima prijatno osjećali.

»Moja je žena tako udesila, da ni jedan ne smeta drugome«, reče Fridolin Maji. »Moji se sinovi još ne poznaju; svi se putovi njihovih života razilaze u raznim pravcima«.

Maja je već dugo poznavala Fridolina. Dobro je znala, da ljudi njega i njegov rad baš ne vole, ali njoj se samoj činilo njegovo biće i njegovo mišljenje vrlo ljubeznim, pa nije dosad imala razloga, da ga izbjegava. Zorom, kad bi šuma još spavala, a sunce nije još bilo izišlo, često bi čula tiho kucanje i bušenje; čulo se sasvim tiho kao fino neko osipanje, ili kao da drvo u snu diše. Kasnije je našla i onu sitnu smeđu prašinu, koju je bio izbacio iz svoga hodnika.

Jednoga jutra dodje on rano k njoj, kao što je često činio, i raspita se, da li je Maja dobro spavala.

»Zar danas ne letite?« upita on.

»Ne«, odgovori Maja — »odviše je vjetrovito«.

To je uistinu bilo. Šuma je šumila i tresla grane divlje i uzbudjeno, a lišće na njenim grančicama izgledalo je, kao da hoće da odlepršа. Svaki put, kad bi nanovo vjetar zavitlao, naokolo bi se malo rasvijetlilo, pa te je ispunjavao utisak, kao da su drveta mnogo ćelavija. U boru, na kome su Fridolin i Maja živjeli, zviždali su glasovi vjetra kao sasvim jasan šum; zvučalo je, kao da je drvo razdraženo ili srdito.

Fridolin uzdahne. »Čitavu sam noć radio«, stade pričati — »a i što bih drugo? Valja se truditi, da nešto postigneš. Ja nisam ni s ovim borom sasvim zadovoljan; trebao sam se latiti kakve jele«. On obriše čelo i blago se nasmiješi.

»Kako su vam djeca?« upita Maja prijazno.

Fridolin zahvali na pitanju. »Nemam već pravoga pregleda«, reče sustežući se — »ali se nadam, da su svi zdravo«.

Kako je ondje sjedio, malen i smedj čovjek, sa svojim štitom na prsima, koji je izgledao kao kakva prevelika glava i s onim kratkim, nešto podrezanim poklopcima za krila, učini se Maji, da je gotovo malo komičan, ali je dobro znala, da je on opasan kukac i da zna ogromnim šumskim drvetima nanijeti veliku štetu. Ako je njegovo pleme u velikim četama navalilo na koje drvo, nestalo je naskoro zelenih iglica s drveta i ono je moralo uvenuti i umrijeti, a nije imalo sredstava, da se obrani od malih razbojnika, koji su mu razarali koru, kroz koju se diže sok u vršike. Pričalo se, da su već čitave šume pale žrtvom njegovom plemenu. Maja ga je zamišljeno promatrala, jer ju je obuzeo neki svečani osjećaj, kad je pomislila, kako je ta mala životinja znala biti znamenita i moćna.

Tada Fridolin uzdahne i reče zabrinuto: »Ah, život bi bio krasan, da nema žuna«.

»Da, da«, klimne glavom Maja — »žuna, istina, poždere sve, što nadje«.

»Kad bi samo to bilo«, izjavi Fridolin — »kad bi joj postala plijenom lakoumna čeljad, što švrlja vani po kori, ja bih joj rekao: pa dobro, naposljetku hoće i žuna da živi. Ali mi se čini neoprostivim, da te ta ptica progoni čak pod koru, sve do zakloništa i čak duboko po našim hodnicima«.

»Pa«, reče Maja — »ona to i ne može, jer je za taj posao prevelika, koliko je meni poznato«.

Fridolin pogleda Maju s visoko uzdignutim obrvama i nekoliko puta klimnu značajno glavom. Očevidno mu je bilo ugodno, da on o toj stvari zna nešto više.

»Prevelika?« upita on — »tko govori o njenoj veličini? Ne, moja draga, nije njena veličina, što nas nagoni na tugu, nego njen jezik«.

Maja raskolači oči i sada dozna od Fridolina, da žuna ima dug i tanak jezik, okrugao poput crva, a šiljat i ljepljiv. »Barem deset puta tako dug, kao što sam ja, može da ga ispruži«, vikne potkornjak i mahne rukom. »Misliš: sad je kraj, a on postane još duži. Gura ga, onako nesavjesno, kao što je i sama, duboko u sve pukotine i raspukline kore misleći: možda netko sjedi unutri. Čak u naše kanale provaljuje taj jezik, Bog mi je svjedok, a čega se dotakne, prilijepi se za nj i on ga izvuče«.

»Ja nisam nikakva kukavica«, reče Maja — »pouzdano nisam, ali me ta činjenica ipak nagoni u brigu«.

»Ah, vama je lako s vašom žaokom«, izjavi Fridolin s nekom zavišću. »Svatko će prije dobro promisliti, nego što se dade ubosti u jezik, pitajte koga hoćete. Ali što ćemo mi kazati? Moja je bratučeda to iskusila. Prije toga bili smo se malo porječkali radi moje žene; znam još sve točno: bila je kod nas u pohodima i nije još tako dobro poznavala prilike stana. Najedanput začujemo, kako žuna struže i kuca; bila je jedna od manjih vrsta. Mora

da je tek započela zanat kod našeg gnijezda, inače se obično čuje već prije, pa se skloniš na sigurno mjesto. Najedanput začujem svoju jadnu bratučedu gdje ciči iz tame: ‚Fridoline, ja sam se prilijepila!' Čuo sam još očajno bacakanje, a onda nastade tišina, i žuna je već pokraj nas kucala. Moja je bratučeda bila svršila svoj vijek, bila je već progutana. Zvala se Agata«.

»Popipajte samo, kako mi srce kuca«, reče tiho Maja — »niste trebali tako naglo pričati. Što se sve ne dogadja na tom božjem svijetu!« . . . Mala pčelica pomisli pri tome na svoje doživljaje, što ih je bila već preturila i na sve, što bi joj se još moglo desiti.

Tada se najedanput poče Fridolin smijati.

Maja se začudi i okrene prema njemu.

»Pazite«, vikne on — »sada dolazi onaj pravi uz drvo; to je on, velim vam. No sada ćete vidjeti«.

Maja podje za njegovim pogledima i opazi, kako se neka čudnovata životinja polagano penje uz drvo. Nije nikad mislila, da bi moglo biti i takovih životinja. Ali je veći od njezina čudjenja bio isprva njezin strah, i ona zapita naglo Fridolina, da li bi se trebala sakriti.

»Ni razgovora o tome!« reče potkornjak — »ostanite samo mirno sjedeći, pa uljudno pozdravite gospodina. On je vrlo učen, pa ima uistinu ozbiljnoga znanja, a uz to je dobra srca i skroman i, kao svi ljudi, koji su takove naravi, malo komičan. Gledajte samo, što radi!«

»Valjda razmišlja«, izjavi Maja, koja se nije mogla dosta načuditi.

»Bori se protiv vjetra«, reče Fridolin i nasmije se — »samo ako mu se ne zapletu noge«.

»Pa zar su ti dugi konci zbilja njegove noge?« — zapita Maja razrogačivši oči. »Tako što nisam nikada vidjela«.

Medjutim se stranac bio približio i Maja ga izbliza pogleda. Zapravo je izgledalo kao da lebdi

u zraku, kako je visoko stajalo njegovo malo, okruglasto tijelo na strašno dugim nogama, koje su poput nekih pomičnih ljestava, tankih kao končić, visjele daleko postrance, tražeći na sve strane oslon. Stupao je oprezno i pipajući, a pri tome je kolebala smedja krugljica njegovog tijela čas gore, čas dolje. Noge su mu bile tako duge i tanke, da jedna nipošto ne bi mogla nositi tijelo, trebao je bezuvjetno obje, a pošto su mu bile na sredini klecave, nadmašivale su ga visoko u zrak.

Maja sklopi ruke.

»Bože, tako što!« poviče. »Tko bi vjerovao, da takve noge, tanke kao vlasi, mogu biti tako pomične i korisne, da ih zbilja možeš upotrebljavati i da znadu, što im valja raditi? Meni se čini, da je to neko čudo, Fridoline«.

»Ah, što«, reče potkornjak — »kad je nešto komično, onda se smiješ, pa basta«.

»Ali ja nisam raspoložena za smijeh«, odgovori Maja — »često se smiješ nečemu, a poslije se pokaže, da naprosto nisi razumio«.

Stranac je već došao do njih, gledajući sa visine svojih nogu, iz svih onih šiljastih trokutova dolje na Maju i reče: »Dobro jutro! Pravi vihor, jesu li razumjela vaša dva gospodstva? Vjetrić vrlo surove vrste, zar ne, ili — što? Zar ste vi možda nešto drugo mislili?« On se odupirao vjetru, koliko je mogao.

Fridolin priguši svoj smijeh, ali mala Maja odgovori učtivo, da je i ona toga mišljenja, pa zato nije danas nikud ni izlazila. Onda mu se prikaže. Stranac zaškilji kroz koljena na nju.

»Maja, od pčelinjega plemena«, ponovi on — »to mi je odista milo; mnogo sam slušao o pčelama. Moram vam priznati, da svaki put dodjem u nepriliku, kad treba nekome da se prikažem, jer je naša, vrlo raširena familija, poznata pod najraznijim imenima. Zovu nas koscima, postolarima, dugonogim paucima; na svaki način spadam u vrstu pauka, a ime mi je Hanibal«.

Imena paukova nisu ni jednom manjem kukcu nikako mila, pa Maja nije mogla sasvim prikriti svoj strah, pogotovo kad se sjetila svoga robovanja kod pauka Prelca, ali Hanibal kao da nije ništa opažao. Ona pomisli: ako budem morala, ja ću odletjeti, onda može gledati za mnom; on nema krila, a mreža mu je negdje drugdje.

»Zabrinut sam, duboko zabrinut«, reče Hanibal, — »ako dozvolite, pristupit ću malo bliže, tamo za velikom granom bit ću zaštićen«.

»Molim lijepo«, reče Maja i skloni mu se s puta. Fridolin se oprosti, ali mala pčelica htjede ipak da dozna, što je zapravo s Hanibalom. Kakvih sve nema životinja na svijetu, pomisli ona, svaki dan nailaziš na neku novu.

Vjetar je bio malo popustio, a sunce sinu kroz grančice. Negdje dolje u grmlju zapjeva crvendać i ispuni šumu srećom. Maja ga je mogla vidjeti, kako sjedi na jednoj grančici; vidjela je, kako mu se grlo pomiče, kad pjeva, dok je ptica bila podigla svoju glavicu prema svijetlu.

»Kad bih samo umjela pjevati«, reče mala Maja — »tako kao onaj crvendać; sjela bih na cvjet i pjevala bih po vas dan«.

»No, to bi bilo doista nešto krasno«, izjavi Hanibal. »Vi s vašom zukom!«

»Ptica izgleda tako sretna«, reče pčelica.

»Vi ste neko fantastično čeljade«, izjavi kosac. »Kad bi svaka životinja poželjela nešto drugo, nego što umije, naskoro bi se svijet naglavce okrenuo. Zamislite, kad bi crvendać zaželio, da mora partout imati žaoku ili kad bi koza zaželjela da može letjeti i sakupljati med! Onda bi najzad došao još i žabac i poželio ovakove noge, kakve su u mene«.

Maja se nasmije.

»Ne, to ne mislim«, reče ona — »ali mislim, da mora biti divota, kad možeš sva bića tako usre-

ćavati kao što može ova ptica svojim pijevom. No šta je opet to?« zaviče ona najedanput, u velikom čudu. »Gospodine, ta vi imate jednu nogu previše. U vas ima sedam nogu«.

Hanibal namršti čelo i nehotice se zagleda preda se.

»Dakle ste ipak opazili!« reče ozlovoljen. »Ali ja nemam previše nogu, nego upravo jednu premalo«.

»Pa zar inače imate osam nogu?« upita Maja začudjeno.

»S vašim dopuštenjem«, izjavi Hanibal — »mi pauci imamo osam nogu. Trebaju nam, pa i inače — to je otmenije. Jednu sam izgubio; šteta za nju, ali naposljetku, čovjek mora da si pomogne, kako zna i umije«.

»Mora da je vrlo neugodno, kad izgubiš nogu«, reče Maja požalivši ga.

Hanibal podboči rukom podbradak i namjesti noge tako, da ih nisi mogao prebrojati.

»Ispričat ću vam«, reče — »kako se to dogodilo. Dakako, da je to čovjekovo maslo, kao obično, kad se nešto dogodi, ali čovjek je neoprezan, pa te katkada pograbi kao da si komad drveta. Hoćete li, da vam ispripovijedam, kako se desio taj žalosni slučaj?«

»Ah, molim vas«, reče Maja i bolje se namjesti — »bilo bi vrlo interesantno. Vi ste bez sumnje neobično mnogo iskusili«.

»Istina«, reče Hanibal — »a sada pazite. Naše pleme spada u noćne narode, to ćete valjda znati. Živio sam tada u jednoj zelenoj kućici u vrtu, koja je izvana bila obrasla bršljanom i u kojoj se nalazilo mnogo razbijenih okana, tako da sam lako mogao ulaziti i izlaziti. Kad bi se smračilo, došao bi čovjek kroz vrt, noseći svoje umjetno sunce, koje se zove svjetiljka, u jednoj ruci, a u drugoj bocu, dok bi mu ispod ruke virio papir; osim toga, imao je još jednu malu bočicu u džepu. Stavio bi sve na

stol i zamislio se, jer je htio da svoje nazore napiše na papiru. Već ste bez sumnje nalazili papir u šumi ili u vrtu. Ono crno po njemu izmislio je čovjek«.

»Bajoslovno!« klikne Maja presretna, što je toliko stvari imala da dozna.

»U tu svrhu«, objašnjavao je Hanibal dalje — »trebaju čovjeku one dvije boce. U malu umače drveni štapić, a iz velike pije. Što više pije, to mu bolje napreduje posao. Razumije se, da piše o nama sve što zna, pa je vrlo vrijedan, ali baš ne postizava bogzna što, jer je čovjek dosad vrlo malo doznao o kukcima. O našem duševnom životu ne zna gotovo ništa, a na naše srce i njegove jade ne obazire se ni najmanje. Čut ćete«.

»Zar vi ne mislite dobro o čovjeku«, upita ga Maja.

»Mislim, kako ne bih mislio?« odgovori kosac i pogleda koso preda se — »ali kad ostaneš sa sedam nogu, život ti se ogorči«.

»Ah, tako«, dobaci Maja.

»Jedne večeri«, produži Hanibal — »bio sam, kao obično, u uglovima prozora u lovu, a čovjek je sjedio pred svojim dvjema bocama i trudio se da nešto stvori. Već sam se bio naljutio zbog toga, što se velik broj malih muha i komaraca, o kojima zavisim, jer od njihova lova živim, sunčao na umjetnom suncu čovjekovu i buljio u nj, kako već bulje proste te životinje«.

»No«, primijeti Maja — »i ja bih naposljetku takvo nešto pogledala«.

»Pogledala, hajdete. Ali pogledati je nešto sasvim drugo nego buljiti. Samo da vidite one budalaštine, koje ta bagra stvara kod svjetiljke. Da dvadeset puta na nju glavom nalete, bila bi to još malenkost; mnogi to ponavljaju tako dugo, dok si ne sprže krila. A pri tome neprestano bulje u svijetlo«.

»Jadne životinje«, izjavi Maja — »očevidno se ne mogu snaći«.

»Onda neka radije ostanu u izdubinama prozora ili pod lišćem i neka tamo sjede«, reče Hanibal — »tamo su sigurni od svjetiljke, a tamo ih i ja mogu uloviti. Dakle one sam kobne noći vidio iz izdubine u prozoru pojedine komarce gdje leže pokraj svjetiljke u zadnjim trzajima. Promatrao sam, kako čovjeku nije valjda ništa bilo do njih stalo i zaključio sam, da odem po njih. Ima li što naravnije na svijetu?«

»Nema«, potvrdi Maja.

»A ipak je to bila moja nesreća. Tiho i oprezno popeo sam se uz nogu od stola, dok nisam mogao poviriti preko ruba. Čovjek mi se učini strašno velik, dok sam ga promatrao, što radi. Lagano sam ispružao jednu nogu pred drugu i približavao se svjetiljci. Dok sam bio zaklonjen iza bocc, išlo je sve dobro, ali tek što sam stupio iza stakla, kad al čovjek već digne pogled i posegne za mnom. Uzeo je med prste jednu moju nogu, podigao me za nju do svojih velikih očiju i rekao: ‚Gle, gle!' A uz to se cerio grubijan čitavim licem, kao da se radilo o kakvoj zabavi«.

Hanibal uzdahne, a mala Maja sasvim umukne. Napokon zapita, sva zažarena:

»Zar čovjek ima tako velike oči?«

»Izvolite sada misliti na mene i na moj položaj«, povikne uzrujano Hanibal. »Pokušajte zamisliti moje osjećaje! Tko bi rado visio o jednoj nozi pred očima, koje su po prilici dvadeset puta tako velike kao naše tijelo? Svaki zub, koji je zabljesnuo iz usta čovjekovih, bio je dvaput tolik kao ja. No, što velite na to?«

»Strašno«, reče Maja — »upravo užasno!«

»Tada se, na sreću, prekide moja noga. Ne može se ni zamisliti, što bi se sve dogodilo, da je ona održala. Pao sam i stao bježati koliko su me preostale noge nosile i sakrio sam se za bocu, sasipljući u njenoj zaštiti najstrašnije prijetnje na čovjeka. Zato me i nije dalje progonio. Vidio sam,

kad je moju nogu položio na bijeli papir i gledao, kako je htjela da pobjegne, ali što ona, medjutim, bez mene i ne može«.

»Zar se još micala?« upita Maja prestrašeno.

»Jest«, objasni joj Hanibal — »to vazda čine naše noge, kad ih istrgnu. Moja je noga bježala, no budući da mene nije bilo ondje, nije znala, kud bi. Zato se samo bez cilja bacakala unackolo na istom mjestu, a čovjek ju je promatao, uhvatio se za nos i ismjehavao se, kako je već bez srca, naporima moje noge«.

»To nije moguće«, reče mala pčelica sasvim zaplašena — »mala ‚bebé'-noga ne može capkati«.

»Što je to ‚bebé'-noga?« zapita Hanibal.

Maja ga pogleda. »To je noga, koje nema«, — »tako se reklo kod nas doma«.

»Treba da se otresete dječjih izraza u velikom životu i pred naobraženim svijetom«, naloži Hanibal strogo. »Kaže se: istrgnuta noga. Ali je nepobitna istina, da naše noge još zadugo capkaju, kad se istrgnu«.

»Ne«, reče Maja — »to ne mogu vjerovati bez dokaza«.

»Zar mislite, da ću radi vas istrgnuti jednu svoju nogu?« upita Hanibal srdito. »Već vidim, da se s vama ne može ozbiljno govoriti. Dokaze od mene nije još nitko tražio, jeste li razumjeli?«

Maja se sasvim zbuni, jer nije mogla razumjeti, zašto se kosac tako ozlovoljio i u čemu je njena krivica. Nije baš tako lako općiti sa stranjskim ljudima, pomisli, jer oni drugačije misle i često ne shvaćaju, da ne misliš zlo. Ona se ražalosti i pogleda zabrinuto velikoga pauka s onim dugim nogama i kiselim licem.

»Trebao bih zapravo pokušati da vas pojedem«, reče tada iznenada kosac, koji je jamačno Majinu dobroćudnost smatrao slabošću. Ali se tada dogodi maloj pčelici nešto sasvim čudnovato: njene žalosti najedanput nestade, a mjesto bojazni i

straha obuze joj srce mirna odvažnost. Ona se malko uspravi, pa, zazujavši visoko i jasno, gotovo ne znajući, da to čini, reče, zablistavši očima i digavši malo svoja krasna prozirna krila:

»Ja sam pčela, gospodine!«

»Pardon«, reče Hanibal, okrene se i ne pozdravivši, poleti niz deblo tako brzo, kako može bježati samo stvor sa sedam nogu.

Maja se morade nasmijati, htjela ne htjela. Odozdo stade Hanibal u sav glas grditi:

»U vas je rdjav karakter«, dovikne uzbudjeno — »vi navaljujete svojom žaokom na ljude, koje su teški udarci nemile sudbine spriječili, da se na običan način miču. Ali doći će i vama crni petak, pa čim zapadnete u nevolju, pomislit ćete na me i za sve ćete se pokajati«.

On iščeznu na tlima ispod lišća divlje loćike. Mala pčelica nije sve ni razabrala; bilo joj je prijatno pri duši, što je i vjetar bio gotovo sasvim popustio, a dan se činio, da će biti lijep. Visoko na nebu prolazili su bijeli oblaci u dubokoj modrini; izgledali su tihi i sretni kao dobre misli božje. I malu pčelicu pograbi vruća i neodoljiva čežnja za debelom hladovinom šumskih proplanaka i za sunčanim obroncima s onu stranu velikoga jezera; tamo je morao već davno započeti veseli život. Vidjela je, kako su se vitke trave zibale, a na ivici šume rasle u uzanim jarcima visoke žute perunike. Sa njihovih se čašaka vidjelo prijeko u tajanstvenu noć jelove šume, iz koje je pirio hladovit i turoban vjetrić. Znala je, da se u njezinoj mračnoj tišini, koju je sunce pretvaralo u crvenkasto pospano svijetlo, prostire carstvo priča.

I ona poleti zrakom. Nije nikako bila svijesna, da je poletjela. Šumski su je proplanci i njihovi bokori cvijeća dozivali. Ah, mili Bogo, pomisli ona, kako je divno živjeti!

DESETA GLAVA

Noćna čudesa

Tako je mala Maja proživljavala medju kukcima dane i sedmice svoga mladoga života. Osjećala je doduše za svog lutanja, uza sve radosti i opasnosti, u krasnom ljetnom svijetu često, da nema drugova svoga prvog djetinjstva, a ponekad bi je obuzela bolna čežnja za ostavljenom kralievinom svoga naroda. A dolazili su joj i časovi, kad je poželjela kakav redovit posao, kakovo korisno zanimanje i sebi ravno društvo. Nadje se u svih životinja, kao i medju ljudima, da se pojedini karakteri ne mogu sprijateljiti s običajima zajednice, pa čovjek mora biti na oprezu i ozbiljno ispitati, prije nego što se osudi takovo biće. Jer nije nipošto uvijek samo lijenost ili tvrdoglavost, već se često skriva za takvim nagonom neka duboka čežnja za nečim višim ili boljim, nego što može svagdašnjica pružiti, a i previše često su mladi izbjeglice postali iskusni i mudri ljudi ili pametne i dobre žene. Mala Maja imala je zapravo čisto i pristupačno srce, a njezin odnos prema lijepom i velikom svijetu, u kojemu se bila probudila na život, upravljala je iskrena želja za znanjem i velika radost sa krasotama svega, što je stvoreno.

Ali čak i u sreći lijepih doživljaja teško je samovanje, pa što je mala Maja postajala iskusnija, sve je češće žudila za zajednicom i za ljubavi. Ona

nije sada više bila sasvim mlada pčelica, nego krasna, jaka pčela, ukrašena blistavim i zdravim krilima, oštrom i opasnom žaokom, a izoštrenim smislom za opasnosti i radosti svoga života. Sakupila je bila iskustava i znanja, pa je sada često željela da ih može, kako treba, upotrebiti. Možda bi se jednog dana povratila u košnicu, bacila se pred noge kraljici i zamolila njeno oproštenje, da bude opet časno primljena. Ali ju je odvraćala od toga jedna živa želja: željela je, da upozna čovjeka. Čula je toliko protivnih stvari o ljudima, da je postala prije zbunjena negoli pametna, pa je ipak slutila, da od svega, što je stvoreno, nema ništa moćnije, mudrije i uzvišenije od čovjeka.

Ona je doduše iz zračne visine, iz velike daljine na svojim lutanjima pokatkad vidjela ljude, crne, bijele i crvene, i takove, koji su bili u više boja i šareno odjeveni, male i velike. Ali se nije nikad usudjivala približiti im se. Jedanput je opazila uz potok, gdje se nešto crveni, a pošto je boju držala cvjetnom lijehom, bila je doletjela na to. Tada nadje ljudsko biće sa zlatnom kosom i ružičastim licem. Spavalo je u crvenoj haljini, u cvijeću kraj potoka, a izgledalo je uza svu svoju strašnu veličinu tako dobro i milo, da su njoj od ushićenja udarile suze na oči. Bila je sve oko sebe zaboravila i morala je neprestano da gleda onoga čovjeka, koji je spavao. Što god je ikada zla o njemu čula, učini joj se nemogućnim; bilo joj je kao da je sve rdjavo moralo biti laž, što god su joj ikada pričali o tako milom stvorenju, kakovo je ondje spavalo u sjeni šaputavih breza.

Kasnije pristupi k njoj jedan komarac i pozdravi je.

»Bože moj«, povikne Maja, sasvim zažarena od uzbudjenja i radosti — »vidite li tamo čovjeka? Kako je to lijepo, kako dobro! Zar vas to ne oduševljava?«

Komarac najprije pogleda u velikom čudu Maju, a onda se lagano okrene prema predmetu njezina divljenja:

»Da«, reče — »on je dobar, dakako, ja sam ga upravo uzeo na pipu. Pogledajte, moje se tijelo crveni od njegove krvi«.

Maja morade svom srcu priteći rukom u pomoć, tako se jako prestrašila komarčeve smjelosti.

»A hoće li umrijeti od toga?« povikne. »Gdje ste ga ozlijedili? Kako se samo možete odvažiti na takovo djelo, a ujedno i na tako nedostojno mišljenje? Pa vi ste grabežljivac!«

Komarac se nasmija i odgovori svojim visokim jasnim glasićem; a vidjelo se, da ga to zabavlja;

»Pa to je sasvim maleno stvorenje. Ta se veličina zove djevojka, čim su joj noge do polovice pokrivene širokim šarenim oklopom. Ja mogu dakako, da ubodem i kroza nj, ali se u pravilu ne može dosegnuti koža. Vi ste bogme puka neznalica. Zar mislite, da su ljudi dobri? Ja nisam nigda naišao ni na jednog, koji bi mi dragovoljno ma i najmanju kapljicu krvi prepustio«.

»O čovjeku, istina, još ne znam mnogo«, reče Maja ušutkana.

»Pa, zaboga, vi se od sviju kukaca najviše bavite ljudima, i najdalje se s njima upuštate, to je barem poznata stvar«.

»Ostavila sam svoju kraljevinu«, priznade Maja plaho. »Nije mi se svidjalo, pa sam htjela da upoznam svijet«.

»Ih, gledaj ti nje!« reče komarac i stupi bliže jedan korak. »Pa kako vam prija to tumaranje? Moram priznati, da mi se svidja, što vas vidim tako nezavisnu. Što se mene tiče, ja se ne bih nikada odlučio, da služim ljudima«.

»Oni i nama služe«, reče Maja, koja nije mogla trpjeti, da se njezin narod ponizuje.

»Možebiti«, odgovori komarac — »a kojega ste plemena?«

*

»Potječem od plemena iz dvorskog perivoja. Matica, koja sada ovdje vlada, zove se Jelena Osma«.

»Tako, tako«, izusti komarac i nakloni se — »može vam svak zavidjeti zbog tog porekla. Svaka čast! U vas je nedavno bila revolucija, zar ne? Čuo sam od izvidnika roja, koji je izletio. Nemam li pravo?«

»Imate«, reče Maja ponosno. Ispunjavalo ju je zadovoljstvom i radošću, što njezini uživaju toliki ugled, i što su nadaleko poznati. Duboko u srcu probudi joj se nanovo čežnja za njenim narodom; zaželi, da uzmogne nešto veliko i dobro učiniti za svoju kraljicu i za boljitak svoje države. Zbog toga zaboravi zapitati za čovjeka. Možda i zato nije zapitala, jer se nije nadala, da će od komarca saznati išta dobra. Osjećala je, da je mališ drzak i radoznao, a takovi ljudi govore o drugima samo zlo.

Komarac je tada naskoro i odletio.

»Još ću jedanput gucnuti«, doviknuo je. Kasnije ću s drugovima letjeti po sumraku, ne bismo li sutra imali lijepo vrijeme«.

Maja je bila otišla dalje, jer nije mogla gledati, kako komarac zaspalom djetetu nanosi zlo. Čudila se, što on pri tome ne stradava. Kasandra joj je kazivala: »Ako ubodeš čovjeka, valja ti umrijeti«.

Maja se vrlo dobro sjećala toga slučaja, ali njezina žudnja, da o čovjeku što više dozna, nije bila nikako zadovoljena, pa odluči, da će postati odvažnija i da ne će žaliti nikakvih napora, da dodje do svoga cilja.

* * *

Majine su se želje imale na divan način ispuniti i mnogo ljepše, nego što je očekivala. Mala je pčelica bila jedne tople ljetne večeri ranije nego obično legla na počinak, pa se najedanput usred

noći probudila; to joj se nije još nikada desilo. Ne da se opisati, kako se začudila, kad je otvorila oči i ugledala svoju malu spavaonicu skroz naskroz utonulu u tiho plavo svijetlo. Izgledala je od ulaza niska, a otvor joj je sjao kao ispod nekog srebrnomodrog zastora. Isprva se jedva smjela maknuti, ali se nije bojala, jer je s tim svijetlom ulazio k njoj neki čudnovato krasan mir. A vani je u zraku nešto zvonilo, što tako fino i tako puno harmonije nije bila još nikada čula. Najzad stupi plašljivo i sva zablještena sjajem tog neobičnoga časa na izlaz svoje drvene spilje i pogleda napolje. Učini joj se, da je čitav svijet bio kao nekim čudom opčinjen. Svuda se caklilo i blistalo najčistije srebro, tisuće sjajnih bisera sjalo je zagasito i blaženo u travi, koja je u daljini ležala kao pod tankim koprenama: debla brezâ i zaspalo lišće bilo je prebojeno srebrom. A sve unaokolo i u tihoj blaženoj daljini, bilo je umotano u neko nježno plavo svijetlo.

»To je noć, to može samo noć da bude!« prošapće Maja i sklopi ručice.

Na visokom nebu, malo zastrtom lišćem neke bukove grane, stojala je puna i jasna srebrena ploča, iz koje je padalo svijetlo, što je uljepšavalo čitav svijet. Sad istom upozna Maja, da je oko mjeseca na nebu gorjela nebrojena množina jasnih tvrdih svjetlašaca, ljepših i mirnijih od svega, što je ikada vidjela da se sja. Nije znala, što bi učinila od sreće, jer je doživjela noć, mjesec i zvijezde, i njezina ljupka čudesa. Ona je o svemu tome bila samo čula i nije pravo vjerovala u to.

Tada opet začuje u svojoj blizini, kako se sasvim glasno i na daleko ori neka čudnovata noćna pjesma, koja ju je morala probuditi. Bilo je to uzbibano cilikanje u nekom jasnom srebrnom glasu, rekao bi gotovo, da je taj zvuk izvodilo svijetlo, pršeći dolje s mjeseca. Ona se obazre i stane tražiti uzrok, ali u prijatnom odrazu svijetla i sjene bilo je vrlo teško što točno razaznati; sve je bilo

tajanstveno zastrto, a ipak tako istinito i junački lijepo.

Mala Maja nije duže mogla ostati u svom skrovištu, nego je morala napolje, u tu novu krasotu svijeta. Dragi će me Bog očuvati, pomisli, ta ja ništa zla ne namjeravam.

Baš je htjela poletjeti, da dodje u plavo svijetlo nad livadom, na koju je sjao pun mjesec, kad ali opazi sasvim u svojoj blizini na jednom bukovom listu neku malu krilatu životinju, koje još nikada nije vidjela. A odmah, čim je onamo stigla, okrene se neznanac prema mjesecu, diže malko jedno usko krilo i stade tada brzim potezima gore-dolje vući svoju nožicu po ivici krila. Činilo se kao da nešto gudi na nekim skrivenim guslama i doista nastade onaj cvrkutavi srebreni glas, koji je ispunjavao čitavu noć, punu mjesečine.

»Divno«, prošapće Maja — »ah, ta to je upravo nešto božanstveno«.

Ona naglo poleti prijeko. Ljetna je noć bila mlačna i blaga, tako da mala pčelica nije osjećala, da je hladnije, nego po danu. Kad je stigla na list k neznancu, ovaj prekine naprečac svoju pjesmu, Maji se učini kao da još nikada nije bilo tako tiho kao sada. Bilo je upravo neprijatno. Kroz mračno lišće prosipala se bijela, hladovita svjetlost.

»Dobru noć«, reče mala Maja vrlo uljudno, jer je mislila, da se mora tako isto i po noći pozdravljati kao što se čini po danu i doda brzo: »Oprostite, molim, što smetam, ali vaša je svirka tako nekako privlačiva; kad je čuješ, moraš poći za zvukom«.

Neznanac pogleda Maju razrogačenim očima:

»Kakav ste mi vi to puzavac«, upita on najzad. »Tako što nisam još nikada vidio«.

»Ja nisam nipošto puzavac«, reče pčelica ozbiljno — »ja sam Maja od pčelinjega plemena«.

»Ah, od pčelinjega plemena, tako, tako . . . «, reče tudjinac. »Vi živite po danu, zar ne? Čuo sam

od ježa za vaše pleme. On mi je pričao, da navečer ždere mrtvace, koje bacaju iz vaše košnice«.

»Jest«, reče Maja s lakom tjeskobom — »to je istina, Kasandra mi je o tom pričala: jež dolazi u suton, mljaska jezikom i traži mrtvace. Pričali su stražari. Ali zar vi općite s ježom? Ta jež je strašna neman«.

»Meni se ne čini«, reče tudjinac. »Mi noćni zrikavci, zapravo se sasvim dobro slažemo s njim, Dakako da on uvijek pokušava, da nas zgrabi, ali mu to nikad ne polazi za rukom. Živjeti mora napokon svak, zar ne? A doklegod netko o meni ne živi, može da mi bude svejedno«.

Maja zavrti glavicom, jer je o tom drugačije mislila, ali nije htjela stranca vrijedjati protuslovećí mu. Zato upita prijazno:

»Vi ste dakle zrikavac?«

«Jest, noćni zrikavac. Ali ne smijete me duže smetati, moram da sviram. Pun je mjesec, a noć je divna«.

»Ah, učinite izuzetak«, zamoli Maja — »pričajte mi o noći«.

»Ljetna je noć nešto najljepše na svijetu«, odgovori zrikavac. Ona ispunjava srce blaženstvom. Što ne razaberete iz moje svirke, toga vam ne ću ni ja moći da objasnim. A zašto bi se moralo uvijek sve znati? Mi, jadna bića, znamo o životu samo jedan mali dio, ali možemo da pojmimo svu divotu svijeta«.

I on poče svoju jasnu, veselu srebrnu svirku, koja je ozvanjala glasno i silno, kad si je slušao iz tolike blizine kao Maja. A mala je pčelica sjedila sasvim tiho u plavoj ljetnoj noći te slušala i razmišljala vrlo duboko o životu.

Tada nastade kraj nje tišina. Nešto zacvrči lagano i ona vidje, gdje je zrikavac izletio na mjesečinu.

Noć tako rastužuje! — pomisli mala Maja.

Htjela je sada dolje na cvjetnu livadu. Na obali potoka stojale su divlje perunike, zrcaleći se u brzoj vodi, koja je odnosila sa sobom mjesečinu. Bilo je divno pogledati. Voda je šaptala i blistala se, a pognute su perunike izgledale kao da spavaju. Zaspale su od same sreće! — pomisli pčelica. Ona se spusti na jednu bijelu cvjetnu laticu, sred mjesečine, te nije mogla skinuti oka sa žive vode potoka, koja bi sad zasijevnula drhtavim iskricama, a sada se opet ugasila. Preko na obali bjelasale su se breze i izgledalo je, kao da u njima vise zvijezde.

Kamo samo teče sva ta voda? — pomisli ona. Zrikavac ima pravo, mi tako malo znamo o svijetu.

Tada začuje sasvim blizu pored sebe u čaški jedne perunike neki tanki, pjevuckjivi glasić, tako čist i jasan kao zvono, kako nije još nikada čula da zvuči nešto zemaljsko; srce joj uze glasno lupati, a daha joj ponestade.

Ah, što će se dogoditi, pomisli, što li ću sada vidjeti?

Perunika se lagano zalila, a onda opazi, da se nešto na rubu malo uvinulo i ona ugleda jednu sasvim malu, kao snijeg bijelu ljudsku ruku, koja se za to držala majušnim prstićem. Tada se pojavi jedna plava glavica i svijetlo, nježno tjelašce u bijeloj haljini. Bio je to sasvim malen čovjek, koji je izišao iz perunike.

Nitko ne može opisati strah i ushit male Maje. Sjedila je kao ukočena i nije mogla očiju skinuti sa prizora, koji joj se pružao.

Majušna ljudska prilika ispe se na ivicu od cvijeta, diže ručice prema mjesečini i pogleda, blaženo se smiješeći, u vedru noć čovjekove zemlje. Tada lako zadrhta prozračno tjelašce i najedanput se razviše iz ramena dvoja svijetla krila, bjelja od mjesečine, a tako čista kao snijeg. Nadvisivala su plavu glavu i padala sve do nogu. Nikada, nikada u svom životu nije mala Maja vidjela nešto tako milo. I dok je svijetli mali čovječuljak tako stojao i

pružao svoje ruke prema nebu, diže ponovno svoj glas i Maja razumjede pjesmu, koja se orila po noći:

Svjetlost mi je zavičaj,
Jasno nebo radost živa;
Život, smrt se vječno zbiva,
Samo duša nema kraj.

Duša mi je dašak lak,
Svemirske ljepote kći,
Koju kao Svevišnji
Njegov stvor imade svak.

Malu Maju svlada žestoko jecanje; nije mogla sebi objasniti, što ju je tako žalostilo, a u isto vrijeme tako usrećavalo.

Tada se mala ljudska prilika okrenu prema njoj:

»Tko to plače?« upita svojim jasnim glasom.

»Ah, to sam samo ja«, promuca Maja. »Oprostite, što sam vas smetala«.

»A zašto plačeš?«

»Ne znam«, odgovori Maja — »možda samo zato, jer ste tako lijepi. Tko ste vi, ah, recite mi, ako ne molim previše. Vi ste zacijelo angjeo«.

»O, ne«, reče malo biće i sasvim se uozbilji — »ja sam samo vilenjak. Ali ti mi možeš mirne duše reći ‚ti'. A što mi to radiš po noći vani na livadi, ti mala pčelice?«

Vilenjak doleti k Maji, sjedne na jednu savijenu laticu perunike, koja ga je blago ljuljala i stade ozbiljno i prijazno promatrati malu pčelicu. I dok mu je Maja pričala o svemu, što je znala i htjela i što je uradila, uvijek su je gledale velike tamne oči iz bijelog vilenjačkog lica, ispod zlaćane kose, koja se na mjesečini ponekad blistala kano srebro.

Vilenjak pogladi Maju po glavici, kad je ispričala svoju povijest i pogleda je tako srdačno i ljubezno, da je mala pčelica morala od sreće oboriti pogled. A onda stade on njoj pričati:

»Mi vilenjaci živimo sedam noći, ali moramo ostati u cvijetu, u kom smo se rodili. Ako ostavimo cvijet, onda moramo, kad zora zarudi, umrijeti«.

Maja strašno iskolači oči od straha i užasa. »Ah brzo, brzo, uleti natrag u svoj cvijet!« povikne.

Vilenjak zavrti žalosno glavom.

»Sada je prekasno«, reče — »ali čuj dalje. Većina vilenjaka ostavlja svoje cvjetove, jer je s time skopčana velika sreća. Tko ostavi svoj cvijet i tako pretrpi preranu smrt, taj ima prije toga divnu moć. On može da ispuni najmiliju želju prvom biću, koje sretne. Ako ozbiljno zaželi, da ostavi cvijet, da bi druge usrećio, onda mu u isti čas izrastu krila«.

»Ah, kako divno«, usklikne Maja — »onda bih i ja ostavila cvijet. Mora da je prekrasno ispuniti drugome najmiliju želju«. Mala pčelica nije nikako pomislila, da je ona bila prvo biće, koje je vilenjak sreo, kad je izletio iz cvijeta.

»A onda«, upita ona — »zar onda moraš umrijeti?«

Vilenjak klimne glavom, ali ovoga puta nimalo žalosno.

»Mi još dočekamo praskozorje«, reče — »ali kad padne rosa, onda nas nešto povuče prljeko prema tankim koprenama, koje lebde nad travom livada. Nisi li vidjela, kao se te koprene sasvim bijelo sjaju, kao da u njima ima svijetla? To su vilenjaci, njihova krila i njihovo ruho. A kad svijetlo počne da se diže, pretvaramo se u kaplje rose. Biljke nas piju, pa nas primaju u svoj cvat i rast, dok s vremenom opet ne izidjemo iz njihovih cvjetnih čašica kao vilenjaci«.

»Onda si ti već bio jedanput ranije neki drugi vilenjak?« zapita Maja, a od velike pažnje prestade joj dah.

Ozbiljne joj oči klimnuše:

»Jesam, ali sam to zaboravio. Mi sve zaboravljamo, dok spavamo u cvijetu«.

»Ah, tvoja je sudbina umiljata«, usklikne mala Maja.

»To je sudbina sviju zemaljskih bića«, reče vilenjak — »ako se pravo uzme. Ako baš i nije uvijek cvijeće, u kojem se bude iz svog smrtnoga sna. Ali ne govorimo danas o tome«.

»Ah, ja sam sretna«, klikne Maja.

»Ti dakle nemaš nikakve želje?« upita vilenjak. »Zar ne znaš, da si ti prvo biće, koje sam sreo, pa da mi valja ispuniti tvoju najmiliju želju?«

»Ja?« poviče Maja — »pa ja sam samo pčela. Ne, za mene je to prevelika radost; nisam zaslužila, da budeš tako dobar prama meni«.

»Nitko ne zaslužuje ono, što je dobro i lijepo«, reče vilenjak — »ono dolazi k nama kao sunčani zrak«.

Majino srce burno zakuca. Ah, imala je već dugo vruću želju, ali se nije usudjivala da je kaže. Ali vilenjak kao da ju je naslućivao, jer se tako smiješio, da mu nisi mogao ništa prešutjeti.

»Dakle?« upita i ukloni sa čistog svoga čela zlatnu kosu.

»Htjela bih upoznati ljude, kad su najljepši«, reče mala pčelica vatreno i naglo i preplaši se, da će čuti, da se tako velika želja ne može ispuniti.

Ali se vilenjak ozbiljno i mirno diže, a oči mu se zasjaše od nekog pouzdanja; on prihvati uzdrhtalu ruku male Maje i reče:

»Hodi, poletjet ćemo zajedno, neka ti se ispuni želja«.

JEDANAESTA GLAVA

Putovanje s vilenjakom

Tako su odletjeli vilenjak i mala Maja kroz ljetnu noć iznad procvaloga cvijeća. Kad su prelazili preko potoka, svjetlucala se bijela slika vilenjakova u vodi, kao da njome prolazi zvijezda.

S kolikim se osjećajem sreće povjerila mala pčelica tom bajnom biću! Vrlo rado bi ga štošta zapitala, ali se nije usudjivala. Vilenjak će već dobro stvar svršiti, to je osjećala.

Kad su zajedno letjeli kroz neku visoku aleju od topola, zazuji nešto iznad njih, a neki tamni leptir, velik i jak poput ptice, presiječe im put. Vilenjak ga dovikne:

»Počekaj časak, molim te!« vikne.

Maja se vrlo začudi, kako je pripravno poslušao njegov glas tamni taj noćni leptir. Spuste se na neku granu visoke topole. Kraj njih je šaptalo na mjesečini pomično lišće, a vidjelo se daleko u tihu noćnu krajinu, obasjanu mjesečinom. Noćni je leptir sjedio baš spram Maje nasred mjesečine. Dizao je lagano raširena krila i opet ih nježno spuštao, kao da je htio nekoga lepezom rashladiti. Maja opazi, da su mu se poprijeko na krilima prostirale široke pruge jasno, divno plave. Crna mu je glava bila kao da nosi neku čudnu i tajanstvenu obrazinu. Kako su divne noćne životinje! Maja je malo zebla; bilo joj je pri duši kao da sanja najčudniji san svoga života.

»Vi ste vrlo lijepi«, reče strancu — »uistinu lijepi . . . « Bilo joj je toplo pri duši.

»Koga to vodiš uza se?« upita noćni leptir vilenjaka.

»Pčelu«, odgovori vilenjak. »Sreo sam je, kad sam ostavio cvjetnu čašku«.

Činilo se, da noćni leptir zna, što je s time bilo skopčano, jer je pogledao Maju gotovo malo zavidno i klimnuo joj ozbiljno i zamišljeno.

»Vi sretnice!« reče tiho.

»Zar ste vi možda žalosni?« upita Maja srdačno.

Noćni leptir odmahne glavom.

»Ne, nisam«, reče ljubezno i zahvalno i pogleda Maju tako milo, da bi najradije odmah sklopila s njime prijateljstvo, ali za njenog prijatelja bio je on prevelik.

Sada zapita vilenjak noćnog leptira, da li je šišmiš već legao na počinak.

»Ah, jest«, odgovori noćni leptir — »već davno. To jamačno pitaš radi tvoje pratilice?« doda.

Vilenjak klimne glavom, a Maja bi voljela znati, što je to »šišmiš«, ali vilenjak kao da se žurio. U bajnoj nemirnosti zabaci on natrag svoju sjajnu kosu. »Noć je tako kratka«, reče — »hodi, Majo, moramo se požuriti«.

»Hoćeš li, da te malo ponesem?« upita noćni leptir.

Vilenjak mu zahvali. »Drugi put!« dovikne.

Ovako mi ne će nikada više biti, pomisli mala pčelica, kad su dalje poletjeli, jer, kad zora zarudi, mora vilenjak da umre.

Noćni leptir ostade još sjedeći i gledajući za njima dvoma, dok nije odbljesak vilenjakova ruha počeo postajati sve manji i manji i dok najzad nije sasvim utonuo u dubine plave daljine. Onda se malo uzvrti na svom listu, otkrene glavu i stade promatrati svoja velika tamna krila sa širokim

plavim vrpcama na njima. Pri tome se duboko zamisli.

Ja sam tako često slušao, stade razmišljati, da sam siv i ružan i da se moje ruho ne može uporediti s prekrasnim haljinama danjih leptirova. Mala pčelica je na meni samo ovo vidjela, što je lijepo. — A onda stane razmišljati, nije li možda ipak žalostan, jer ga je Maja to upitala. »Ne«, reče naposljetku — »sada više nisam, toliko je pouzdano«.

Medjutim su Maja i vilenjak letjeli kroz gusto grmlje nekoga vrta. Bilo je prekrasno u prigušenom sjaju mjesečine, da toga ni jedna zemaljska usta nisu kadra opisati. Opojni slatki dah rosne svježine i zadrijemalog cvijeća obraćao je svojim čarom sve u neiskazane blagodati prirode. Modrikasti grozdovi bagrena iskrili su se od svježine, a džbun lipanjskih ruža izgledao je kao kakvo maleno procvalo nebo, puno crvenih svjetiljaka. Bijele zvjezdice jasmina blistale su blijedo i žalosno, ishlapljujući miris, kao da su u taj čas htjele sve raspoklanjati, što su imale. Maja se sasvim smete i stisne ruku vilenjaku, čije se oči preobraziše i blaženo zasjaše.

»Tko bi to pomislio«, reče mala Maja — »tko bi rekao, da je to moguće«. Ali u taj mah nešto opazi, što ju veoma rastuži.

»Ah«, zavikne — »gledaj, pala je jedna zvijezda! Sad luta unaokolo, pa ne može više da nadje svoje mjesto na nebu«.

»To je krijesnica«, reče vilenjak ozbiljno.

Tada prvi put opazi Maja unatoč svome čudjenju, zašto joj se vilenjak činio tako umiljatim. On se nije nikad nasmijao zbog njenog neznanja, nego je pomagao njenim bijednim mislima, kad se nisu mogle snaći.

»To su čudne životinjice«, nastavi vilenjak. »One nose svoje rodjeno svijetlo okolo po toploj noći, pa tako oživljavaju mrak ispod kubeta grmova,

kamo mjesec ne prodire, i lako jedna drugu nadje. Kasnije ćeš jednu upoznati, kad dodjemo do ljudi«.

Maja htjede znati zašto.

»Odmah ćeš vidjeti«, reče vilenjak.

Bili su dotle stigli do jedne sjenice, koja je bila odozgor do dolje obrasla jasminom i orlovim noktima. Spustiše se sasvim do tala, sasvim u blizinu sjenice, iz koje se čulo šaputanje. Vilenjak mahnu jednoj krijesnici. »Budi tako dobra«, zamoli on malu — »pa posvijetli malo, jer moramo ovuda kroz tamno lišće, da prodremo u nutrašnjost sjenice od jasmina«.

»Ali tvoj je sjaj mnogo jasniji od moga«, reče krijesnica.

»To se i meni čini«, reče Maja, zapravo samo zato, da sakrije svoju uzbudjenost.

»Moram da se uvijem u list«, izjavi vilenjak — »jer će me inače opaziti ljudi, pa bi se prestrašili. Mi se vilenjaci ljudima samo u snovima javljamo«.

»Eh, pa to je onda nešto drugo«, reče krijesnica. »Izvoli se služiti sa mnom. Učinit ću, što budem mogla. A ne će li mi ta velika životinja, koju imadeš uza se, nešto na žao učiniti?«

Vilenjak potrese glavom, a krijesnica mu odmah povjerova.

Sada uze vilenjak list i umota se brižno u nj, tako da nigdje nije provirivalo njegovo bijelo ruho. Onda uzbere jedan mali zvončićev cvijetak, što ga je našao u travi i stavi ga poput šljema na svoju sjajnu kosu. Sada se vidjelo samo bijelo lice, koje je bilo tako sitno, da ga zacijelo nitko ne bi mogao opaziti. On zamoli krijesnicu, da mu sjedne na rame i da svoju svjetiljčicu na jednoj strani malo zasjeni krilom, da ne blješti u oči. Onda uze Majinu ruku i reče:

»A sada hodi. Najbolje će biti da se ovuda uspnemo«.

Mala je Maja mislila na ono, što je maločas ispripovjedio vilenjak, pa zapita, dok su se penjali po lozama:

»Snivaju li ljudi, kad spavaju?«

»Ne samo onda«, reče vilenjak — »već oni katkada sanjaju i kad su budni. Onda sjede, malo kao zaboravljeni, glava im se nagne, a oči im traže nešto u daljini, kao da se žele u nebo zagledati. Uvijek su im sni ljepši od života, zato im se mi u njima i prikazujemo«.

Ali tu pritisne vilenjak naglo majušni prstić na svoje usne, previne jednu rascvalu jasminovu grančicu na stranu i gurne Maju malko napred.

»Pogledaj sada dolje«, reče tiho — »tamo ćeš naći, što si željela«.

Tada mala pčelica opazi u mjesečevoj sjeni, gdje na klupi sjedi dvoje ljudi. Bila je djevojka i momak. Ona je bila naslonila svoju glavu na njegovo rame, a on ju je obuhvatio rukom, kao da je želi zaštititi. Sjedili su sasvim tiho i gledali u noć, raširivši oči. Bilo je tako mirno, kao da je oboje zaspalo, samo se u daljini čuli zrikavci, a mjesečevo je svijetlo polagano, polagano prolazilo lišćem.

Mala Maja pogleda, sva ushićena, u djevojčino lice. Premda je izgledalo blijedo i žalosno, ipak se na njemu razabirao sjaj velike sreće, koji je bio kao neko tajno svjetlucanje. Iznad očiju mirovala je zlatna kosa, kakva je bila i u vilenjaka, a na kosi počivao je nebeski sjaj ljetne noći. Iz crvenih joj usana, koje su bile malo otvorene, izlazio je dašak sjete i blaženstva, kao da je htjela sve, što je imala, dati za sreću muškarca, koji je kraj nje sjedio. Ona se u taj čas okrenu prema njemu, privuče mu glavu k sebi i reče nešto, što je u njegovo lice dočaralo takav smiješak, da Maja nije nikad mislila, da se takovim smiješkom može itko živ na zemlji nasmiješiti. U njegovim očima zasja sreća i neka snaga, kao da je čitava velika

zemlja njegova svojina i kao da je bola i nevolje zanavijek nestalo sa zemlje.

Maja nije tražila, da dozna, što je on odgovorio djevojci. Srce joj je drhtalo, kao da je blaženstvo, koje je potjecalo od čovjeka ispod nje, bilo i njezina svojina. »Sada sam eto vidjela nešto najkrasnije«, prošapće drhćući — »što će mi oči ikada ugledati. Sada znam, da su ljudi najljepši, kad se ljube«.

Ona nije znala, kako je dugo sjedila iza lišća ovako tiho zadubena u gledanje. Kad se obazrela, bila se ugasila svjetlost krijesnice, a vilenjaka je bilo nestalo.

Tada ugleda ona kroz izlaz sjenice daleko nad krajinom usku, crvenu prugu svijetla na nebeskom svodu.

●●●

DVANAESTA GLAVA

Pjesnik Slavko Sedmica

Sunce je bilo već visoko odskočilo iznad krošanja bukava, kad se Maja drugo jutro probudila u svojoj šumskoj kuli. Isprva je mislila, da je čitav doživljaj zadnje noći bio lijep sanak, ali se tada sjeti, da se za svježeg praskozorja vratila u svoj dom, a sada je bilo već gotovo podne. Ne, bila je zbilja, ona je provela noć s vilenjakom i vidjela ljude, koji su sjedili zagrljeni na mjesečini, u sjenici od jasmina.

Vani je palilo sunce po lišću, pirio je vruć vjetar, pa je slušala razne glasove kukaca. Ah, što su znali ti drugi, a što je ona znala! Tako se ponosila svojim doživljajem, da nije mogla dosta brzo izići, jer je mislila, da svi moraju na njoj vidjeti, što joj se dogodilo.

Ali je vani na suncu sve išlo svojim običnim tokom. Ništa se nije promijenilo i ništa nije podsjećalo na plavu noć. Kukci su dolazili, pozdravljali i odilazili, prijeko na livadi bio je iznad visokog šarenog ljetnog cvijeća, u ustreptalom vrelom zraku, velik sabraćaj. Maja postade najedanput sasvim tužna. Osjećala je, da nije bilo nikoga na svijetu, tko bi dijelio s njome radost ili žalost. Nije se mogla odlučiti, da odleti k onim drugima. Ja hoću u šumu, pomislila je; šuma je ozbiljna i svečana, ona dolikuje stanju, u kojemu se nalazi moje srce.

Koliko tajanstvenosti i koliko čudesa skriva šumska tama, to zacijelo nitko ne sluti, tko brzo i ništa ne misleći prolazi utrvenim putovima. Za to si morao savijati grančice grmova ili pasti oči po visokoj travi izmedju kupina i po debeloj mahovini. Pod sjenovitim lišćem biljaka, po rupama u zemlji i po dupljima drveća, izmedju trulih kora sagnjilih panjeva i u isprepletenim vriježama korenja, što se poput zmija vijuga po tlima, vlada danju i noću živ i raznoličan život, pun radosti i opasnosti, pun borbe i jada i uživanja.

Mala je Maja samo malo od svega toga naslućivala, leteći izmedju smedjih stabala i zelenih krošanja. Ona prepoznade pod sobom u travi uzan trag, koji je vodio poput vidljivog puta kroz gušťaru i proplanke. Ponekad bi joj se pričinilo, da je sunce zašlo za oblake, tako su duboke postale sjene pod visokim krunama i u gustim džbunovima; onda je opet letjela kroz sam zlatno-zeleni sjaj, a pod njom su bili mali gajevi širokoliste paprati i procvalih kupinovih loza.

Napokon rastvori šuma svoje presvodjene kapije na stubove, a pred Majinim pogledima puče široko žitno polje u zlatnom suncu. Med klasovima sjali su različci i mak. Mala se pčelica spusti medju grančice neke breze, što je stojala na rubu polja i stade ushićeno promatrati zlatno more, što se pred njom širilo u mirnoći tihoga dana. Učini joj se nedogledno daleko, a po njemu su se valjali nježni vali; to je stvarao plahi ljetni povjetarac, što je tako ljupko pirio, da nigdje ne naruši mir krasnoga svijeta.

Nekoliko malih smedjih leptirića igralo se pod brezom iznad žita »od maka do maka«. Tako se zove neka vrlo omiljela igra, koju igraju mladi leptirići, kad se sastanu. Svaki leptir sjedne na jedan cvijet, a mora biti jedan igrač više, nego što ima cvietova u blizini. Taj jedan sjedi na sredini kruga i zove. Kad zovne, moraju svi poletjeti i

promijeniti mjesta. Koji zakasni i ne nadje više cvijeta, šalje se u sredinu i mora da zove. To je bilo vrlo zabavno.

Maja je neko vrijeme gledala, mnogo ju je to zabavljalo. To bi se mogle naučiti i male pčelice u košnici, pomisli; tamo ćemo igru prozvati »od ćelije do ćelije«. Ali će Kasandra valjda biti odviše stroga.

Mala se Maja najedanput rastuži, bez sumnje zato, što se sjetila zavičaja. Kad je htjela da o tom promisli, reče netko kraj nje:

»Dobro jutro! Vi ste zvijer, kako mi se čini«.

Mala se Maja vrlo prepadne i naglo okrene.

»Nisam«, reče — »nikako nisam zvijer!«

Kraj nje je sjedila neka mala smeđja polukruglja sa sedam točaka na njoi. Pod onom crvenosmeđom korom, koja se uostalom prekrasno sjala, vidjela se majušna crna glavica, u kojoj su blistala dva bistra okašca, a Maja sada raspozna i tanke nožice, koje su, tanke kao končići, virile ispod točkaste kore i nosile ga, koliko su baš mogle. Taj je mali debeljković bio zovnuo Maju. Pored sve svoje čudnovate spodobe svidje se on vrlo dobro pčelici. imao je nešto upravo ljupko u sebi.

»Tko li ste samo?« upita ona — »ja sam Maja, od pčelinjeg plemena«.

»Hoćete li da me uvrijedite?« zapita mali. »Za to nemate nikakova razloga, upamtite«.

»Zaboga, kako bih ja mogla koga uvrijediti?« zapita mala Maja sasvim prestrašena — »ja vas odista ne poznajem«.

»To može svatko reći«, izjavi debeljković. »Pa dobro, podsjetit ću vas. Brojte«. I mali se stade polagano okretati.

»Zar da prebrojim točke na vašoj kori?«

»Jest, molim lijepo«, reče kukac.

»Ima sedam točkica«, reče Maja.

»Dakle?« upita kukac — »dakle, još ni sada ne znate? Onda ću vam ja reći. Ja se zovem upravo tako, koliko možete prebrojati točaka na meni. Pripadam porodici Sedmica, zovem se Slavko, a zabavljam se pjesništvom. Ljudi me zovu i Božja Ovčica. To je njihova stvar. Ali vi to svakako znate«.

Maja se nije usudjivala protuslovit, jer se bojala, da će Slavka uvrijediti.

»O«, reče Slavko — »ja živim o suncu, o mirnom danu i o ljubavi ljudskoj«.

»Pa zar ništa ne jedete?« upita Maja iznenadjena.

»Jedem uši s lišća. A vi ne jedete?«

»Ne«, reče Maja — »to ipak . . .«

»A što? Što?«

»Nije običaj«, reče Maja plašljivo.

»Dakako!« poviče Slavko i pokuša da podigne jedno rame, što mu medjutim zbog njegove čvrste kore nije pošlo za rukom — »vi kao gradjanka činite dakako samo ono, što je običaj. Kud bi mi pjesnici s time došli! Imate li kada?«

»Pa imam«, reče Maja — »dabome da imam«.

»Onda ću vam pročitati jednu pjesmu. Sjedite tiho i zatvorite oči, da vas okolina ne smeta. Pjesma se zove ‚Ljudski prst'. Lični je doživljaj i moj je. Čujete li?«

»Čujem«, reče Maja — »svaku riječ«.

»Dakle:

Ljudski prst.

Jedan si me našo dan,
Koji mi je sretan bio;
Dug si, u šilj otesan,
Deb'o, gladak oklop cio
Vršak ti je obavio;
Gore si mi pomičan,
Dolje čvrsto ukovan.

»Dakle?« upita Slavko nakon male šutnje. Svjetlucale mu se suze u očima, a glas mu podrhtavao.

»Ljudski prst me je vrlo ganuo«, izjavi Maja, koja se bila malo smela. Ona je naime znala ljepših pjesama.

»Kako vam se svidja forma?« upita Slavko i nasmiješi se sjetno. Bio je očito ganut učinkom, što ga je proizveo.

»Dug si, u šilj otesan«, odgovori Maja. »Pa vi sami tako pjevate«.

»Ja mislim: umjetničku formu; mislim: formu moje pjesme«.

»Ah«, reče Maja — »ah, tako. Da, držim da je dobra«.

»Zar ne?« povikne Slavko. »Hoćete da kažete, da se ova pjesma može ubrojiti medju najbolje, što ih poznajete, pa da valja dobrano natrag posegnuti, ako hoćeš da nadješ nešto slično. Umjetnost mora prije svega sadržavati nešto novo; to je ono, što većina pjesnika zanemaruje. A onda nešto veliko, zar ne?«

»Dabome«, reče Maja — »ja mislim...«

»Vaša čvrsta vjera u moju znamenitost, koju ste izrekli«, reče Slavko — »upravo me dovodi u nepriliku. Hvala vam. A sad moram dalje, jer je samoća ukras umjetnika. Ostajte mi zbogom!«

»Zbogom«, reče Maja, koja nije nikako znala, što je mali zapravo htio. Ali će Slavko to svakako znati, pomisli. Velik baš nije, ali će možda još narasti. Ona pogleda za njim, kako je žustro gmizao uz grančicu. Jedva su se mogle razabrati njegove majušne nožice, tako da je izgledao kao da se gura na malim valjcima.

Onda Maja opet pogleda dolje na zlatnu njivu sa žitom, nad kojom su se igrali leptiri. To joj se svidjalo mnogo bolje negoli djelo Slavka Sedmice.

●●●

TRINAESTA GLAVA

Razbojnička kula

Ah, kako se radosno počeo ovaj dan, a kako se strašno i užasno imao svršiti. Maja je bila prije toga još sklopila neko vrlo čudnovato poznanstvo; bilo je popodne, u blizini neke velike stare bačve za vodu. Sjedila je u mirisnom cvijeću jorgovana, koje se odražavalo na crnoj površini vode u bačvi. Više nje je pjevao neki crvendać tako milo i radosno, da se mala Maja upravo rastužila, što nije mogla prijateljevati sa pticama. One su bile prevelike i žderale su kukce, pa zato. Bila se skrila u bijelom grozdu bazge, pa je prisluškivala i pri tome žmirkala očima, jer joj je sunce slalo šiljate strijele, kad al netko kraj nje uzdahnu. Kad se okrenula, opazi najčudnovatiju životinju, koju je ikada susrela. Ona na prvi pogled pomisli, da ta životinja ima na svakoj strani barem po stotinu nogu. Bila je u najmanju ruku triput tako duga kao ona, ali uska i niska i bez krila.

»Sto mu muka!« vikne Maja sva prestrašena — »kako vi mora da možete trčati«.

Nepoznata ju životinja zamišljeno pogleda.

»Sumnjam o tome«, izjavi neznanka — »moglo bi biti i bolje. Imam previše nogu. Znate, prije nego što ih sve pokrenem, prodje previše vremena. Bilo je vrijeme, kad to nisam znala, pa sam onda često poželjela, da imam još nekoliko nogu više. Ali ovako je božja volja. Nego, tko ste vi?«

Maja se prikaže.

Druga klimne glavom i pomakne nekolike noge.

»Ja sam Jeronim«, reče — »od familije stonogâ. Mi smo staro pleme i svuda pobudjujemo udivljenje. Nema životinje, koja bi se približno mogla pohvaliti ovolikim brojem nogu. Osam je najviše u drugih, koliko je meni poznato«.

»Vi ste nevjerojatno interesantni«, reče mala Maja — »i vrlo ste neobične boje. Imate li porodicu?«

»Pa nemam! A i kako bih?« zapita stonoga. »Kuda bi to odvelo? Mi izmilimo iz jajeta i time basta. Kad se ne bismo mi same mogle osoviti na rodjene noge, tko bi onda mogao?«

»Imate pravo«, reče Maja zamišljeno — »ali zar baš ni s kim ne općite?«

»Ni s kim, draga moja. Ja se sama prehranjujem i sumnjam«.

»Ah, a o čemu sumnjate?«

»Prirodjeno mi je to«, odvrati strana životinja — »moram uvijek da sumnjam«.

Maja je pogleda velikim očima. Nije mogla da razumije, kako to ona misli, a ipak nije htjela da se previše upleće u njezine poslove.

»Sumnjam, eto, o tome«, reče Jeronim poslije nekog vremena — »da ste vi ovdje odabrali sebi baš osobito zgodno mjesto za boravak. Zar ne znate, što stoji preko na velikoj vrbi?«

»Ne znam«.

»Vidite, odmah sam posumnjala, da vi to ne znate. Tamo stoji grad stršenova«.

Maja umalo što nije pala sa cvijeta, tako se užasno prestrašila. Problijedi kao smrt i drhćući zapita, gdje je taj grad.

»Vidite li tamo onu klopku za škvorce u zelenilu na vrbinu deblu? Tako je nespretno smještena, da sam odmah o tome posumnjala, da će ikada u nju zaći škvorac. Kad klopka nije otvorena prema istoku, premisli se svaka poštena ptica prije nego što u nju udje. Stršeni su, dakle, u njoj osnovali i utvrdili svoj grad. To je najveći stršenski grad u zemlji. To biste zapravo trebali već znati, jer koliko sam mogla opaziti, ti razbojnici hvataju pčele«.

Maja nije više mnogo ni slušala. Točno je razaznavala smedje zidove kule u zelenilu, a dah joj zastao.

»Moram odavde«, vikne — »što se brže bude dalo«.

Ali se u tom trenutku začuje iza nje glasan, opak smijeh, a odmah zatim osjeti Maja, da ju je netko energično ščepao za vrat, te je mislila, da joj je pukla šija. Nikada u životu nije mogla toga zaboraviti. Iz pomrčine zaori kao neki podrugljivi smijeh, a u to se umiješao strahovit zveket oklopâ.

Jeronim se pusti svim svojim nogama i prekobaci se kroz grančice u bačvu.

»Sumnjam, da će stvar ispasti dobro«, povikne padajući, ali to više nije čula jadna mala pčelica.

Isprva se mogla jedva okrenuti, kako ju je čvrsto držalo. Opazi jednu ruku u zlatnom oklopu, a onda najedanput nad sobom ogromnu glavu sa strašnim kliještima. Iz početka je mislila, da je to neka golema osa, ali tada prepozna, da se nalazi u hvataljkama groznoga stršena. Crno i žuto isprugana grdosija bila je zacijelo četiri puta tako velika kao ona.

Napokon se Maji razveže jezik i ona zavikne u pomoć, što je mogla glasnije.

»Stani, nevoljnice«, rekne stršen s nepodnosivom prijaznošću i pakosno se Maji nasmiješi. »Samo će toliko trajati, dok ne prodje«.

»Pustite me«, vikne Maja — »ili ću vas ubosti u srce«.

»Zar baš odmah u srce?« nasmija se razbojnik — »pa to je vrlo odvažno. Ali za taj posao imamo još kada, milo moje«.

Maja se užasno razbjesni. Upotrebivši svu svoju snagu, stade se unaokolo vrtjeti, zavrisne svoj jasni, viscki bojni zov i uperi žaoku ravno u prsa stršenova. Ali sada se dogodi čudo, koje joj utjera strah u kosti, jer joj se žaoka savinula, a nije probola prsa. Odbila se o razbojnikov oklop.

Stršenove oči zablistaju od ljutine.

»Sad bih ti mogao odgristi glavu, mala, da te kaznim za tu drskost«, reče srdito — »pa bih to i učinio, kad ne bi naša kraljica više voljela svježe nego mrtve pčele. Tako mastan zalogaj kao ti što si, donosi kraljici samo dobar vojnik«.

I on poleti s Majom u zrak i pravo prama razbojničkoj kuli.

Ah, to je previše, pomisli jadna pčelica, to nitko ne može izdržati. I onesvijesti se.

* * *

Kad se poslije dužeg vremena probudila od svoje omamljenosti, bilo je oko nje sparno i sumračno, a zrak je ispunjavao nekakav oštar i jak zadah, koji joj se učini strašnijim od svega, što je poznavala. Ona se polako stane sjećati, a srce joj pritisne neka teška tuga. Htjela je da zaplače, ali nije mogla.

»Još me nisu pojeli«, reče drhćući — »ali me mogu svaki čas«.

Kroz zidove svoje tamnice čula je jasne glasove. Opazi i to, da je tračak svijetla ulazio kroz jednu usku pukotinu. Stršenovi nisu gradili zidove od voska kao pčele, nego od neke suhe tvari, koja je izgledala kao slab sivi papir. Kraj uzanog tračka svijetla, što je prodirao u njenu tamnicu, razabirala je sada malo pomalo i svoju okolicu i gotovo se skamenila od straha, kad je opazila, da unaokolo leže mrtvaci. Baš do njezinih nogu ležala je na ledjima jedna Zlatna Mara, a nešto podalje sa strane prepozna kostur nekog velikog crevljara,

napola prelomljena, a svuda unaokolo krila i oklopi poubijanih pčela.

»Ah, da mi se to moralo dogoditi!« zacvili mala Maja. Nije se usudjivala više ni maknuti nego se sabila, ohladnjevši od straha i užasa, u krajnji kut strašne izbe.

Tada opet jasno začuje kroz zid glasove stršenova i, potjerana smrtnim strahom, otpuza do male pukotine i proviri kroz nju.

Ondje opazi veliku dvoranu, koja je bila sva puna stršenova i koju je prekrasno osvjetljavalo mnoštvo zarobljenih krijesnica. Na prijestolju, sred svojih podanika, sjedila je kraljica. Kao da se držalo neko veliko vijećanje; Maja je razumjela svaku riječ.

Da joj samo nisu te blistave grdosije ulivale tako neiskazan užas, ona bi bez sumnje zapala u ushićenje zbog njihove snage i krasote. Sada je prvi put jasno razabrala, kako izgledaju razbojnici. Sa čudjenjem i drhćući promatrala je sjaj njihovih zlatnih oklopa, koji su niz čitavo tijelo bili ukrašeni prekrasnim crnim tökama, tako da si dobivao onakovu sliku, kakvu bi dijete dobilo, koje prvi put gleda tigra.

Jedan je stražar obilazio oko zidova dvorane i nalagao krijesnicama, da iz petnih žila svijetle. Činio je to tiho i prijeteći se, da ne bi smetao vijećanje, zamahivao prema njima dugom motkom i svaki put zasiktao:

»Svijetli, jer ću te odmah požderati!«

Bilo je upravo strašno, što se dogadjalo u gradu stršenova.

Tada začu Maja, gdje govori kraljica:

»Dakle ostaje, kako smo ugovorili. Sutra, sat prije zore, skupit će se ratnici. Napast ćemo pčelinji grad u dvorskom perivoju. Oplijenit ćemo košnicu i što više pčela zarobiti. Tko mi Jelenu Osmu, maticu, zarobi i živu preda u ruke, postat će vitez.

Držite se hrabro i donesite mi dobar plijen. S time dižem skupštinu. Podjite na počinak!«

Poslije tih riječi ona se diže i ostavi sa svojom svitom dvoranu.

Mala Maja umalo što nije na glas zaplakala. »Moj narod«, zajeca — »moj zavičaj!« Pritisla je usta rukama, da ne zavikne; njezin očaj nije imao granica. »Ah, da sam umrla prije, nego što sam morala to čuti«, zacvili. »Nitko ne će moje opomenuti. Napast će ih u snu i poubijati. Ah, Bože dragi, učini čudo, pomozi mi, pomozi meni i mome narodu iz ove nevolje«.

U dvorani pogasiše krijesnice i izjedoše ih. Malo pomalo nastade tišina u gradu. Kao da nitko više nije mislio na Maju...

U njenu tamnicu ulazio je polagano slab sumrak i njoj se učini, kao da izvana dopire noćna pjesma šturaka. Pčelici se nikad nije ništa strašnijim učinilo, nego ova podzemna tamnica sa svojim mrtvačkim kosturima.

ČETRNAESTA GLAVA

Bijeg

Ali očajanje male pčelice naskoro popusti pred junačkom odlukom. Izgledalo je, kao da se opet sjetila, da je pčela. Ja ovdje sjedim, plačem i kukam, pomisli ona najedanput, kao da nemam glave i snage. Ah, baš nisam na diku svom ugroženom narodu i svojoj kraljici. Kad već svakako moram umrijeti, onda ću to barem ponosno i srčano učiniti i ne ću ništa propustiti, a da svoje ne spasim.

Kao da je sasvim zaboravila, da je tako dugo živjela odijeljeno od svojih i od zavičaja, pa je sada osjetila više nego ikada, da njima pripada, a velika odgovornost, koju je najedanput osjetila, jer je znala za odluku stršenova, dade joj veliku odlučnost i mnogo odvažnosti.

Kad moji moraju propasti i poginuti, i ja ću s njima, ali ne ću prije ništa da propustim, što bi ih moglo spasiti.

»Živjela moja kraljica!« vikne ona iza glasa.

»Mir tamo unutri!« začuje se surov glas izvana.

Uh, kakav je to bio strašan glas! Morao je biti stražar, koji je obilazio onuda. Jamačno se već davno spustila noć.

Kad je vani zamuknuo korak, stade Maja odmah proširivati pukotinu, koja je vodila u dvoranu. Lako joj podje za rukom da progrize meki zid, iako je dugo trebala, dok je otvor postao dosta

velik. Napokon se mogla kroza nj protisnuti. Učinila je to oprezno, a srce joj je lupalo, jer je znala, da bi je stojalo glave, kad bi je opazili. Iz nepoznatih dubina grada orilo se duboko hrkanje.

Dvorana je stojala u prigušenom plavom svijetlu, koje je u nju dopiralo od ulaza. To je mjesečina, znala je Maja, i zakorakne oprezno onamo, držeći se pri tome vazda u dubokoj sjeni uza zidove. Iz dvorane vodio je uzan visok hodnik prema izlazu, odakle je dolazilo nebesko noćno svijetlo. Maja duboko uzdahne, opazivši sasvim daleko, u beskrajnoj daljini, neku zvijezdu na nebu, gdje blista. Ah, sloboda! pomisli.

Hodnik je bio sasvim svijetao. Tiho, korak po korak, prikradala se ona napred i kapija joj se sve više približavala. Ako sada poletim u vis, pomisli, onda sam napolju. Srce joj u grudima zakuca, kao da ih je mislilo probiti.

Uto opazi u sjeni od vratâ stražara, naslonjena na jedan stub.

Zastade kao ukopana; sva se njena nada rasplinu. Onuda se nije moglo proći. Što sada? Bit će najbolje, da se vratim, pomisli, ali slika gorostasa na kapiji kao da ju je bila opčinila. Kao da se zagledao napolje, u osvijetljenu noćnu krajinu, posve utonuo u misli. Bio je naslonio bradu na ruku, dok mu je glava bila malko prignuta. Kako mu se sjao zlatni oklop na mjesečini! Držanje mu je imalo nešto, što je Maju upravo ganulo. Izgleda tako tužan, pomisli ona; kako je samo lijep, kako mu je plemenito držanje i kako ponosno blista njegova oprema! On je ni po danu ni po noći ne skida; vazda je pripravan, da robi, da se bori i da mre...

Mala je Maja sasvim zaboravila, da joj je ovo bio dušmanin, što ga je gledala pred sobom. Ah, kako joj se često tako dogadjalo, da je zbog svoga srca i njegova uživanja u ljepoti zaboravljala svaku opasnost.

Tada zabljesne zlatan bljesak sa razbojnikova šljema; mora da je bio maknuo glavom.

»Sveti Bože«, prošapće mala Maja — »sad je svršeno«.

Tada reče stražar sasvim mirno:

»Dodji samo bliže, mala«.

»Što?« poviče Maja — »Što? Vi ste me vidjeli?«

»Pa dabome, dijete, već te dugo gledam. Progrizla si rupu u stijeni, pa si se onda, po sjeni, sve dovde dovukla. Onda si opazila mene i nato je nestalo tvoje odvažnosti. Je li tako?«

»Jest«, reče Maja — »imate sasvim pravo«.

Drhtala je od užasa po čitavom tijelu. Dakle čitavo vrijeme motrio ju je stražar. Sada se sjetila, da je čula o tome, kako su oštra ćutila tih mudrih razbojnika.

»A što hoćeš ovdje?« upita stražar dobroćudno. Maji se još uvijek činilo, da je izgledao tužan, kao da je mislio na sasvim druge stvari; njemu to sve nije ni po čemu bilo tako važno kao njoj samoj.

»Htiela bih izići«, odgovori ona. »Nisam izgubila odvažnosti, nego sam se samo prepala vaše snage i ljepote i zlatnog sjaja vaše opreme. Sad ću se s vama uhvatiti u koštac«.

Stražar se u čudu malo prigne i pogleda Maju, te se nasmiješi. Nije baš bio pakostan taj smiješak, mala pčelica je pri tome osjećala nešto, što nije nikada poznavala u životu. Bilo joj je pri duši, kao da taj smiješak mladog ratnika izvršuje neku tajanstvenu moć nad njezinim srcem.

»Mala«, reče on gotovo srdačno — »nemojmo se hvatati u koštac. Vi ste moćan narod, ali mi smo jači. Pojedinac stršen ne će nikada dijeliti megdan s pojedincm pčelom... Ako baš hoćeš, možeš mirne duše ostati malo ovdje i sa mnom čavrljati. Ali još samo kratko vrijeme, jer ću ja

naskoro probuditi bojovnike, a onda ćeš se morat vratiti u svoju ćeliju«.

Čudnovato, ta je neobična prijaznost stršenova Maju većma razoružala, nego što bi mogla srdžba i mržnja. Ona je osjećala gotovo nekakovo udivljenje. Velikim tužnim očima gledala je svoga dušmana, a kako se uvijek morala pokoravati svome srcu, reče:

»Uvijek sam slušala samo opake stvari o stršenovima, ali vi niste opaki. Ja ne mogu vjerovati, da ste vi opaki«.

Ratnik mirno pogleda Maju:

»Svuda ima opakih i dobrih ljudi«, reče on ozbiljno. »Ali mi smo vaši neprijatelji, to ne skidaj s uma! A tako će doviieka ostati«.

»Pa zar neprijatelj mora uvijek biti rdjav?« upita Maja. »Kad ste maločas gledali u noć, morala sam zaboraviti, da ste tvrda srca i moj dušmanin. Bilo mi je pri duši, kao da ste žalosni, a ja sam vazda mislila, da bića, koja su žalosna, ne mogu nikako biti zločesta«.

Pošto stražar nije ništa odgovorio, produži Maja mnogo odvažnije:

»Vi ste moćni. Ako hoćete, možete me povratiti u ćeliju, pa ću morati umrijeti, ali ako hoćete, možete mi i slobodu pokloniti«.

Tu se sada ratnik ispravi. Oklop mu malo zazveči, a ruka, koju je digao, zatrepta na mjesečini, što je, blijedeći, prelijevala kapiju. Je li već zora zarudila?

»Imaš posve pravo«, reče on — »ja bih to mogao učiniti. Tu mi je moć povjerio moj narod i moja kraljica. Zapovijed glasi, da ni jedna pčela ne smije nikada živa ostaviti ovoga grada, koja u nj jedanput udje. Ostat ću vjeran svome narodu . . . « A poslije kratke šutnje doda tiho, kao da sâm sa sobom govori: »Pregorko sam iskusio, kako nevjera boli, kad me je ostavila Biserka . . . «.

Mala je Maja stojala potresena i nije znala, što bi odgovorila. Ali, nju je gonio isti osjećaj: ljubav prema svojima, vjernost prema svome narodu. Osjećala je, da tu nema više drugog sredstva osim lukavštine ili sile; svako je od njih vršilo svoju dužnost, a ipak su ostajali jedno drugome tudji i dušmani . . . No zar nije bio ratnik maločas spomenuo neko ime? Zar nije govorio o nekoj nevjeri, kojom se netko o njega ogriješio. Pa ona je poznavala Biserku; zar to nije bila lijepa ona libela, koja je stanovala na obali jezera kod lokvanja? . . . Drhtala je od uzbudjenja; možda se u tome skrivalo spasenje, ali ona još nije znala, kako. Onda oprezno zapita:

»A tko je Biserka, ako smijem pitati?«

»Ah, ne brini se za to, mala«, odgovori stražar — »ona je za mene izgubljena i ja je ne ću nikada više naći«.

»Ja poznajem Biserku«, reče Maja i postade na silu mirna — »ona spada u porodicu libela, pa je valjda najljepša od sviju medju njima«.

Maja nije ratnika još vidjela takova kao poslije tih riječi; činilo se, da je sve oko sebe zaboravio i on žustro skoči prema njoj.

»Što?« klikne — »ti poznaješ Biserku? Da si mi odmah rekla, gdje je«.

»Ne ću«, reče mala Maja, sasvim tiho i odlučno. Ali se u sebi žarila od radosti.

»Odgrist ću ti glavu, ako ne kažeš«, vikne stražar. I pri tome joj se sasvim približi.

»Glavu ćete mi i tako odgristi. Samo izvolite! Ali ja ni po koju cijenu ne ću izdati milu libelu, koja mi je prisna prijateljica! Vi je svakako želite zarobiti«.

Ratnik je teško disao. Pošto je vani počelo svanjivati, opazi Maja, da mu je čelo bilo blijedo, a oči pune straha i nemira.

»Bože moj«, reče smeteno — »vrijeme je, moram probuditi ratnike . . . Ne, ne, mala pčelice, ja

ne ću Biserki ništa učiniti na žao. Reci mi samo, gdje ću je naći!«

»I ja volim svoj život«, reče mala Maja mudro i oklijevajući.

»Ako mi odaš boravište libele Biserke«, reče stražar, a Maja opazi, da je jedva govorio, drhćući čitavim tijelom — »ja ću te pustiti, pa ćeš moći odletjeti, kamo te volja«.

»Hoćete li održati riječ?«

»Dajem ti časnu razbojničku riječ«, reče stražar ponosno.

Mala je Maja jedva mogla govoriti. Zar se nije radilo o svakom trenutku, ako je željela, da svojima još za vrijeme obrati pažnju na napadaj? Ali joj je srce klicalo.

»Dobro!« reče ona. »Vjerujem vam. Onda čujte: poznajete li stare lipe kod dvora? Iza njih se protežu mnoge cvjetne livade, a najzad dolazi veliko jezero, U kutu jezera na jugu, gdje utječe potok, leže na suncu bijeli lokvanji na vodi. Tamo u trski stanuje Biserka; naći ćete je svakoga podneva tamo, kad se sunce visoko popne«.

Ratnik je pritisnuo obje ruke na blijedo svoje čelo. Kao da se teško sa sobom borio.

»Imaš pravo«, reče tiho i zastenje tako, da se nije moglo reći, da li osjeća bol ili radost. »Pričala mi je da želi k bijelim cvjetovima, što plivaju. To će biti ono cvijeće, o kome si govorila. Leti dakle, kuda hoćeš, i hvala ti!«

I doista se maknu s ulaza. Napolju je svitao dan.

»Razbojnik drži riječ«, reče on. On nije znao, što je mala Maja bila te noći čula u gradu, pa je mislio: Što je stalo za jednu malu pčelu, zar nema dosta drugih?

»Ostajte zbogom!« dovikne mu Maja i odleti kao bez duše od žurbe i bez ijedne riječi hvale. Zato uistinu nije više bilo vremena.

●●●

PETNAESTA GLAVA

Povratak

Mala Maja upne svu svoju snagu, sve, što joj je bilo ostalo volje i krepčine. Strelovito poleti poput taneta iz lovačke cijevi pravo kroz plavetni jutarnji zrak, ravno prema šumi. Pčele mogu brže letjeti od većine drugih kukaca. Tamo je prije svega bila sigurna, tamo se mogla sakriti, ako bi se stršen pokajao, što ju je pustio, pa bi za njom pošao.

Iz drveća su kapale teške kaplje na uvelo lišće šumskoga tla. Bilo je hladno, te je bila opasnost, da će se pčelici ukočiti krila. Po ravnici svuda su ležale tanke koprene, a jutarnja se rumen nije još pojavila. A bilo je tako tiho unaokolo, kao da je sunce zaboravilo zemlju i kao da su sva bića legla na samrtni počinak. Tada poleti Maja u zrak što je mogla više. Bilo joj je samo do jednoga stalo: morala je naći košnicu svojih drugarica tako brzo, koliko joj je snaga dopuštala: svoj narod, svoju ugroženu domaju. Morala je svoje opomenuti, da se uzmognu pripraviti za napadaj, koji su spremali strašni razbojnici toga jutra. Ah, pčelinji je narod bio jak i doista vrstan, da se uhvati u koštac sa nadmoćnim protivnicima, ako se iole samo mogao za vremena naoružati i spremiti za obranu. Ali nipošto ako ih ovi iznenade i napadnu, kad se stanu buditi. Ako budu kraljica i vojnici još spavali, onda će doći do strašnog klanja, i bit će mnoge zarobljene, a uspjeh stršenova bit će zajamčen. I Maju

*

sada, pošto je pomislila na snagu i jakost svojih, na njihovu spremnost na smrt i na njihovu vjernost prema kraljici, obuze uzvišeni gnjev prema dušmanima, a ujedno zanosna požrtvovnost i radosna odvažnost njene ushićene ljubavi.

Nije joj bilo lako, da se snadje u okolici. Nije već odavno zapamtila kraj na onaj način, kako su bile naučene druge pčele, koje su morale uvijek pogoditi u košnicu, vraćajući se sa dalekih izleta, noseći med.

Činilo joj se kao da još nikada nije tako visoko bila u zraku kao sada; hladnoća joj je zadavala bol, pa je pojedine predmete ispod sebe jedva mogla točno razaznavati. U što da se pouzdam, mislila je; nemam oslona i ne ću moći donijeti svojima pomoći. »Ah, to je eto bila najbolja prilika, da se sve popravi«, uzdahne u svom strahu — »što da uradim?« Ali ju je najedanput neka tajna moć stala neodoljivo goniti u jednom odredjenom pravcu. Što me samo goni i vuče? pomisli; mora da me vodi moja čežnja za kućom... Ona se prepusti tome osjećaju i poleti pravo napred što je mogla brže. I najedanput udari u glasno klicanje: u daljini su se zasvijetlile, poput sivih kubeta iz sumraka, krošnje velikih lipovih debala u dvorskom perivoju! Sada se morala snaći i smjesta se spusti tik iznad zemlje. Opazi postrance po livadama gušće, svijetle, maglene pruge i pomisli na vilenjake, koji su ondje, sretni i blaženi, umirali svojom ranom smrću. To joj nanovo ispuni srce pouzdanjem, a strah joj se izgubi. Ako ju njezini zbog njenog bjegstva iz kraljevine i prezru, pa ako ju kraljica i kazni, samo neka njen narod ostane poštedjen od strašne nesreće, koja mu je prijetila.

Već se bjelasala pokraj dugog kamenog zida jela, koja je njihov pčelinji grad štitila od zapadnog vjetra, i ona sada opazi poznata uzletišta, gdje se svijetle crvene, plave i zelene kapije njenog zavičaja. Srce joj tako burno zakuca, te je mislila,

da će joj ponestati dah, ali je izdržala i namjerila ravno prema crvenoj kapiji; onuda se ulazilo k njenom narodu i k njenoj kraljici.

Kad se spustila na uzletište ispred kapije, zakrče joj dva stražara ulaz i odmah je uhvate. Maja nije isprva u svojoj zaseplјenosti mogla ni riječi prozboriti i straže se spremiše, da je ubiju. Pčelama je naime pod prijetnjom smrtne kazni zabranjeno prodrijeti u tudji grad protiv volje kraljičine.

»Natrag!« viknu stražar i odgurne je surovo od sebe — »što vam pada na um?! Ako se smjesta ne vratite, usijat ćete glavu«. I okrenuvši se prema drugome stražaru, reče: »Je li ti se već kada nešto slično dogodilo i još k tome ovako u cik zore?«

Tada Maja izusti lozinku svoga naroda, po kojoj se pčele prepoznaju, a stražari je smjesta puste iz ruku.

»Kako to? povikaše — »ti si od našega roda i plemena, a mi te ne poznajemo?«

»Pustite me pred kraljicu«, zaječi mala Maja — »odmah, brzo; prijeti nam velika opasnost«.

Stražari su se još kolebali; nisu razumjeli, što se dešavalo.

»Kraljica se ne smije buditi prije izlaska sunčeva«, reče jedan od njih.

Tada Maja cikne tako glasno i strastveno, kako zacijelo nijedan od njih nije nikada čuo pčelu da viče:

»Onda se kraljica možda nikada više ne će probuditi na život! Za mojim petama dolazi smrt«. I ona doda tako divlje i ljutito: »Valja da me smjesta izvedete pred kraljicu!« te su se stražari, u velikom zaprepaštenju i duboko ganuti, odmah pokorili.

Oni dakle potekoše zajedno kroz tople, poznate hodnike, koje je Maja sve prepoznala, ali joj je srce ipak zadrhtalo od sjete, videći udobnosti svoga zavičaja, premda su je uzbudjenje i žurba gotovo bili prevladali.

»Kod kuće sam«, promuca blijedim usnicama.

U kraljičinoj dvorani za primanje umalo da se nije srušila. Jedan je stražar podupre, dok se drugi požuri s neobičnom vijesti u kraljičine odaje. Obojica su sada razabrali, da se nešto sasvim neobično spremalo, a glasnik poleti tako brzo, kako su ga noge nosile.

Prve voskarke bile su već ustale. Ovdje-ondje proviri po koja glavica kroz ulaze, te se vijest o tom dogodjaju brzo raširila.

Tada izidjoše dva časnika iz kraljičinih odaja. Maja ih odmah prepoznade; ozbiljno su i šuteći zauzeli na ulazu svoja mjesta, ne oslovivši Maju; za čas se morala pojaviti kraljica.

Došla je bez ikakova dvorjanstva, u pratnji samo dviju poslužnica i svoga ličnoga adjutanta. Kad je ugledala Maju, podje brzo k njoj, no kad je opazila rdjavo stanje i veliko uzbudjenje male pčelice, donekle se izgubi ozbiljna i stroga crta, koja joj se skupila na licu.

»Dolaziš s važnom viješću?« upita mirno. »A tko si ti?«

Maja nije mogla odmah progovoriti. Napokon s teškom mukom izusti samo riječi:

»Stršenovi!«

Kraljica problijedi, ali ostade sabrana, što je donekle primirilo i Maju.

»Moćna kraljice«, klikne ona — »oprosti mi, što ne pazim na dužnosti, koje iziskuje tvoje veličanstvo i dostojanstvo; kasnije ću sve ispričati«, što sam sve učinila i za što se od srca kajem. Noćas sam, kao nekim čudom, umakla iz stršenskog ropstva, a posljednje, što sam od njih čula, bilo je, da će jutros u praskozorje napasti na našu kraljevinu i porobiti je!

Užas, što su ga te Majine riječi proizvele, jedva se dade opisati. Obje poslužnice, koje su pratile kraljicu, briznuše u glasan plač, a časnici na ulazu spremiše se, blijedi od straha, da polete

i učine uzbunu. Adjutant reče: »Ta Gospode Bože!« i okrene se jedanput oko sama sebe, jer je htio u isti čas da pogleda na sve strane.

Bio je uistinu vanredan prizor gledati, s kakovom je mirnoćom i sabranošću kraljica primila tu vijest. Malo se isprsila, a držanje joj dobi nešto, što je sve nagnalo u strah, ali im ujedno ulilo i bezgranično pouzdanje.

Mala je Maja drhtala od ushita, osjećajući, da još nikada nije vidjela nešto tako veliko i uzvišeno. A kraljica zovnu znakom časnike k sebi i kaza im glasno i mirno nekoliko brzih rečenica. Maja razabra na koncu još riječi: »Dajem vam jedan čas vremena, da izvršite moju zapovijed; ako potraje duže, platit ćete glavom«. Ona dva časnika nisu nipošto izgledala tako, da bi ih tko morao naročito podbadati; odjurili su, da je bila prava milota gledati ih.

»Ah, kraljice moja«, izusti mala Maja.

Tada se kraljica još prignu k Maji i mala pčelica ponovno za čas vidje, kako je lice njene vladarice zasjalo blago i s puno ljubavi.

»Hvala ti«, reče ona Maji — »ti si nas sve spasila: ma uradila što mu drago prije toga, sada si to tisuću puta popravila... Nego sada podji i odmori se, srdašce moje; bijedno izgledaš, a ruke ti drhću«.

»Htjela bih poginuti za te«, promuca Maja zadrhtavši.

Tada odgovori kraljica:

»Sada se više ne brini za nas. Izmedju svih ovih hiljada, što stanuju u našem gradu, nema ni jedne jedine, koja ne bi bez premišljanja dala svoj život za dobro drugih i za moje osobno dobro. Možeš mirno spavati«,

Ona se prigne prema maloj Maji i poljubi je u čelo, a onda dade znak svojim poslužnicama i zapovjedi im, neka se pobrinu, da Maji bude dobro i da bude mirna.

Mala se pčelica pusti da je odvedu kuda hoće, a srce joj obuze duboka sreća. Bilo joj je pri duši kao da joj život više ništa ljepše ne može dati. Kao u snu čula je još u daljini visoke i jasne signale i vidjela, kako se državni dostojanstvenici guraju oko ulaza u kraljičine odaje, a onda se začu neka potmukla tutnjava, koja se daleko orila i koja je uzdrmala čitavu košnicu.

»Vojnici! Naši vojnici!« prošapće kraj nje poslužnica.

Posljednje što je čula u maloj tihoj sobici, u kojoj su je njene pratilice spremile na počinak, bio je polazak četa, koje su prolazile ispod njenih vrata. Ona razabra jedan jasan glas, koji je zapovijedao, trepereći veselo i pouzdano, a u prvom joj je snu odzvanjala stara vojnička pjesma pčela i ona začu, kao da u dalekoj daljini zamire:

Sunce, zlatno sunce ti,
Našem rodu sini.
Čuvaj našu kraljicu,
A nas ujedini.

●●●

ŠESNAESTA GLAVA

Boj pčela i stršenova

U kraljevini pčela vladala je neiskazana uzbudjenost. Čak ni za revolucije nije uzbuna bila tako velika. Košnica je zujala. Nije bilo pčele, koju nije obuzeo sveti gnjev i jarost kao i vruća želja, da starog dindušmanina sa svom snagom dočeka. A ipak se nije pojavila ni zabuna ni nered: bilo je upravo čudo, kako su se brzo iskupili pukovi i kako je dobro svak znao, što mu je dužnost i čime bi mogao poslužiti.

Bilo je svakako krajnje vrijeme. Kad su na kraljičin poziv istupili dobrovoljci, koji su se kao prvi nudili za obranu ulaza, vratiše se brzo kao trepetljive točkice prvi glasnici, koji su bili odaslani napolje, pa su sada javljali, da se stršenovi približuju. Nastade strašna tišina očekivanja. S mirnom ozbiljnošću i blijedi od ponosa, stojali su prvi vojnici uz sam ulaz u tri zatvorena reda. Ni jedan nije više govorio; unaokolo je vladala grobna tišina. Samo su se u pozadini čule tihe zapovijedi časnika, koji su rasporedjivali rezerve. Činilo se, da košnica spava. Samo je na kapiji tiho i grozničavo radilo još neko dvanaestak voskara, koji su dobili zapovijed, da stijesne ulaz voskom. Kao nekim čudom podigla su se za ono nekoliko časova dva debela zida od voska, koje nije ni najjači stršen mogao bez gubitka vremena razoriti. Izletište je bilo gotovo za polovicu umanjeno.

Kraljica je stojala na mjestu, sa kojega je mogla pregledati boj. Njezini su adjutanti hrlili i letjeli amo-tamo. Sada se bio vratio već treći izvidnik. Sasvim klonuo, sruši se pred kraljicu.

»Ja sam posljednji, koji se vraćam«, vikne on, sa krajnjim naprezanjem — »drugi su svi izginuli«.

»Gdje su stršenovi?« zapita kraljica.

»Kod lipa«, vikne on, a onda promuca u smrtnom strahu: »Čujte, čujte; zrak se prolama od krila tih gorostasa!«

Nije se ništa čulo. Mora da je od prevelika straha još uvijek mislio, da ga progone.

»Koliko ih je?« upita kraljica strogo — »govori tiho«.

»Nabrojao sam ih četrdeset«, prošapće glasnik, pa, premda se kraljica prestrašila jakosti neprijateljske, ipak glasno i s pouzdanošću reče:

»Ne će ni jedan od njih više ugledati svoga zavičaja«.

Kraljičine su riječi djelovale na vojnike i časnike kao neko strašno proročanstvo o dušmanskoj propasti i svima se srčanost učvrsti.

Ali kad se vani, u tihom jutarnjem zraku, začula sve jača i jača zlokobna zuka, kad je ulaz potamnio i kad su svi jasno razabrali strašno šuškетanje najokrutnijih razbojnika i krvnika, što postoje u svijetu kukaca, onda problijediše lica hrabrih pčela, kao da je na njihove redove pala siva zraka svjetlosti... One se pogledaše očima, u kojima je čekala smrt, a prve su znale, da ne će proći ni jedan čas, a one će položiti svoj život.

Tad odjeknu spokojni glas kraljičin mirno i jasno sa visine:

»Pustite razbojnike, jednog za drugim, neka provale unutra, dok ne čujete moju zapovijed, a onda neka se bace prvi redovi, po stotina zajedno, na provalnike, a stražnji redovi neka čuvaju ulaz. Na taj ćemo način razdijeliti bojnu snagu neprijateljevu. Pomislite, vi prve, da o vašoj snazi i ustrajnosti, kao i o vašoj hrabrosti zavisi boljitak čitave države. Ali budite samo spokojne; neprijatelji ne će u pomrčini odmah vidjeti, kako smo dobro pripravne, pa će, ne sluteći zla, provaliti...«

Morala je prekinuti, jer se u kapiji pojavila glava prvoga razbojnika. Pipajući i oprezno poigravala su mu ticala, kliješta se otvarala i zatvarala, da ti se krvca ledila u žilama, a za kliještima se guralo grdno isprugano tijelo s jakim krilima. Oklop se caklio na svijetlu, koje je izvana prodiralo.

Redovima pčela prodje kao nekakvo drhtanje, ali se ne ču ni glasak.

Stršen se tiho vrati natrag, pa se čulo kako javlja:

»Košnica spava! Ali je ulaz napola zazidan i nema stražara. Ne znam, da li je to dobar ili rdjav znak«.

»Dobar!« zaori izvana — »napred!«

Tada upadoše unutra uporedo dva gorostasa, a tiho za njima nagnuše blistavi, isprugani i oklopljeni stršenovi. Bilo je strašno pogledati. Bilo je već osam razbojnika u košnici, a još uvijek se nije čula zapovijed kraljičina. Da li se ukočila od užasa, pa ju je izdao glas? Zar razbojnici nikako još nisu opazili, da s desna i s lijeva u gustim redovima i spremni da poginu, stoje u sjeni blistavi vojnici...

Tada zabruji glasno sa visine:

»U ime vječne pravde i u ime kraljice, branite kraljevinu!«

U isti se mah podiže zuj i ispuni zrak, kako još nikad nije nikakva bojna vika uzdrmala grad. Činilo se, kao da se mora čitava košnica zbog te mumljave, koja je bjesnila, rasprsnuti, a tamo, gdje su se još maločas točno raspoznavali odijeljeni pojedini stršenovi, valjale su se sada u gustim, tamnim grudama šumne gomile. Jedan mladi časnik jedva je dočekao konac kraljičine zapovijedi. Htio je da prvi navali, a prvi je poginuo. Bio je već neko vrijeme, drhćući od želje za bojem i spreman

da skoči, stojao, a kad se iznad njega oglasila prva riječ zapovijedi, jurne napred, upravo u hvataljke prvoga razbojnika, a tanka njegova i šiljata žaoka nadje put izmedju glave i prsnog kolobara u vrat protivnikov. Još je opazio, kako se stršen bio zgrčio, vrisnuvši bijesno, tako da je na čas izgledao kao žuto-crna, blistava kruglja, a onda prodre razbojnikova užasna žaoka mladom časniku kroz prsne kolobare pravo u srce, i on umirući vidje, kako i on sam i smrtno pogodjeni dušmanin propadaju u oblak njegovih drugova. Njegova junačka smrt uli svima u srce divlje blaženstvo uzvišene gotovosti na smrt, i juriš pčela strašno se surva na provalnike.

Ali su stršenovi staro, ratničko i razbojničko pleme, pa im je ubijanje i otimanje već odavno jedinim zanatom. Iako ih je prva navala pčela smela i raspršila, ipak im nije nanijela toliku štetu, kako se na prvi mah moglo pričiniti. Jer pčelinje žaoke nisu prodirale kroz oklope gorostasa, a snaga i veličina stršenova davala je ovima premoć, o kojoj su oni bili i predobro svijesni. Njihovi prodirni bojni povici, koji svim bićima, koja ih čuju, nagone strah u kosti, nadvisivali su bojnu viku pčela. Čak se i ljudi boje tih doglasa stršenskih i radije im se uklanjaju prije, nego što se goloruki odvaže na boj sa njima.

Napadnuti stršenovi, koji su provalili u košnicu, brzo razabraše, da prije svega moraju prodrijeti dalje, da ne bi sami svojima napolju prepriječili ulaz. I tako su se klupka, koja su se borila, valjala napred po mračnim ulicama i hodnicima, kraljičina zapovijed bila je vrlo pravilna, jer tek što je bilo nastalo malo mjesta na ulazu, jurnuše stražnji redovi vojnika napred, da ga brane. Bio je to od starine iskušani i strašni način borbe, kojega su se one držale. Tek što bi se jedan stršen na ulazu u boju zamorio, napravile bi se pčele kao da su same iznurene, pa bi pustile unutra drugoga

razbojnika. Ali bi vazda samo tom jednom stršenu pošlo za rukom da udje u grad, jer tek što bi se drugi za njim natisnuo, već bi se gusti roj novih vojnika bacio na prividno nezaštićenu kapiju. A onaj protivnik, koji je bio već umoren borbom, opazio bi, da se najedanput našao spram blistavih redova sasvim novih ratnika, koji se u borbi nisu još ni maknuli, pa bi ponajviše već na prvi udar njihove premoći podlegao.

Ali se je u bojne glasove sada već davno miješalo smrtno stenjanje onih, koji su umirali, jauk ranjenika i divlje, bolno zapomaganje, puno smrtnog straha i bolnog rastajanja. Strašne žaoke stršenova pravile su užas i pokor medju pčelama. Pomične gomile boraca u košnici ostavljale su čitav nasip od mrtvaca. Zatvoreni stršenovi uvidjeli su, da im je presječen izlazak i da ni jedan od njih više ne će ugledati svijetlo dana. Zato su se iz petnih žila i očajno borili. Ali su polagano ipak padali jedan za drugim, jer je pčelama dobro dolazilo, što se otrov stršenskih žaoka iscrpljivao, pa im ubodi nisu više bili smrtonosni. Ranjene su pčele sad znale, da će se oporaviti, pa im je to davalo novu svijest, da će pobijediti, a tome je pridolazila još i bol za njihovim mrtvima, koja im je najviše razjarivala bijes.

Polagano postade tiše. Glasno dozivanje stršenova ispred košnice nije više dobivalo odziva od drugova, koji su provalili unutra.

»Oni su svi popadali«, reče gnievno vodja stršenova i dozva borce natrag sa kapije. Četa im se bila smanjila na polovicu. Sve do njih čula se tutnjava razjarene košnice.

»Mora da smo izdani«, reče opet vodja — »pčele su bile pripravljene na obranu«.

Bili su se skupili na jeli. Polako je postajalo sve svietlije i svjetlije, a zora je već zlatila vršike lipa. Oglasiše se ptice, i rosa poče padati. Ratnici su blijedi i drhćući od bojnoga bijesa stojali oko

svoga vodje, koji se u sebi borio, da li da posluša svoju želju za otimanjem ili svoju mudrost. Ne; uvidio je, da se nije mogao boj produžiti, jer je čitavo njihovo pleme bilo u opasnosti, da bude utamanjeno. Pa nerado i drhćući zbog povrijedjene taštine, odluči, da će poslati glasnika pčelama, ne bi li spasio zarobljenike.

On odabra najbistrijega od svojih časnika, i zazva ga po imenu.

Tjeskobno mučanje bilo je odgovor. Onaj časnik bio je takodjer medju zarobljenicima u košnici.

Onda izabra drugoga, u brzini i zastrašenosti, ali ga najedanput obuze smrtni strah za svojim drugovima, koji se nisu vratili. Buka pčelinjega grada čula se nadaleko.

»Požuri se«, dovikne mu i dade glasniku mira u ruke bijeli jasminov list — »jer će inače još doći i ljudi, a onda smo izgubljeni. Reci im, da ćemo otići i da ćemo zauvijek pošteditи njihovu košnicu, ako nam predadu one, koji su zatočeni«.

Glasnik odjuri, mahne pred kapijom svojim bijelim listom i spusti se na uzletište.

Pčelinjoj kraljici odmah odnesoše vijest, da je došao izaslanik, koji želi pregovarati, a kraljica mu pošalje svoje adjutante. Kad su joj donijeli poruku, otporuči:

»Izručit ćemo mrtvace, ako ih želite ponijeti sa sobom. Zarobljenika nema. Vaši drugovi, koji su provalili k nama, svi su izginuli. Vašem obećanju, da se ne ćete vratiti, ne vjerujemo. Možete se vratiti, kad vas je volja, ali ne ćete nikada bolje proći nego što ste prošli danas, a ako sada želite produživati borbu, mi vam sve stojimo na biljezi«.

Vodja stršenova problijedi, kad je saznao za tu poruku. Stisnuvši pesnice, vodio je tešku nutarnju borbu. I odviše bi rado popustio želji svojih ratnika, koji su vikali za osvetom. Ali njegov razbor odnese pobjedu.

»Već ćemo se mi povratiti« — zaškripi zubima. »Kako nam se samo ovo moglo dogoditi? Zar mi nismo jači i moćniji od pčelinjeg naroda? Dosad mi je svaka vojna donijela slavu. Kako da poslije ovoga poraza stupim pred našu kraljicu?« I drhćući od bijesa ponovi: »Što je skrivilo ovu nedaću? To može da bude samo izdaja«.

Tada diže glas jedan stariji stršen, koji je vrijedio kao prijatelj kraljičin:

»Mi smo doduše jači i moćniji, ali je pčelinji narod složan i vjeran. To je velika moć, kojoj nitko ne može odoljeti. Ni jedna ne bi izdala svoj narod i svaka služi prije svega općemu dobru«.

Vodja je jedva slušao.

»Moj će čas doći«, zaškripi opet zubima. »Što me briga za razboritost ovih malovarošana! Ja sam razbojnik, pa hoću i da umrem kao razbojnik. Ali bi ovdje borba značila ludost. Što nam koristi, ako čitavu košnicu uništimo, a nijedan se od nas ne vrati?« I okrenuvši se prema glasniku, povikne:

»Zatraži mrtvace. Polazimo«.

Muklo ćutanje odgovori mu. Stražar odleti...

»Moramo očekivati novu lukavštinu, premda ne mislim, da se stršenovi još bogzna koliko žele boriti«, reče kraljica-matica, kad je dočula za tu odluku neprijatelja. Ona zapovjedi, da dva nova odjeljenja ratnika zaštite ulaz i da voskarke s nosilicama i sa stražnjim odjeljenjem izbace mrtvace iz grada.

Tako je i bilo. Preko gomile mrtvaca polako iznesoše jednu razbojničku lešinu za drugom prema ulazu i izbaciše ih dolje. Preko na jeli stojala je četa stršenova u mračnom muku, gledajući kako trupla izginulih jedno za drugim padaju na zemlju. Bila je to beskrajno tužna slika, koju je obasjavalo sunce s istoka. Dvadeset i jedan mrtvac, koji su svi izginuli junačkom smrću, ležao je na gomili u travi ispod spašenoga grada. Ni kapljica meda i ni jedan zarobljenik ne dopade šaka dušmanskih.

Stršenovi pograbiše svoje mrtvace i odletješe. Boj je bio svršen, a pčelinji narod pobjednik.

Ali koliko je žrtava stojala ta pobjeda! Posvud u košnici ležali su mrtvaci, po ulicama i hodnicima i po sumračnim mjestima pred leglima i ormarima za med. U košnici je bilo tužnog posla toga krasnoga ljetnog jutra, koje je bilo puno cvijeća i sunca. Mrtvaci su se morali iznijeti, a ranjenici povezati i njegovati. Ali prije nego što je došlo podne, već je opet započeo običajni rad u košnici. Pčele naime nisu ni slavile svoju pobjedu niti su dugo žalile za svojim pokojnicima. Svaka je tiho nosila svoj ponos i svoj bol, izvršavajući svoju dužnost i svoj posao. Čudan je taj pčelinji narod!

●●●

SEDAMNAESTA GLAVA

Kraljičina drugarica

Mala se Maja probudila od svog kratkoga sna, kad je nastala ratna buka. Smjesta je skočila i htjela da jurne napolje, ali tada opazi, da ju je izdala snaga i da nije mogla prijateljicama biti od pomoći.

Jedna gomila boraca valjala se prema njoj. Bio je medju njima neki mlad i jak stršen, po svom obilježju časnik, kako se Maji činilo, koji se sasvim sam branio proti silnoj premoći pčela. Klupko se polako sve bliže dokoturavalo. Maja opazi sa grozom, kako je jedna pčela za drugom umirući zaostajala. Ali je gorostas bio previše sprečavan u svojoj obrani. Na rukama, na nogama i ticalima visjele su mu gomile vojnika, kojima je bilo milije, da ih ubije, nego da ga puste. I već su mu prodirali prvi ubodi izmedju oklopnih kolobara u prsa. Maja vidje, kako je iznemogao i pao. Nijemc, ne zakukavši i boreći se do konca, umrije kao junak. Nije molio milosti, niti mu je preko usana prešla ikakva pogrda.

Tek što je pao, pohrliše pčele natrag prema ulazu, da se iznova bace u boj. Maloj je Maji zakucalo srce, kad je to vidjela. Polagano se dovukla do samrtnika. Zgrčen ležao je on tiho u pomrčini, ali je još uvijek disao. Maja nabroja na njemu barem dvadeset uboda, ali je većina bila sprijeda, a zlatan mu je oklop bio nepovrijedjen. Pošto je Maja vidjela, da još živi, odmah odleti i

donese vode i meda, ne bi li samrtnika još jedanput obradovala, ali on zatrese glavom i rukom odmahnu.

»Što zaželim, to i uzmem sam«, reče ponosno — »ne ću da mi itko išta pokloni«.

»Ah«, reče mala Maja — »mislila sam, da ste možda žedni«.

Tada se mladi časnik nasmiješi maloj Maji i reče neobično ozbiljno i gotovo bez tuge:

»Ja moram umrijeti«.

Mala pčela nije mogla odgovoriti. Bilo joj je, kao da sada prvi put razumije, što znači umiranje. Učini joj se, da joj se smrt prikučila bliže, sada, kad ju je morao netko drugi pretrpjeti, negoli onda, kad ju je sama očekivala u paukovoj mreži.

»Kad bih mogla išta učiniti!« reče ona i zaplače.

Samrtnik joj više ne odgovori. Još jedanput otvori oči i još jedanput duboko uzdahne, a jedno i drugo učinio je posljednji put.

Pola sata kasnije izbaciše ga s njegovim posmicanim drugovima na gradsku kapiju u travu. Ali Maja nije nikada zaboravila, što je tim kratkim rastankom naučila. Sada je saznala zanavijek, da su i njeni neprijatelji bili bića kao i ona sama. Da su i oni voljeli svoj bijedni život kao i ona sama i da su morali umrijeti teškom smrću bez pomoći. Morala je pomisliti na vilenjaka, koji joj je pričao o svom vraćanju u svakom novom cvatu prirode, pa je vrlo željela znati, da li su se i druga bića, koja su umirala zemaljskom smrću, vraćala na svjetlost.

»Vjerovat ću, da je tako«, reče tiho. Tada dodje jedan glasnik i pozva je pred kraljicu.

Maja zateče iskupljene dvorjanike, kad je stupila u kraljičinu dvoranu za primanje. Noge su joj drhtale i jedva se usudjivala da digne pogled, u prisutnosti svoje vladarice i tolikih dostojanstvenika. Izmedju časnika, koji su sačinjavali kraljičin glavni stožer, falio je mnogi od najhrabrijih, a ras-

položenje u dvorani bilo je vrlo ozbiljno i vanredno svečano. Ali je na čelu sviju ležao sjaj oduševljenja; kao da je sve okružavala svijest o pobjedi i novoj slavi, poput potajnog nekog svijetla.

Tada se diže kraljica, stupi sama izmedju sviju prema maloj Maji i primi je u svoje naručje.

Ah, to nije nipošto očekivala, nipošto, a radost joj je bila tako velika, da je proplakala. Redove obuze duboko gibanje, a valjda nije nikoga bilo medju njima, tko ne bi dijelio sreću male Maje i tko joj od srca ne bi bio zahvalan za njenu odlučnost i njenu brzu i hrabru opomenu.

A iza toga morade pričati. Svaki je htio da čuje, kako je doznala za osnove stršenova i kako joj je pošlo za rukom, da umakne iz strašnoga ropstva, iz kojega nije još nijedna pčela pobjegla.

I ona ispripovjedi od početka do kraja sve važnije i znatnije, što je bila doživjela i iskusila. O Biserci sa blistavim krilima, o skakavcu, o pauku Prelcu, o Vragolanci i o Mrgudovoj ljubeznoj pomoći. Kad je pričala o vilenjacima i o ljudima, nastade u dvorani takova tišina, da se moglo čuti kroz zidove, kako su iza njih u košnici voskarke mijesile vosak.

»Gle, gle«, reče kraljica — »tko bi rekao, da su vilenjaci tako mili!«

I ona se sama u sebi nasmiješi, sjetno i čeznutljivo, kao što se smiju oni, koji žude za ljepotom.

A svi su se dostojanstvenici zajedno s njom, na isti način, smiješili.

»Kako je samo glasila pjesma vilenjakova?« zapita kraljica — »reci nam je još jedanput; valjalo bi je doista upamtiti«.

A mala pčela ponovi još jedanput vilenjakovu pjesmu:

Duša mi je dašak lak,
Svemirske ljepote kći,
Koju kao Svevišnji
Njegov stvor imade svak. *

Časak nastade tišina... samo se u pozadini čulo prigušeno jecanje. Valjda je tamo netko mislio na kojeg poginulog prijatelja.

Kad je onda Maja nastavila izvještaj i stala pričati o stršenima, sve se oči raskolačiše, umiriše i potamniše. Svaka se zamisli u položaj, u kojemu se jedna njihova drugarica još nedavno nalazila i njihove redove prodjoše lagani srsi i duboki uzdasi.

»Strašno«, reče kraljica — »upravo grozno!«

Dostojanstvenici rekoše potiho nešto slično.

»I tako sam se evo napokon povratila«, završi Maja — »pa molim mnogo puta, da mi oprostite«.

Ah, sad će valjda svima biti razumljivo, da nitko nije malu Maju prekorio radi njezina bjegstva iz košnice. Kraljica ju zagrli rukom i reče dobrostivo:

»Ti nisi svoj dom i svoj narod zaboravila, a u srcu si nam ostala vjerna. Zato ćemo i mi tebi ostati vjerni. Odsad ćeš ostati uza me i pomagati mi u vodjenju državnih poslova; ja mislim, da će na taj način tvoja iskustva i sve, što si naučila, najbolje koristiti zajednici i dobru države«.

Tu kraljičinu odredbu primiše prisutni s velikom radošću, pa je tako i bilo.

Ovako se svršava priča o doživljajima pčelice Maje. Čuli ste, da je njezino djelovanje služilo pčelinjem gradu na dobro i na korist, da je stekla velik ugled i da ju je njezin narod volio. Ponekad bi za mirnih večeri, da bi se časak zabavila, potražila tihu sobicu, u kojoj je još uvijek živjela Kasandra, jedući tamo iz milosti med i stareći. Tamo je Maja mladim pčelicama, koje su je rado slušale, pričala priče, koje smo, eto, s njome proživjeli.

●●●

Preveo **Jakša Sedmak.**

GDJE JE ŠTO

		Strana
Valdemar Bonsels		3
I.	Majino bjegstvo iz pčelinjeg grada	5
II.	Juričina ruža	12
III.	Šumsko jezero i njegov svijet	19
IV.	Milica i Mrgud	29
V.	Skakavac	39
VI.	Vragolanka	46
VII.	Majino robovanje kod pauka	55
VIII.	Martin i leptir	65
IX.	Hanibalov boj s ljudima	70
X.	Noćna čudesa	81
XI.	Putovanje s vilenjakom	92
XII.	Pjesnik Slavko Sedmica	98
XIII.	Razbojnička kula	103
XIV.	Bijeg	107
XV.	Povratak	115
XVI.	Boj pčela i stršenova	121
XVII.	Kraljičina drugarica	130

●●●

Dosadašnje knjige „Zabavne Biblioteke".

Izbor najboljih pripovijedaka svjetske književnost

67. **Ljepota djevojka.** Roman iz poljskog umjetničkog života; napisao Sewer Maciejowski. Vedra knjiga, kojoj sadržaj nije isisan iz prstiju, nego je točan opis ljubavi i ženidbe poljskog slikara VI. Tetmajera, koji se — kao i pjesnik Lucijan Rydel — oženio seljakinjom. Bilo je to u doba, kad su poljski umjetnici otkrili puk poljski i našli u njemu novo vrelo snage i nadahnuća. Junak romana dokazuje svojim životom, da i danas ima ljudi, koji umiju uloviti onu Maeterlinckovu »modru pticu«, koju svijet zove srećom i za koju se obično kaže, da se ne može naći. Sretna ljubav Waceka i Jaguše dokazuje protivno. Pisac ovoga djela razotkriva nam tu tajnu života suncem obasjanim redcima svoje knjige.

87.—89. **»Indijska džungla«.** Petnaest priča iz indijske prašume od engleskog pisca Rudyarda Kiplinga. Jedna od najčuvenijih knjiga opće svjetske književnosti. Zapravo su to dva djela: »The Jungle Book« i »The Second Jungle Book«, koja su u hrvatskom izdanju složena u jedan svezak. Radi se o jednom djetetu, koje dotjera tigar medju vukove, i ovi ga odgajaju. On nauči njihov jezik, kao i jezik drugih divljih zvijeri, i postaje gospodarom džungle. Indijska prašuma razotkriva se pred nama sa svim svojim živahnim bojama i bujnom vegetacijom. Žubor ptica, krikovi divlje zvjeradi i siktanje ogromnih zmija. Sve to priča osluškuje i objašnjava nam najdubljom realistikom. U dječaku »Mowgliju« rješava se problem, koji oduvijek zaokuplja englesko pjesništvo: pitanje o pračovjeku. Sjećamo se Shakespearove Mirande, Miltonova Adama i Defoe-ova Robinzona. Dječak, koji odrastava medju divljim zvijerima, prolazi u kratko doba svojega djetinjstva sve promjene, koje označuju u prethistoriji čovječanstva pojedine periode. U početku brat divljih zvijeri, otkida se on od njih polako, dok se sasvim ne otkine. Kad mu se u srcu zarodi ljubav — postaje čovjekom. No Mowgli je još i nešto više nego predstavnik jednog historijskog problema. Rodila ga je nostalgija pjesnika, koji u svojoj kulturnosti čezne da se povrati u krilo prirode. Kod nje je mir! Panteistička nostalgija našla je u ovoj knjizi najveće moderno udovoljenje. Dječak Mowgli je, unatoč svim svojim doživljajima i borbama, ipak blagovjesnik mira, pa će historija njegova života bez sumnje danas odjeknuti u srcima mladih i starih čitalaca jače negoli ikada. »Od iste smo krvi, ti i mi, Mowgli!«

107. **»Knjiga o braci«.** Roman jednoga braka od švedskoga pisca Gustafa af Geijerstama. Dolazi jedno dijete kao gost u vedrinu jednoga braka; dodje, kimne glavom materi i ona ode za njim... To je sve. Umiruću sreću pokazuje ovo vanredno djelo, prikazuje ju usrdno, toplo i s tolikim majestetičnim mirom, da nam se čini, kao da lutamo po sjeni vječnosti. Knjiga je ova puna lirskog raspoloženja, zapravo neprekinuti lanac najtoplijega čuvstva. Trebali bi ju čitati svi dobri ljudi, mladi i stari. Naročito djevojke i majke, kojima će ova knjiga postati mala biblija, puna dobrih i svetih stvari. Utančani osjećajni život upravo zapanjuje čitaoca, pa gotovo ne vjeruje, da se ovoliko toploga čuvstva može naći u muškoga pisca.

108—110. **»Svibanjska priča«.** Idilički roman češkoga pisca Viléma Mrštika. U djelu rominjaju najčistiji srebrni zvuci ladanjskoga života; čovjek se osjeća okrijepljen i obuhvaćen mirisom svibanjskoga cvijeća. Upravo osjećamo, kako se pod divnim stabaljem drevne moravske šume razavija puni i krasni život, kao kakav savitak. Lakomisleni moravski djak, koji je već dosta nisko pao, ostavlja baš na vrijeme Prag i dolazi u svoj rodni kraj. Ondje njegovo nesvijesno čeznuće nailazi na svoj ideal u krasnoj plavojci, pa u njenom naručju proživi proljetnu idilu i nadje pravi put prema zbilji života. Kad zaklopiš roman, zatitra ti oko ustiju smiješak zadovoljstva. Mlade djevojke plaču, kad ga čitaju. Djelo je puno plemenitosti i slavenske dobrote. Uzoran porodični roman.

135. **»Mladi dani«.** Dojmovi iz prvih dana mladosti od dalmatinskog pripovjedača Dinka Šimunovića. S osobitom toplinom i neposrednošću iznosi nam pisac impresije svoje u pravoslavnim i junačkim Koljanima, gdje je proveo prvu svoju mladost. Nježnost dobre majke i patnje oca njegova, bijednog pučkog učitelja, ocrtane su s velikom vještinom, kao i odnos izmedju seoskog naroda i gradskih »laćmana«. Glavna karakteristika katoličkog i pravoslavnog elementa, kao i razlika izmedju jednog i drugog svećenstva u dalmatinskim krajevima, iznesena je snažnije nego što bi se najdubljim raspravama moglo opisati. Napokon prva ljubav, koju je osjetio prema pastirici Rudici. Sve rezano kao u stancu kamenu. Djelo je ovo nagradjeno prvom nagradom »Zab. Biblioteke«. Kritičar »Jug. Njive« nazivlje »Mlade dane« najinteresantnijom hrvatskom knjigom naših dana. — Na koncu je dodana još kraća priča **»Kukavica«**, koja se može ubrojiti medju najsjajnije radnje novije hrvatske književnosti, napisane maupassantskom snagom.

154—155. **»Biserka«.** Roman »jedne mile djevojke« od francuske grofice Mirabeau-Martel, koja se krije pod pseudonimom Gyp. Djevojka ta osvaja sve muškarce oko sebe, starce i mladiće, grofove i seljake, svećenike i učitelje, bez koketerije i namještenosti, srdačnošću svojom i ljepotom. Za svakoga će učiniti, što treba da se učini, pa i poljubiti ga, ako misli, da će time učiniti dobro djelo. Srce je to od bisera (u originalu nosi nadimak Bijou), koje ispunjava proljećem i poezijom ladanjski dvorac svoje stare bake. Nije ona kriva, da joj se neki nesretni mladići i još nesretnije ljubavnice njenih poznanika samoubijstvom uklanjaju s puta... Sretan će biti samo onaj vremešni obožavač, koji joj donosi svoje iskreno poštovanje pred noge.

163. **»Mornar«.** Intimna, duboka pripovijest jednoga sina i jedne majke od Pierre Loti-a. U siromaštvu svoga udovištva odgajala ga je, da ga učini čovjekom. Mladić je bio dobar kao dobar dan, pun poezije i zanosa za dalekim stvarima i za putovanjem. A kad mu nije pošlo za rukom da svoje ideale ostvari kao pitomac Pomorske škole i kapetan »daleke plovidbe«, postao je prostim mornarom. Život njegov i ljubakanja na Kandiji, u Kanadi i u močvarnim krajevima nezdrave Kine, povratak oboljelog idealiste Indijskim oceanom oko Rta dobre Nade — sve je to iskićeno čarobnim cvijećem Lotijeve egzotičnosti, koja omam-

ljuje. A jadna majka čekala je jednog proljetnog popodneva sina, kojega — nije dočekala. O vi, koji jedini dajete snage za život majkama bez djece i djeci bez majke, vi, koji dajete blagotvorne suze i koji se jedini smješkate na rubu crnog ponora Smrti — da ste blagoslovljeni!

188—190. **»Collinove pustolovine«.** Detektivski roman od Franka Hellera. Onu potrebu, koju je u zabavnoj literaturi ispunjavao prije desetak godina engleski pisac Conan Doyle sa svojim »Sherlock Holmesom«, ispunjava danas ovaj švedski pripovjedač Frank Heller sa svojim »Collinom«. Samo što su ovi švedski romani otmeniji i literarniji. Nigdje se ne puca i ne prolijeva krv, kao u običnim kriminalnim i detektivskim romanima, i nikakovo umorstvo ne treba da se ispaštava. »Collinove pustolovine« ispripovijedane su s dramatskim poletom i upravo sjajnim humorom. Čovjek bi se zapravo morao od svega srca nasmijati duhovitosti autorovoj, ali se ne smije, nego — što je mnogo ljepše — razvedruje se, rastapa se u sebi od zadovoljstva i postaje nestašno veselim. Knjiga je od prve do posljednje strane amuzantna, pa može da se mjeri s najboljim djelima te vrste.

240—245. **»Tragična sudba Nikole II. i njegove porodice«.** Trinaest godina na ruskom dvoru (1905.—1918.) Napisao Pierre Gilliard, bivši učitelj carevića Alekseja. Što je doživio u neposrednom doticaju sa ruskom carskom porodicom i što je prepatio s njima skupa u zatočenju Carskoga sela, Tobolska i Jekaterinburga, sve je to opisao intimnim stilom i popratio fotografijama, koje je ponajviše sâm snimao. Sve peripetije velikoga rata, kako su se odražavale u uskom krugu carske porodice, vjerno su opisane. Posebni odlomci posvećeni su kobnom uticaju »svetca« Rasputina i dvorske gospodje Virubove, sve do umorstva Rasputinova. Radjanje boljševizma, abdikacija careva i sužanjstvo sibirsko. Fotografija Jankela Sverdlova i komisara Jurovskog, koji je svojom rukom ubio cara i carevića, raskomadao im svima trupla i spalio na lomači. Fotografija garišta, na kojem sudac Sokolov traži ostatke — ugažene u zemlju — od toalete (steznik, kopče i puceta) velikih kneginja. Fotografija zapuštenog rudarskog zdenca, u koji je bačen pepeo nesretnih žrtava. Slika kuće trgovca Ipatijeva, u kojoj je to učinjeno — sva je isprobijana od revolverskih hitaca i puščanih bodova . . . Strašni noćni pohod, kad se, poslije katastrofe, u teretnom automobilu, vozila carska trupla na paljenje. Tri dana i tri noći polijevani su smrtni ostatci benzinom i sumporovom kiselinom, samo da se i kostima zamete svaki trag. Ne, to nije roman, to je grozan i istiniti prikaz o pogibiji najveće slavenske dinastije i propasti jednog našeg carstva. (32 K).

■ ■ ■ ■ ■ ■

Dne 1. siječnja 1922. izaći će **„Crni lovci“**, gorski romani od češke spisateljice Ružene Svobodové, a 15. siječnja senzacijonalna knjiga najnovije ruske literature: **„Od dvoglava orla do crvena barjaka“** (1894—1921.) od kozačkog atamana Petra Nikolajevića Krasnova.

„ZABAVNA BIBLIOTEKA".

Izlazi svakoga mjeseca u dva ili tri sveska.
Cijena je broširanom svesku 12 K; dvostrukom 16 K; trostrukom 20 K i t. d. po 4 K svaki daljnji svezak.
Uvez u engleskom platnu, sa zlatnim napisom, 20 K više.
Odgovorni urednik: Prof. dr. Nikola Andrić.

KR. ZEMALJSKA TISKARA U ZAGREBU.